

გარემოს დაცვისა და სოფლის
მეურნეობის სამინისტრო

გარემოს ეროვნული სააგენტო
NATIONAL ENVIRONMENTAL AGENCY

შვედეთი
Sverige

ქ. რუსთავის ატმოსფერული
ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების
სამოქმედო გეგმის (2020-2022)
შეფასების ანგარიში

2023 წელი

დოკუმენტი მომზადებულია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით. გამოთქმული მოსაზრებები ავტორისეულია და შეიძლება არ ასახავდეს დონორი ორგანიზაციების თვალსაზრისს.

სარჩევი

აბრევიატურები	4
1. მოკლე შეჯამება.....	5
2. შესავალი.....	9
3. მეთოდოლოგია	11
4. შეფასების მიგნებები	12
4.1. შესაბამისობა	12
4.2. ეფექტურობა	17
4.2.1. სამოქმედო გეგმის მიზნის და ამოცანების შესრულების პროგრესი.....	17
4.2.2. ამოცანა 1.1-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.....	24
4.2.3. ამოცანა 1.2-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.....	29
4.2.4. ამოცანა 1.3-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.....	31
4.2.5. ამოცანა 1.4-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.....	33
4.2.6. ამოცანა 1.5-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.....	34
4.3. ეფექტიანობა	36
4.4. გავლენა.....	40
4.5. მდგრადობა	41
5. გამოწვევები და რეკომენდაციები.....	43
6. დანართი: სამოქმედო გეგმის აქტივობების განხორციელების კონსოლიდირებული სტატუს ანგარიში.....	46

აბრევიატურები

DAC	განვითარების ხელშემწყობი კომიტეტი
NEAP-4	2022-2026 წლების გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეოთხე ეროვნული პროგრამა
NEHAP-2	საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა
OECD	ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია
PM₁₀, PM_{2.5}	უმცირესი ზომის მყარი ნაწილაკები
SDGs	გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები
ა(ა)იპ	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი
გზდ	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი
სსდ	სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება
სსიპ	საჯარო სამართლის იურიდიული პირი

1. მოკლე შეჯამება

წინამდებარე ანგარიშის მიზანია საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 22 ოქტომბრის №2059 განკარგულებით დამტკიცებული „2020-2022 წლების ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ განხორციელების საბოლოო შეფასების შედეგების წარმოდგენა. აღნიშნული სამოქმედო გეგმა სექტორული მიმართულების პოლიტიკის დოკუმენტია, რომელიც მიზნად ისახავს ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებას. სამოქმედო გეგმის საბოლოო შეფასების მიზანია დაადგინოს მიღწეულია თუ არა გეგმით გათვალისწინებული შედეგები და აკმაყოფილებს თუ არა ის ბენეფიციარების საჭიროებებს, ასევე, დაადგინოს ჩარევის გავლენა, ეფექტიანობა და მდგრადობა.

შეფასება განხორციელდა საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის №629 დადგენილებით დამტკიცებული „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის“ შესაბამისად. შეფასებისთვის გამოყენებულ იქნა საქართველოს პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის სისტემაში მიღებული შეფასების 5 ძირითადი კრიტერიუმი: შესაბამისობა, ეფექტურობა, ეფექტიანობა, მდგრადობა და გავლენა. შეფასებისთვის გამოყენებულ იქნა სამოქმედო გეგმის განხორციელების 2020, 2021 და 2022 წლების მონიტორინგის ანგარიშები, ასევე, გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ 2020-2022 წლებში ჩატარებული ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის შედეგები¹, ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო საწარმოების მიერ მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის მონაცემები², გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის (გზდ) მიერ ქ. რუსთავში 2020-2022 წლებში განხორციელებული ინსპექტირების შედეგები³ და სხვა დოკუმენტები, როგორცაა სამოქალაქო სექტორის მიერ მომზადებული ანგარიშები მოცემული სამოქმედო გეგმის განხორციელების ანალიზის და რეკომენდაციების შესახებ.⁴ გარდა ამისა, ჩატარდა ინტერვიუები სახელმწიფო სტრუქტურების და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებთან. სამოქმედო გეგმის განხორციელების საბოლოო შეფასების ანგარიშის პროექტი განხილულ იქნა ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების ხელშემწყობი სამუშაო ჯგუფის წევრების მიერ. ქვემოთ მოცემულია შეფასების ძირითადი მიგნებები.

შეფასების შედეგად გამოვლინდა შემდეგი ძირითადი მიგნებები:

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ მიზნები და ამოცანები სრულ შესაბამისობაშია ატმოსფერული ჰაერის დაცვის სფეროში

¹ გარემოს ეროვნული სააგენტოს 2020 და 2021 წლების ჰაერის წელიწდეულები, 2022 წლის საინფორმაციო ბიულეტენები - <https://nea.gov.ge/Ge/Departments/Polution/Biulletins> და ასევე, გარემოს ეროვნული სააგენტოდან მიღებული 2020-2022 წლების მონაცემები

² გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის ჰაერის სამმართველოს მონაცემები ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან წარმოქმნილი და გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შესახებ

³ სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის 2020-2022 წლების ინსპექტირების შედეგები - <https://des.gov.ge/Ge/Inspections>

⁴ სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ მიერ მომზადებული ანგარიშები ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების 2020-2022 სამოქმედო გეგმის განხორციელების ანალიზის და რეკომენდაციების შესახებ - <https://gavigudet.org/publikatsiebi/angarishi/>

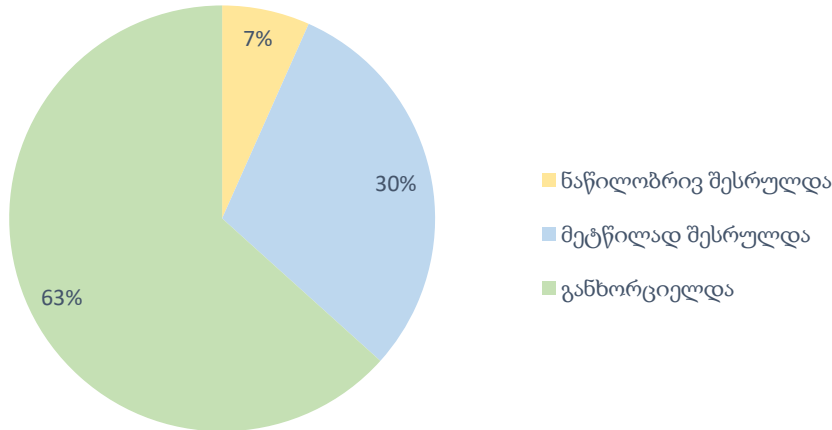
ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტებით განსაზღვრულ პრიორიტეტებთან და მიზნებთან და ასევე, საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებულ ვალდებულებებთან და გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნულ პრიორიტეტებთან. ასევე, სამოქმედო გეგმის მიზნები და ამოცანები თანხვედრაშია ბენეფიციარების - ქ. რუსთავში მცხოვრები ადამიანების კონსტიტუციით დაცული უფლების რეალიზაციასთან, ცხოვრობდნენ ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოში. სამოქმედო გეგმა აქტუალურია ქვეყნის მიერ არჩეული კურსის კონტექსტში და მიმდინარე და დაგეგმილი რეფორმების ნაწილია.

ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის შედეგების მიხედვით, ქ. რუსთავში სამოქმედო გეგმის განხორციელების პერიოდში მცირედ გაუმჯობესდა ატმოსფერული ჰაერის ხარისხობრივი მდგომარეობა, თუმცა ვერ მოხერხდა სამიზნე მაჩვენებლების - კანონით დადგენილი ზღვრული ნორმების მიღწევა. უმცირესი მყარი ნაწილაკების (PM₁₀, PM_{2.5}) კონცენტრაცია საბაზისო 2019 წლის მაჩვენებელთან შედარებით შემცირდა 13-16%-ით, რაც დიდწილად განპირობებულია მსხვილი სამრეწველო ობიექტების მიერ მათთვის დაწესებული საკანონმდებლო მოთხოვნების შესრულების გაუმჯობესებით. მიუხედავად ამისა, 2022 წლის მდგომარეობით, მყარი ნაწილაკების კონცენტრაცია კვლავ აღემატება ზღვრულად დასაშვებ ნორმას 35-38%-ით. ასევე, ვერ მოხერხდა აზოტის დიოქსიდთან დაკავშირებული ინდიკატორის გაუმჯობესება საბაზისო წლის მაჩვენებელთან შედარებით. კერძოდ, აზოტის დიოქსიდის საშუალო წლიური კონცენტრაცია კვლავ აჭარბებს ზღვრულ ნორმას ქალაქის ორ ლოკაციაზე. სხვა დამბინძურებლების, მათ შორის მძიმე ლითონების და ბენზ(ა)პირენის კონცენტრაციები 2022 წლის მდგომარეობით ნორმის ფარგლებშია.

2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სამოქმედო გეგმის ამოცანების 1.1, 1.2 და 1.4 შესრულების პროგრესი 80-90%-ის ფარგლებში მერყეობს. 71%-ით შესრულდა ამოცანა 1.3. ხოლო ამოცანა 1.5 სრულად შესრულდა.

ამოცანა 1.1-ის ფარგლებში ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა 40%-ით (5,705 ტონა) შემცირდა 2019 წლის საბაზისო მაჩვენებელთან შედარებით. სამიზნე მაჩვენებლის მისაღწევად, რაც გაფრქვევების საბაზისო მაჩვენებელთან შედარებით 86%-ით შემცირებას გულისხმობს, საჭიროა მსხვილი სამრეწველო ობიექტების მიერ აირმტვერდამჭერი სისტემების გამართვა და ჰაერდაცვითი მოთხოვნების სრულად შესრულება. უცვლელია ამოცანა 1.2-ის ინდიკატორის მდგომარეობა. სამიზნე მაჩვენებლის მისაღწევად - აზოტის დიოქსიდის საშუალო წლიური კონცენტრაციის ნორმის ფარგლებში მოსაქცევად, საჭიროა ეროვნულ და ადგილობრივ დონეზე დამატებითი, უფრო ამბიციური აქტივობების დაგეგმვა და დროული განხორციელება. ამოცანა 1.3-ის ფარგლებში 14 ჰექტრით გაიზარდა ქ. რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი. დაგეგმილი სამიზნე მნიშვნელობის მისაღწევად საჭიროა მწვანე ზონების მოწყობა დამატებით 9 ჰა ტერიტორიაზე. ამოცანა 1.4-ის ფარგლებში ქ. რუსთავში დაიწყო ატმოსფერულ ჰაერში დამატებით 4 დამბინძურებლის (Cd, Ni, As, C₂₀H₁₂) მონიტორინგი. შესყიდვის პროცედურების გაჭიანურების გამო ვერ მოესწრო დაგეგმილი ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ახალი ავტომატური სადგურის შექმნა, თუმცა ჩატარებულია მოსამზადებელი სამუშაოები, რის შედეგადაც სადგურის შექმნა და მონტაჟი 2023 წელს განხორციელდება. ამოცანა 1.5-ის ფარგლებში დაგეგმილი ცნობიერების ამაღლების აქტივობების განხორციელების შედეგად სრულად იქნა მიღწეული მოცემული ამოცანის სამიზნე მაჩვენებლები.

მთლიანობაში, სამოქმედო გეგმის ფარგლებში დაგეგმილი 30 აქტივობიდან 6 აქტივობა სრულად შესრულდა 2020-2021 წლებში, ხოლო 24 აქტივობის შესრულება მიმდინარეობდა 2022 წელს. 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით განხორციელებული იყო სამოქმედო გეგმის აქტივობათა 63% (19 აქტივობა), მეტწილად შესრულდა აქტივობათა 30% (9 აქტივობა), ხოლო ნაწილობრივ - 7% (2 აქტივობა). აქტივობების განხორციელების პროგრესმა შეადგინა 87%.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული 30 აქტივობიდან ეფექტიანობის თვალსაზრისით საუკეთესო შედეგი - აქტივობის შესრულება გადაჭარბებით, დაგეგმილზე ბევრად ნაკლები ბიუჯეტით მოხერხდა 3 აქტივობის შემთხვევაში (10%). აქტივობის შესრულება გათვალისწინებულზე ნაკლები ბიუჯეტით მოხერხდა ასევე 3 აქტივობის შემთხვევაში (10%). გადაჭარბებული ბიუჯეტით აქტივობა შესრულდა 4 შემთხვევაში (13%). ხოლო 19 შემთხვევაში (63%) აქტივობათა განხორციელების დონე (პროგრესი) დაფინანსების დონეს შეესაბამებოდა. 1 შემთხვევაში (3%) აქტივობა სრულად ვერ შესრულდა, თუმცა ბიუჯეტი გადაჭარბებით დაიხარჯა. აღსანიშნავია, რომ აქტივობის შესრულების მეტი პროგრესის მიღწევა დაგეგმილზე ნაკლები დანახარჯებით ძირითადად განპირობებული იყო ბიუჯეტის მოგვიანებით კორექტირებით და არა ეფექტიანობის გაზრდით.

					სულ
3	3	19	4	1	30
10%	10%	63%	13%	3%	

ლურჯი	აქტივობა შესრულდა გადაჭარბებით გათვალისწინებულზე ბევრად ნაკლები ბიუჯეტით
მწვანე	აქტივობა შესრულდა ან შესრულდა გადაჭარბებით გათვალისწინებულზე ნაკლები ბიუჯეტით
თეთრი	შესრულების დონე შეესაბამება დაფინანსების დონეს
ნარინჯისფერი	აქტივობა შესრულდა დაბალი ხარისხით გათვალისწინებული ბიუჯეტის ფარგლებში ან აქტივობა შესრულდა გათვალისწინებულზე მეტი ბიუჯეტით
წითელი	აქტივობა ვერ შესრულდა მიუხედავად თითქმის სრული ან სრული დაფინანსებისა

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმით“ გათვალისწინებული აქტივობების განხორციელებით მიღებულ იქნა როგორც პირდაპირი ისე არაპირდაპირი დადებითი სარგებელი, მათ შორის გრძელვადიანი ეფექტით. კერძოდ,

გეგმის განხორციელების შედეგად მიღწეულ იქნა ჰაერის ხარისხის მცირე გაუმჯობესება იმავდროულად კი, მომზადდა ჩარჩო შემდგომი ეტაპობრივი გაუმჯობესების მისაღწევად. ასევე, სხვადასხვა აქტივობების განხორციელებით, როგორცაა ქალაქში ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების ინფრასტრუქტურის მოწყობა, საზოგადოებრივი ტრანსპორტის გაუმჯობესება, მწვანე სივრცეების განვითარება, გზების საფარის გაუმჯობესება და სხვ. ჰაერის დაბინძურების შემცირების და შერბილების გარდა მიღებულ იქნა მეორეული დადებითი ეფექტი, როგორცაა მოქალაქეების ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესება, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის გაუმჯობესების ხელშეწყობა და სხვ.

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ სამიზნე მაჩვენებლების მიღწევისთვის და ქალაქში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების პრობლემის მოგვარებისთვის მთავარ გამოწვევად რჩება მსხვილი სამრეწველო ობიექტების მიერ გარემოსდაცვით რეგულაციების და მოთხოვნების სრულად შესრულება, რისთვისაც საჭიროა გაგრძელდეს როგორც ხელშეწყობი, ისე საზედამხედველო საქმიანობა და დაიგეგმოს დამატებითი აქტივობები შემდგომი ციკლის პოლიტიკის დოკუმენტით. ასევე, ტრანსპორტით გამოწვეული დაბინძურების შესამცირებლად საჭიროა ამბიციური აქტივობების დაგეგმვა როგორც ეროვნულ, ისე ადგილობრივ დონეზე.

აღსანიშნავია, რომ „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმა“ ეტაპობრივი დოკუმენტია რომელიც საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამების გრძელვადიანი მიზნის: „საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფა“ შესრულებას ემსახურება. უკვე შემუშავების პროცესშია მოცემული სამოქმედო გეგმის შემდეგი ციკლის პოლიტიკის დოკუმენტი - „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმა.“ აღნიშნულ სამოქმედო გეგმაში შეტანილი იქნება აქტივობები ყველა იმ პრიორიტეტული მიმართულებით, რომლებიც წარმოდგენილი იყო ქ. რუსთავის გეგმაში. გარდა ამისა, დამატებითი აქტივობები, რომლებსაც შეიძლება გავლენა ჰქონდეთ ცენტრალური ზონის და მათ შორის, ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მდგომარეობაზე, შეიძლება დაიგეგმოს „ქ. თბილისის აგლომერაციის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის“ ფარგლებშიც, რომლის შემუშავებაც დაწყებულია.

2. შესავალი

ინფორმაცია სამოქმედო გეგმის შესახებ

საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 22 ოქტომბრის №2059 განკარგულებით დამტკიცებული „2020-2022 წლების ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმა“ (შემდგომში სამოქმედო გეგმა) წარმოადგენს სექტორული მიმართულების პოლიტიკის დოკუმენტს, რომელიც მიზნად ისახავს ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებას.

აღნიშნული სამოქმედო გეგმა შემუშავებულია საქართველოს კანონის „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ მოთხოვნების შესაბამისად. თუმცა, სამოქმედო გეგმის შემუშავება და დამტკიცება წინ უსწრებდა აღნიშნული მოთხოვნების ამოქმედებას, რომელიც 2022 წლის 1 სექტემბრიდან შევიდა ძალაში. ეს მოთხოვნები, თავის მხრივ, გამომდინარეობს საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმებით განსაზღვრული ვალდებულებებიდან.

სამოქმედო გეგმის შემუშავება განპირობებული იყო ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის შედეგად გამოვლენილი დაბინძურების პრობლემების გადასაჭრელად ქმედითი კომპლექსური ღონისძიებების განხორციელების აუცილებლობით. სამოქმედო გეგმის მიზნები და ამოცანები თანხვედრაშია გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სფეროში მთავარ პოლიტიკის დოკუმენტის - საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 22 მაისის №1124 განკარგულებით დამტკიცებული 2017-2021 წლების გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამის (NEAP-3)⁵ პრიორიტეტებთან, რომელიც მიზნად ისახავს „საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფას“ და ასევე, შესაბამისობაშია საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 29 დეკემბრის №680 დადგენილებით დამტკიცებული საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის (NEHAP-2)⁶ მიზანთან - „მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ატმოსფერული და შენობის შიდა ჰაერის დაბინძურების მავნე ზემოქმედების შემცირება“.

სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული მიზნის - „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესება“ შესაბამისად, გეგმა აერთიანებს ხუთ ამოცანას, რომელთა განხორციელებაზე პასუხისმგებლები იყვნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, სამინისტროს სისტემაში შემავალი უწყებები და ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია. ეს ამოცანებია:

- ამოცანა 1.1 სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შემცირება
- ამოცანა 1.2 ქ. რუსთავში ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიდან გამონაბოლქვის შემცირება
- ამოცანა 1.3 ქ. რუსთავში მწვანე ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება
- ამოცანა 1.4 ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შეფასების სისტემის გაუმჯობესება

⁵ <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/66>

⁶ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4441562?publication=0>

ამოცანა 1.5 ქ. რუსთავში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების და მასში ჩართული მონაწილეების რაოდენობის გაზრდა

აღნიშნული ამოცანების ფარგლებში დაიგეგმა 30 აქტივობა, რომელთა განხორციელებაზე პასუხისმგებლები იყვნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, სამინისტროს სისტემაში შემავალი უწყებები, ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია, მერიის ა(ა)იპ-ები და ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტები.

გეგმის განხორციელების მაკოორდინირებელი ორგანო იყო საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

წინამდებარე შეფასების ანგარიში მოიცავს სამოქმედო გეგმის განხორციელების სრულ პერიოდს - 2020 წლის 22 ოქტომბრიდან 2022 წლის 31 დეკემბრამდე. ასევე, ანგარიში მოიცავს განხორციელებულ ღონისძიებებს გეგმის დამტკიცებამდე პერიოდში (2020 წლის ივნისი - ოქტომბერი), როდესაც უკვე განსაზღვრული იყო სამოქმედო გეგმის ძირითადი მიმართულებები და აქტივობები.

სამოქმედო გეგმის განხორციელების საბოლოო შეფასების ანგარიშის პროექტი განხილულ იქნა ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების ხელშემწყობი სამუშაო ჯგუფის წევრების მიერ.

სამოქმედო გეგმის განხორციელების შეფასების მიზანი და მასშტაბი

წინამდებარე ანგარიშის მიზანია „2020-2022 წლების ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ განხორციელების საბოლოო შეფასების შედეგების წარმოდგენა. შეფასება განხორციელდა საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის №629 დადგენილებით დამტკიცებული „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის“ შესაბამისად. სამოქმედო გეგმის საბოლოო შეფასების მიზანია დაადგინოს მიღწეულია თუ არა გეგმით გათვალისწინებული შედეგები და აკმაყოფილებენ თუ არა ისინი ბენეფიციარების საჭიროებებს, ასევე, დაადგინოს ჩარევის გავლენა, ეფექტიანობა და მდგრადობა. საბოლოო შეფასების ამოცანებია:

- სამოქმედო გეგმის მიზნების და ამოცანების შესრულების და საბოლოო შედეგების შეფასება
- სამოქმედო გეგმის განხორციელების პროცესში არსებული პრობლემების გამოვლენა, გამომწვევი მიზეზების დადგენა და სამომავლო რისკების იდენტიფიცირება
- პოლიტიკის განხორციელების გაუმჯობესებასთან დაკავშირებული რეკომენდაციების შემუშავება

აღნიშნული საბოლოო შეფასება განხორციელდა სამოქმედო გეგმის მოქმედების ციკლის დასრულების შემდეგ, 2023 წლის პირველ ნახევარში. ამასთან, შეფასების პროცესის პარალელურად მიმდინარეობდა „2023-2025 წლების ცენტრალური ზონის⁷ ატმოსფერული

⁷ „ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგისა და მართვის ზონებისა და აგლომერაციების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2021 წლის 30 აგვისტოს №2-1293 ბრძანების მიხედვით, ცენტრალური ზონა მოიცავს შემდეგ

ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის შემუშავება, რომელიც მოცემული სამოქმედო გეგმის შემდგომი პოლიტიკის დოკუმენტს წარმოადგენს. შესაბამისად, წინამდებარე შეფასების შედეგები და რეკომენდაციები გათვალისწინებულ იქნა „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის“ შემუშავების პროცესში.

გამომდინარე იქედან, რომ მოცემული პოლიტიკის დოკუმენტი სექტორული სამოქმედო გეგმაა, რომელსაც ერთი მიზანი გააჩნია, შესაფასებელი საკითხები მოიცავს სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულ ყველა მიზანს და პრიორიტეტს.

შეფასება განხორციელდა შეფასების შერეული მეთოდის გამოყენებით, კერძოდ, მაკორდინირებელი უწყების და გარე ექსპერტის მონაწილეობით.

3. მეთოდოლოგია

სამოქმედო გეგმის საბოლოო შეფასების პროცესში გამოყენებულ იქნა საქართველოს პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის სისტემაში მიღებული შეფასების 5 ძირითადი კრიტერიუმი რომლებიც დაფუძნებულია OECD/DAC მიდგომაზე. კერძოდ, ესენია:

კრიტერიუმი	განმარტება
შესაბამისობა	რამდენად შეესაბამება მიზნები და ამოცანები ბენეფიციარებისა თუ ქვეყნის საჭიროებებს, გლობალურ პრიორიტეტებსა და პარტნიორთა და დონორთა პოლიტიკას.
ეფექტურობა	მიღწეულია თუ არა მიზნები და ამოცანები.
ეფექტიანობა	შედეგების მიღწევა ყველაზე დაბალი ხარჯებით - შედეგების შეფარდება აუცილებელ ხარჯებთან.
მდგრადობა	რამდენად განგრძობადია განვითარების სფეროში ჩარევის სარგებლის მოქმედება ჩარევის დასრულების შემდეგ და როგორია ხანგრძლივ პერსპექტივაზე გათვლილი სიკეთეების გაგრძელების ალბათობა.
გავლენა	როგორია განვითარების სფეროში ჩარევის შედეგები: პირდაპირი/არაპირდაპირი, გამიზნული/დაუგეგმავი, პოზიტიური /ნეგატიური, მთავარი/მეორეული.

შეფასება განხორციელდა ზემოთ მოცემული კრიტერიუმების შესაბამისად შემუშავებული შეფასების კითხვების საფუძველზე. აღნიშნული კრიტერიუმები და შეფასების კითხვები ეფუძნება საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის №629 დადგენილებით დამტკიცებული „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის“ მე-8 დანართში მოცემულ შეფასების ინსტრუქციას.

სამოქმედო გეგმის მიზნების და ამოცანების შესრულების და მიღწეული შედეგების გამოვლენისა და შეფასებისთვის გამოყენებულ იქნა სამოქმედო გეგმის განხორციელების 2020, 2021 და 2022 წლების მონიტორინგის ანგარიშებში მოცემული პროგრესის მონაცემები.

ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებს: ხაშურის მუნიციპალიტეტი, ქარელის მუნიციპალიტეტი, გორის მუნიციპალიტეტი, კასპის მუნიციპალიტეტი, მცხეთის მუნიციპალიტეტი, ბოლნისის მუნიციპალიტეტი, გარდაბნის მუნიციპალიტეტი, დმანისის მუნიციპალიტეტი, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი, მარნეულის მუნიციპალიტეტი, თვითმმართველი ქალაქი - რუსთავის მუნიციპალიტეტი, წალკის მუნიციპალიტეტი.

ასევე, მიღწეული შედეგების ვერიფიკაციის და დამატებითი ინფორმაციის მოპოვების მიზნით, გაანალიზდა გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ 2020-2022 წლებში ჩატარებული ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის შედეგები⁸, ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო საწარმოების მიერ მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის მონაცემები⁹ და გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ ქ. რუსთავში 2020-2022 წლებში განხორციელებული ინსპექტირების შედეგები¹⁰ და დამატებით, შესწავლილ იქნა სამოქალაქო სექტორის მიერ მომზადებული ანგარიშები მოცემული სამოქმედო გეგმის განხორციელების ანალიზის და რეკომენდაციების შესახებ.¹¹

გარდა ამისა, უკვე მოპოვებული ინფორმაციის ვალიდაციის და დაზუსტების და დამატებითი ინფორმაციის მოპოვების მიზნით, განხორციელდა ინტერვიუები სახელმწიფო სტრუქტურების და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებთან. კერძოდ, ინტერვიუები ჩატარდა გარემოს დაცვისა სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის ატმოსფერული ჰაერის სამმართველოს, სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის და სსიპ გარემოსდაცვითი განათლების და ინფორმაციის ცენტრის, ქ. რუსთავის მერიის და სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ წარმომადგენლებთან.

4. შეფასების მიგნებები

4.1. შესაბამისობა

შეფასების კრიტერიუმში „შესაბამისობა“ ადგენს რამდენად შეესაბამება სამოქმედო გეგმის მიზნები და ამოცანები ბენეფიციარებისა თუ ქვეყნის საჭიროებებს, გლობალურ პრიორიტეტებსა და პარტნიორთა და დონორთა პოლიტიკას.

შეფასების კითხვა 1 - რამდენად შეესაბამება სამოქმედო გეგმის მიზნები და ამოცანები ეროვნულ პოლიტიკას და პრიორიტეტებს და ასევე, საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს.

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ მიზნები და ამოცანები სრულ შესაბამისობაშია ატმოსფერული ჰაერის დაცვის სფეროში ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტებით განსაზღვრულ პრიორიტეტებთან და მიზნებთან და ასევე, საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებულ ვალდებულებებთან.

საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამები - საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 22 მაისის N1124 განკარგულებით დამტკიცებული 2017-2021 წლების

⁸ გარემოს ეროვნული სააგენტოს 2020 და 2021 წლების ჰაერის წელიწადეულები, 2022 წლის საინფორმაციო ბიულეტენები - <https://nea.gov.ge/Ge/Departments/Polution/Biuletins> და გარემოს ეროვნული სააგენტოდან მიღებული 2020-2022 წლების მონაცემები

⁹ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის ჰაერის სამმართველოს მონაცემები ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან წარმოქმნილი და გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შესახებ

¹⁰ სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის 2020-2022 წლების ინსპექტირების შედეგები - <https://des.gov.ge/Ge/Inspections>

¹¹ სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ მიერ მომზადებული ანგარიშები ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების 2020-2022 სამოქმედო გეგმის განხორციელების ანალიზის და რეკომენდაციების შესახებ - <https://gavigudet.org/publikatsiebi/angarishi/>

გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამა (NEAP-3)¹² და საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 7 სექტემბრის N1629 განკარგულებით დამტკიცებული 2022-2026 წლების გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეოთხე ეროვნული პროგრამა (NEAP-4)¹³, რომლებიც საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სფეროში მთავარ პოლიტიკის დოკუმენტებს წარმოადგენს, ატმოსფერული ჰაერის დაცვის მიმართულებით მიზნად ისახავს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფას. აღნიშნული მიზანი და მისი შესრულებისთვის დასახული ამოცანები თანხვედრაშია „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ მიზანთან და ამოცანებთან (ცხრილი 4.1).

საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 29 დეკემბრის №680 დადგენილებით დამტკიცებული საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის (NEHAP-2)¹⁴ ერთ-ერთი სტრატეგიული ამოცანა - მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ატმოსფერული და შენობის შიდა ჰაერის დაბინძურების მავნე ზემოქმედების შემცირება და მისგან გამომდინარე საშუალოვადიანი მიზნები ასევე შესაბამისობაშია „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ მიზანთან და ამოცანებთან (ცხრილი 4.1).

ცხრილი 4.1 ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის მიზნების და ამოცანების შესაბამისობა ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტებთან

ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმა 2020-2022	გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამა 2017-2021	გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეოთხე ეროვნული პროგრამა 2022-2026	საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმა
მიზანი: ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესება	პრიორიტეტული მიმართულება - ატმოსფერული ჰაერის დაცვა: მიზანი: საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფა	მიზანი 7: საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფა	სტრატეგიული ამოცანა 3: მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ატმოსფერული და შენობის შიდა ჰაერის დაბინძურების მავნე ზემოქმედების შემცირება
ამოცანა 1.1: სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შემცირება	პრიორიტეტული მიმართულება - ატმოსფერული ჰაერის დაცვა: ამოცანა 1: ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების შემცირება	ამოცანა 7.1 დაბინძურების სხვადასხვა წყაროდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების შემცირება	საშუალოვადიანი მიზანი 3.1. რელევანტური კანონმდებლობა ჰარმონიზებულია ასოცირების შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესაბამისად; “შორ
ამოცანა 1.2: ქ. რუსთავში ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიდან			

¹² <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/66>
¹³ <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/34047>
¹⁴ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4441562?publication=0>

გამონაბოლქვის შემცირება			მანძილებზე ჰაერის ტრანსსასაზღვრო დაბინძურების შესახებ” კონვენციის ბოლო სამი ოქმი რატიფიცირებულია
ამოცანა 1.3: ქ. რუსთავში მწვანე ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება	პრიორიტეტული მიმართულება - ატმოსფერული ჰაერის დაცვა: მიზანი: საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფა	მიზანი 7: საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფა	სტრატეგიული ამოცანა 3: მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ატმოსფერული და შენობის შიდა ჰაერის დაბინძურების მავნე ზემოქმედების შემცირება
ამოცანა 1.4: ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შეფასების სისტემის გაუმჯობესება	პრიორიტეტული მიმართულება - ატმოსფერული ჰაერის დაცვა: ამოცანა 2: ჰაერის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემის განვითარება პრიორიტეტული მიმართულება - ატმოსფერული ჰაერის დაცვა: ამოცანა 3: გაფრქვევების ინვენტარიზაციის სახელმწიფო სისტემის გაუმჯობესება და გაფრქვევების პროგნოზირების სისტემის დანერგვა.	ამოცანა 7.2: ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემის განვითარება	საშუალოვადიანი მიზანი 3.2: საქართველოს დიდ ქალაქებში (თბილისი, ქუთაისი, რუსთავი, ბათუმი) ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი ხორციელდება ევროკავშირის დირექტივის (2008/50/EC) შესაბამისად
ამოცანა 1.5: ქ. რუსთავში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების და მასში ჩართული მონაწილეების რაოდენობის გაზრდა	პრიორიტეტული მიმართულება - გარემოსდაცვითი მმართველობა: ამოცანა 2: გარემოსდაცვითი მონაცემების მართვის სისტემის გაუმჯობესება და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლება	მიზანი 4: გარემოსდაცვითი ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება; ამოცანა 4.1: გარემოსთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვების მექანიზმის შექმნა და მასზე ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობა მიზანი 16: გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობა ამოცანა 16.1 გარემოსდაცვითი ქცევის ცვლილებისა და	საშუალოვადიანი მიზანი 3.3. საქართველოს დიდ ქალაქებში (თბილისი, ქუთაისი, რუსთავი, ბათუმი) ჰაერის დაბინძურებისადმი მოსახლეობის ექსპოზიციისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზეგავლენის თაობაზე ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა უზრუნველყოფილია

		შესაბამისი უნარების განვითარების ხელშეწყობა ამოცანა 16.2 ზრდასრულთა სწავლებისა და საგანმანათლებლო მასალების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა გარემოს დაცვის საკითხებში	
--	--	---	--

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის“ შემუშავების და დამტკიცების შემდეგ, 2022 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ კანონში ცვლილებები, რომლებიც მიხედვითაც საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი და მართვა ხორციელდება ზონებსა და აგლომერაციებში. ხოლო თუ ზონაში ან/და აგლომერაციაში ატმოსფერულ ჰაერში არსებული ძირითადი მავნე ნივთიერებების დონეები აჭარბებს ზღვრულად დასაშვებ ნორმებს ან მიზნობრივ მნიშვნელობას, აგრეთვე შესაბამის ტოლერანტობის ზღვარს, ამ ზონისთვის ან/და აგლომერაციისთვის უნდა შემუშავდეს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმა, რათა მიღწეულ იქნეს ეროვნული სტანდარტებით დადგენილი ზღვრულად დასაშვები ნორმები ან მიზნობრივი მნიშვნელობა. NEAP-4-ის ამოცანის „დაბინძურების სხვადასხვა წყაროდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების შემცირება“ შესრულებისთვის დაგეგმილი ერთ-ერთი აქტივობაა „ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმების შემუშავება იმ ზონებისა და აგლომერაციებისათვის, სადაც ძირითადი დამაბინძურებლების კონცენტრაცია აჭარბებს ზღვრულად დასაშვებ ნორმებს ან სამიზნე მნიშვნელობებს“. აღნიშნული მოთხოვნების შემოღება, რომლებიც უზრუნველყოფს ქვეყანაში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის ეფექტური პრაქტიკის დანერგვას, განპირობებულია ჰაერის დაცვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან, კერძოდ, „ატმოსფერული ჰაერის ხარისხისა და ევროპაში უფრო სუფთა ჰაერის შესახებ“ 2008 წლის 21 მაისის ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2008/50/EC დირექტივასთან ჰარმონიზაციით, რაც საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების მოთხოვნების შესაბამისად განხორციელდა.

ჰაერის დაცვის სფეროში პოლიტიკის განმსაზღვრელ აქტივობებს მოიცავს ასევე საქართველოს კლიმატის ცვლილების 2030 წლის სტრატეგია და 2021-2023 წლების სამოქმედო გეგმა.

ჰაერის დაცვასთან დაკავშირებული მიზნები არის გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნულ პრიორიტეტებს შორის. კერძოდ, მიზანი 3-ის: „ჯანსაღი ცხოვრებისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფა ყველა ასაკის ადამიანისათვის“ ნაციონალიზებული 3.9 ამოცანაა „2030 წლისთვის სახიფათო ქიმიური ნივთიერებებისა და ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის დაბინძურების შედეგად სიკვდილიანობისა და ავადმყოფობის შემთხვევათა რაოდენობის მნიშვნელოვნად შემცირება“. ხოლო მიზანი 11-ის „ქალაქებისა და დასახლებების ინკლუზიური, უსაფრთხო და მდგრადი განვითარება“ ნაციონალიზებულ ამოცანებს შორის არის ამოცანა 11.6, რომელიც გულისხმობს დიდ ქალაქებში ერთ სულ

მოსახლეზე გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შემცირებას, სხვა საკითხებთან ერთად ჰაერის ხარისხისთვის განსაკუთრებული ყურადღების დათმობით.

შეფასების კითხვა 2 - რამდენად შეესაბამება სამოქმედო გეგმის მიზნები და ამოცანები ბენეფიციარების საჭიროებებს.

ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება არა მხოლოდ დადასტურებულია გარემოს ეროვნული სააგენტოს მონიტორინგის მონაცემებით, არამედ ყოველდღიურად აღიქმება ადგილობრივების მიერ. დაბინძურებული ატმოსფერული ჰაერი მნიშვნელოვან უარყოფით ზემოქმედებას ახდენს ქ. რუსთავში მცხოვრები ადამიანების ჯანმრთელობასა და ცხოვრების ხარისხზე. შესაბამისად, მათთვის ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება ერთ-ერთ მწვავე პრობლემას წარმოადგენს. სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ წარმომადგენლის ინფორმაციით, ამას ადასტურებს ჰაერის ხარისხის საკითხებთან დაკავშირებით სამოქალაქო აქტივობის ზრდაც. კერძოდ, ეწყობა საპროტესტო აქციები, გაიზარდა მოთხოვნა, განსაკუთრებით სკოლების მხრიდან, მათი ორგანიზაციის მიერ დაგეგმილ ჰაერის საკითხებთან დაკავშირებულ საინფორმაციო შეხვედრებში და საწარმოო ზონებში ორგანიზებულ საინფორმაციო ტურებში მონაწილეობაზე. სხვადასხვა ონლაინ ჯგუფებში გამოკითხვების დროს, მათ შორის ერთ-ერთ ჯგუფში, სადაც 40,000 ადამიანია გაწევრიანებული, ჰაერის დაბინძურება და ეკოლოგიური ვითარება პირველი რიგის პრობლემებს შორის სახელდება.¹⁵ ჰაერის საკითხებით საზოგადოების დაინტერესებაზე ასევე მეტყველებს სამიზნე ჯგუფების, განსაკუთრებით სკოლის მოსწავლეების, მასწავლებლების, ჟურნალისტების და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების აქტიური ჩართულობა სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის და განათლების ცენტრის მიერ ორგანიზებულ ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებში.¹⁶ აღსანიშნავია ისიც, რომ მაღალია ქ. რუსთავიდან გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ცხელ ხაზზე შესული შეტყობინებების რაოდენობის მაჩვენებელი (176 ზარი 2019 წელს, 190 ზარი 2021 წელს, 123 ზარი 2022 წელს), რომელთა 99% ჰაერის დაბინძურების და უსიამოვნო სუნის პრობლემებს ეხება.¹⁷

ამრიგად, სამოქმედო გეგმის მიზნები და ამოცანები, რომლებიც მიმართულია ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებისკენ, სრულ შესაბამისობაშია ქ. რუსთავის მცხოვრებთა კონსტიტუციით დაცული უფლების რეალიზაციასთან, ცხოვრობდნენ ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოში. ჰაერის დაბინძურება ადამიანის ჯანმრთელობის ისეთ დარღვევებს უკავშირდება, როგორცაა ფილტვების, გულ-სისხლძარღვთა და ნერვული სისტემის დაავადებები. კერძოდ, ატმოსფერული ჰაერის უმცირესი ზომის მყარი ნაწილაკებით დაბინძურება იწვევს თვალის გაღიზიანებას, ასთმას, ბრონქიტს, ფილტვის დაზიანებას, სიმსივნეს, მძიმე ლითონებით მოწამლვას და უარყოფითად ზემოქმედებს გულსისხლძარღვთა სისტემაზე; აზოტის დიოქსიდი კი იწვევს

¹⁵ ინტერვიუ სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ წარმომადგენელთან თინათინ მალედანთან, 10.07.2023

¹⁶ ინტერვიუ სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის და განათლების ცენტრის წარმომადგენლებთან - ნათელა ბლიაძესთან, ლიკა ფხოველიშვილთან (გარემოს საინფორმაციო სამსახური) და თამარ ლომიძესთან (ადმინისტრაციული სამსახური), 19.07.2023

¹⁷ სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ კვლევა „გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის ეფექტურობის შეფასება რუსთავის სამრეწველო ობიექტების საქმიანობის კონტროლის მაგალითზე“, 2023 - <https://gavigudet.org/publikatsiebi/angarishi/>

რესპირატორული ინფექციებისადმი მაღალი მგრძობელობას, სასუნთქი სისტემის გაღიზიანებას და რესპირატორული სიმპტომებს (მაგ. ხველა, ტკივილი გულმკერდის არეში, სუნთქვის გაძნელება)¹⁸. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით, დაბინძურებული ატმოსფერული ჰაერი ყოველწლიურად 4.2 მილიონი ადამიანის ნაადრევ სიკვდილს იწვევს, საიდანაც 89% დაბალი და საშუალოშემოსავლიანი ქვეყნების მოსახლეობაზე მოდის.¹⁹ ასევე ცნობილია, რომ ჰაერის დაბინძურებას განსაკუთრებით მძიმე ზემოქმედება აქვს მგრძობიარე და მოწყვლად ჯგუფებზე, როგორცაა ორსულები, ბავშვები, მოხუცები, დაავადებული ადამიანები და დაბალშემოსავლიანი ჯგუფები²⁰. შესაბამისად, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებით გამოწვეული ჯანმრთელობის გაუარესების პრობლემები მძიმე ტვირთად აწვება როგორც საზოგადოებას, ასევე ქვეყნების ჯანმრთელობის დაცვის სამსახურებსა და ეკონომიკას.

შეფასების კითხვა 3 - რამდენად კარგად არის მორგებული პოლიტიკა იმ ცვლილებებზე, რომელიც შეიძლება დადგეს ზოგად კონტექსტში.

ევროკავშირში საქართველოს ინტეგრაციისკენ სწრაფვა საქართველოს სახელმწიფოს გაცხადებული პრიორიტეტია. საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმება, რომელიც 2016 წლის ივლისში შევიდა ძალაში, მიზნად ისახავს ევროკავშირთან პოლიტიკურ ასოცირებას და ეტაპობრივ ეკონომიკურ ინტეგრაციას. ასოცირების შეთანხმება საქართველოს ევროკავშირთან დაახლოების სამოქმედო გეგმას წარმოადგენს, რომელიც ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროს მოიცავს. წინამდებარე სამოქმედო გეგმის შემუშავებაც ასოცირების შეთანხმებით განსაზღვრული ვალდებულებებით არის განპირობებული. აღნიშნული მოთხოვნები ასახულია საქართველოს ეროვნულ კანონმდებლობაში და ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტებშიც. შესაბამისად, სამოქმედო გეგმის მიზნები, ამოცანები და აქტივობები აქტუალურია ქვეყნის მიერ არჩეული კურსის კონტექსტში და მიმდინარე და დაგეგმილი რეფორმების ნაწილია.

4.2. ეფექტურობა

4.2.1. სამოქმედო გეგმის მიზნის და ამოცანების შესრულების პროგრესი

შეფასების კრიტერიუმი „ეფექტურობა“ ადგენს მიღწეულია თუ არა მიზნები და ამოცანები. სამოქმედო გეგმის მიზნების და ამოცანების მიღწევის სტატუსის ანალიზი ემყარება შესრულების პროგრესის რაოდენობრივ ანალიზს ლოგიკური ჩარჩოს მთავარი შესრულების ინდიკატორების მიხედვით.

შეფასების კითხვა 4 - რამდენად მოხდა სამოქმედო გეგმის მიზნით და ამოცანებით გათვალისწინებული შედეგების მიღწევა და შეესაბამება თუ არა დაგეგმილი მიღწეულს.

როგორც უკვე აღინიშნა, „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმა“ მიზნად ისახავს „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებას“, რაც გულისხმობს ყველა ძირითადი მავნე ნივთიერების, განსაკუთრებით კი პრობლემური დამბინძურებლების - უმცირესი ზომის მყარი ნაწილაკების (PM₁₀, PM_{2.5})

¹⁸ <http://air.gov.ge/pages/17/15>

¹⁹ [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-\(outdoor\)-air-quality-and-health](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-quality-and-health)

²⁰ EC staff working document, Executive Summary of Impact Assessment for Clean Air program <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52013SC0532>

და აზოტის დიოქსიდის (NO₂) საშუალო კონცენტრაციის ზღვრულად დასაშვები ნორმების ფარგლებში მოქცევას. სამოქმედო გეგმაში მოცემულია ოთხი გავლენის ინდიკატორი, რომელთა საშუალებითაც შეგვიძლია შევაფასოთ მიზნის შესრულების ხარისხი.

• **გავლენის ინდიკატორის 1.1 შესრულების სტატუსი**

გავლენის ინდიკატორი 1.1:	მტვრის უმცირესი ნაწილაკების (PM10, PM2.5) საშუალო წლიური კონცენტრაცია		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	PM10 - 63 მკგ/მ ³ PM2.5 - 32 მკგ/მ ³	PM10 - <40 მკგ/მ ³ PM2.5 - <20 მკგ/მ ³	PM10 - 55 მკგ/მ ³ PM2.5 - 27 მკგ/მ ³

გარემოს ეროვნული სააგენტოს მონაცემებით²¹, PM₁₀-ის საშუალო წლიურმა კონცენტრაციამ 2022 წლის მდგომარეობით 55 მკგ/მ³ (1.4 ზღვრული ნორმა), ხოლო PM_{2.5}-ის კონცენტრაციამ - 27 მკგ/მ³ (1.4 ზღვრული ნორმა) შეადგინა, რაც შესაბამისად 13% და 16%-ით ნაკლებია საბაზისო 2019 წლის მნიშვნელობებთან შედარებით, თუმცა აჭარბებს სამიზნე მაჩვენებელს, შესაბამისად 38%-ით და 35%-ით. ამრიგად, 2022 წლის მდგომარეობით ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის უმცირესი მყარი ნაწილაკებით დაბინძურება შემცირდა, თუმცა ვერ მოხერხდა სამიზნე მაჩვენებლების - კანონით დადგენილი ზღვრული ნორმების მიღწევა. PM₁₀-ის დღე-ღამური კონცენტრაციის გადაჭარბების შემთხვევებიც (187 დღე 2022 წელს, საიდანაც 43 შემთხვევა განპირობებული იყო სინოპტიკური პროცესებით - საქართველოს ტერიტორიაზე უდაბნოს მტვრის მასების შემოჭრით)²² მნიშვნელოვნად აღემატება ზღვრულად დასაშვებ ნორმას (35 გადაჭარბება წლის მანძილზე).

ეროვნულ დონეზე მაგნე ნივთიერებათა გაფრქვევის ინვენტარიზაციის მონაცემების მიხედვით, სამრეწველო სექტორის წილი ქვეყნის მასშტაბით მყარი ნაწილაკების გაფრქვევაში ყველაზე მეტია (43%). ხოლო თავად სამრეწველო სექტორის ფარგლებში ყველაზე მაღალია სამშენებლო მასალების წარმოების დარგიდან გაფრქვევები.²³ აღნიშნული დარგის სამრეწველო ობიექტები, ძირითადად, ქვემო ქართლის რეგიონში და კონკრეტულად, ქ. რუსთავშია თავმოყრილი, რაც გვამძლევს საფუძველს დავასკვნათ, რომ ქ. რუსთავში ატმოსფერულ ჰაერში მყარი ნაწილაკების გაფრქვევის მთავარი წყარო სამრეწველო სექტორია. ამას ასევე ადასტურებს სამრეწველო ობიექტების მიერ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთვის წარდგენილი მაგნე ნივთიერებათა წარმოქმნის და ჰაერში გაფრქვევის მონაცემები რომლებიც ასევე ვერიფიცირებული და კორექტირებულია გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტირების შედეგების მიხედვით.²⁴ გამომდინარე აქედან, PM₁₀-ის და PM_{2.5}-ის საშუალო წლიური მაჩვენებლების მიღწეული გაუმჯობესება გამოწვეული უნდა იყოს მსხვილი სამრეწველო ობიექტებიდან გაფრქვევების შემცირებით, რაც თავის მხრივ, ამ ობიექტების მიერ სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული და სხვა ჰაერდაცვითი მოთხოვნების

²¹ მოწოდებულია გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ

²² იგივე

²³ 2018-2021 წლების გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენება, პროექტი, 2023, <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/34067>

²⁴ ინტერვიუ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის ჰაერის სამმართველოს წარმომადგენელთან ლაშა ახალაიასთან, 18.07.2023

შესრულების გაუმჯობესებით არის განპირობებული. თუმცა, საწარმოების მნიშვნელოვანი ნაწილი ჯერ კიდევ არ არის შესაბამისობაში ჰაერდაცვით მოთხოვნებთან, რაც აუცილებელია გეგმით დადგენილი სამიზნე მნიშვნელობის მისაღწევად. უფრო ვრცლად ეს საკითხები განხილულია თავში 4.2.2 - ამოცანა 1.1-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.

• **გავლენის ინდიკატორის 1.2 შესრულების სტატუსი**

გავლენის ინდიკატორი 1.2:	მონიტორინგის პუნქტების რაოდენობა, სადაც NO ₂ -ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	NO ₂ -ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე	NO ₂ -ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია ნორმას არ აჭარბებს მონიტორინგის არცერთ პუნქტზე	NO ₂ -ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე

ვერ მოხერხდა აზოტის დიოქსიდთან დაკავშირებული ინდიკატორის გაუმჯობესება საბაზისო წლის მაჩვენებელთან შედარებით. კერძოდ, 2022 წლის მონაცემებით, ქ. რუსთავეში NO₂-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია კვლავ აჭარბებს ზღვრულ ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე (კლდიაშვილის ქ. და კოსტავას ქ. N19).²⁵ ეროვნულ დონეზე მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის ინვენტარიზაციის მონაცემებით, აზოტის დიოქსიდის გაფრქვევების ყველაზე მეტი წილი (52%) ავტოტრანსპორტზე მოდის. გარემოს ეროვნული სააგენტოს მონიტორინგის მონაცემებიც აჩვენებს, რომ აზოტის დიოქსიდის გადაჭარბება აღინიშნება იმ ქალაქებში, სადაც სატრანსპორტო მოძრაობა ინტენსიურია, განსაკუთრებით ცენტრალური გზების გასწვრივ. უმსხვილესი ქალაქების გარდა, გადაჭარბება მხოლოდ საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზების გასწვრივ ფიქსირდება.²⁶ შესაბამისად, აზოტის დიოქსიდით დაბინძურების შემცირებისთვის მთავარი სამიზნე ავტოტრანსპორტია. კერძოდ, პრობლემის გადაჭრისთვის აუცილებელია ავტოპარკის გაახალგაზრდავება და ავტომობილების რაოდენობის შემცირება, რისთვისაც საკმარისი არ არის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული აქტივობების განხორციელება და დამატებით საჭიროა უფრო რადიკალური ღონისძიებების გატარება, მათ შორის ეროვნულ დონეზე.

• **გავლენის ინდიკატორების 1.3 და 1.4 შესრულების სტატუსი**

გავლენის ინდიკატორი 1.3:	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ს საშუალო კონცენტრაცია		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ს საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ს საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ს საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია

²⁵ გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ მოწოდებული მონიტორინგის მონაცემები

²⁶ 2018-2021 წლების გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენება, პროექტი, 2023, <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/34067>

გავლენის ინდიკატორი 1.4:	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის საშუალო კონცენტრაცია	მაჩვენებელი	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია არ იზომება	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია იზომება და საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია იზომება და საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია
---------------------------------	--	--------------------	---	--	--

გავლენის ინდიკატორების 1.3 და 1.4 სამიზნე მაჩვენებლები მიღწეულია 2022 წლის მდგომარეობით. კერძოდ, კვლავ ზღვრულად დასაშვები ნორმის ფარგლებშია ქ. რუსთავში გოგირდის დიოქსიდის (SO₂), ნახშირბადის მონოქსიდის (CO), მიწისპირა ოზონის (O₃), ტყვიისა (Pb) და ბენზოლის (C₆H₆) საშუალო წლიური კონცენტრაციები. ასევე, ზღვრულად დასაშვებ ნორმაზე მკვეთრად დაბალია კადმიუმის (Cd), ნიკელის (Ni), დარიშხანისა (As) და ბენზ(ა)პირენის (C₂₀H₁₂) საშუალო წლიური კონცენტრაციები, რომელთა განსაზღვრა გრავიმეტრიული მეთოდით დაიწყო 2021 წლის დეკემბრიდან.²⁷

მყარი ნაწილაკების, აზოტის დიოქსიდის და ზემოთ ჩამოთვლილი ჰაერის სხვა დამბინძურებლების მონიტორინგი ტარდებოდა სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ ქ. რუსთავში არსებულ ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის სადგურზე უწყვეტ რეჟიმში და კვარტალურად 6 ინდიკატორული დაკვირვების პუნქტზე.

- **ამოცანის ინდიკატორის 1.1.1 შესრულების სტატუსი**

ამოცანა 1.1 სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შემცირება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.1.1:	ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	14,151 ტონა	2,010 ტონა	8,446 ტონა

ამოცანა 1.1-ის ინდიკატორი - ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა 40%-ით (5,705 ტონა) შემცირდა 2019 წლის საბაზისო მაჩვენებელთან შედარებით²⁸, თუმცა სამიზნე მაჩვენებლის მიღწევა, რომელიც საბაზისოს მნიშვნელობის 86%-ით შემცირებას გულისხმობს, ვერ მოხერხდა. როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, 2022 წლის მდგომარეობით მიღწეული შედეგი განპირობებულია ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების ნაწილის მიერ ჰაერდაცვითი მოთხოვნების შესრულების გაუმჯობესებით და აირმტვერდამჭერი სისტემების (ფილტრების) გამართვით. მეტი დეტალები სამოქმედო გეგმის აქტივობების შესახებ, რომელთა განხორციელებამაც ხელი შეუწყო აღნიშნული შედეგის მიღწევას და ასევე გამოწვევების შესახებ, რის გამოც ვერ ხერხდება მოცემული ამოცანის სამიზნე მაჩვენებლის მიღწევა, წარმოდგენილია თავში 4.2.2 - ამოცანა 1.1-ის შესრულების დეტალური პროგრესი.

²⁷ იგივე

²⁸ მონაცემები ეფუძნება ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის სტაციონარული დაბინძურების წყაროებიდან გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთვის წარდგენილ მავნე ნივთიერებათა წარმოქმნის და გაფრქვევის მონაცემებს, რომლებიც ასევე ვერიფიცირებული და კორექტირებულია სამინისტროს მიერ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტირების შედეგებზე დაყრდნობით.

• ამოცანის ინდიკატორის 1.2.1 შესრულების სტატუსი

ამოცანა 1.2 ქ. რუსთავში ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიდან გამონაბოლქვის შემცირება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.2.1:	მთავარი მაგისტრალის გასწვრივ აზოტის დიოქსიდის (NO ₂) წლიური კონცენტრაცია		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	NO ₂ – 55 მკგ/მ ³	NO ₂ – <40 მკგ/მ ³	NO ₂ – 56 მკგ/მ ³

უცვლელია ამოცანა 1.2-ის ინდიკატორის მდგომარეობა საბაზისო მნიშვნელობასთან შედარებით. 2022 წელს ქ. რუსთავში აზოტის დიოქსიდის (NO₂) საშუალო წლიურმა კონცენტრაციამ 56 მკგ/მ³ (1.4 ზღვრული ნორმა) შეადგინა. როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ქალაქში ავტოსატრანსპორტიდან გამონაბოლქვის შესამცირებლად არ არის საკმარისი მხოლოდ სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული აქტივობების შესრულება და საჭიროა ეროვნულ და ადგილობრივ დონეზე დამატებითი, უფრო ამბიციური აქტივობების დაგეგმვა და დროული განხორციელება.

• ამოცანის ინდიკატორის 1.3.1 შესრულების სტატუსი

ამოცანა 1.3 ქ. რუსთავში მწვანე ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.3.1:	ქალაქ რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	985 ჰა	1,008 ჰა	999 ჰა

ქ. რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი საბაზისო მნიშვნელობასთან შედარებით 14 ჰექტრით გაიზარდა. აღნიშნული მაჩვენებლის მიღწევა მოხერხდა როგორც ახალი რეკრეაციული ზონების შექმნით, ისე არსებული რეკრეაციული სივრცეების რეაბილიტაციით. 2022 წლის მდგომარეობით დაგეგმილი სამიზნე მაჩვენებელი (დამატებით 23 ჰა მწვანე ზონის მოწყობა) მიღწეულ იქნა 61%-ით. დაგეგმილი სამიზნე მნიშვნელობის მისაღწევად საჭიროა მწვანე ზონების მოწყობა დამატებით 9 ჰა ტერიტორიაზე.

• ამოცანის ინდიკატორის 1.4.1 შესრულების სტატუსი

ამოცანა 1.4 ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შეფასების სისტემის გაუმჯობესება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.4.1:	დაკვირვების პუნქტების/სადგურე ბის და მონიტორინგს დაქვემდებარებული დამბინძურებლების რაოდენობა		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 8 დამბინძურებელი: PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂ , SO ₂ , CO, O ₃ , Pb, C ₆ H ₆ .	2 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂ , SO ₂ , CO, O ₃ , Pb, C ₆ H ₆ , Cd, Ni, As, C ₂₀ H ₁₂ .	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂ , SO ₂ , CO, O ₃ , Pb, C ₆ H ₆ , Cd, Ni, As, C ₂₀ H ₁₂ .

2021 წელს დაიწყო ქ. რუსთავში ატმოსფერულ ჰაერში დამატებით 4 მანვე ნივთიერების (Cd, Ni, As, C₂₀H₁₂) მონიტორინგი და აღნიშნული დროიდან იზომება 12 დამბინძურებელი.

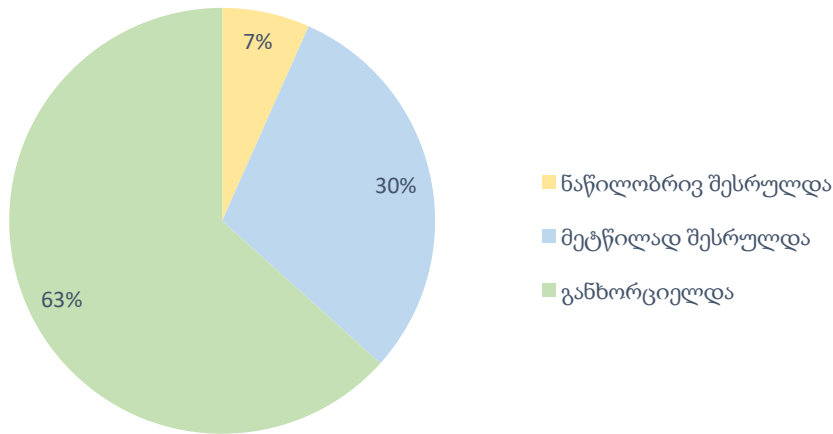
შესაბამისად, შესრულდა ამოცანა 1.4-ის მეორე ნაწილი. ასევე, ინდიკატორული გაზომვები გრძელდება 6 პუნქტში. თუმცა, ვერ მოხერხდა ამოცანის პირველი ნაწილის შესრულება, რადგან შესყიდვის პროცედურების გაჭიანურების გამო ვერ მოესწრო დონორული დაფინანსებით ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის დამატებითი ავტომატური სადგურის შექმნა.

• ამოცანის ინდიკატორის 1.5.1 შესრულების სტატუსი

ამოცანა 1.5 ქ. რუსთავში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების და მასში ჩართული მონაწილეების რაოდენობის გაზრდა					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.5.1:	ქ. რუსთავში ჩატარებული გარემოსდაცვითი ღონისძიებების და ამ ღონისძიებების მონაწილეთა რაოდენობა		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	1. ჩატარებული 1 აქტივობა და 50-მდე მონაწილე პირი 2. ჩატარებული 1 ტრენინგი და 30 მონაწილე პირი 3. გავრცელებული 150-მდე ბროშურა/ფლაერი	1. სულ მცირე 15 ჩატარებული გარემოსდაცვითი ღონისძიება, რომელშიც ჯამში ჩაერთო 1500 პირი 2. 15 ჩატარებული ტრენინგი და 300 გადამზადებული პირი 3. მომზადებული და გავრცელებული 1500 ცალი საინფორმაციო მასალა	1. ჩატარებული 20 ღონისძიება/ აქტივობა და მონაწილე 1,517 პირი. 2. ჩატარებული 21 ტრენინგი და გადამზადებული 759 პირი. 3. მომზადებული და გავრცელებული 2,000-მდე საინფორმაციო მასალა.

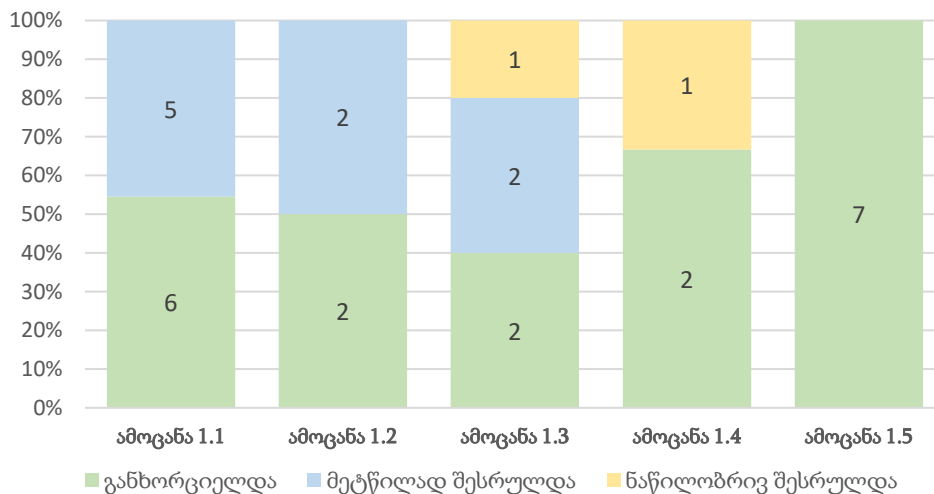
კორონავირუსის პანდემიის გამო 1.5 ამოცანის შესაბამისი აქტივობების განხორციელება ძირითადად 2021 წლიდან დაიწყო. თუმცა, 2022 წლის მდგომარეობით სრულად იქნა მიღწეული ამოცანის შედეგის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებლები.

სამოქმედო გეგმის ფარგლებში დაგეგმილი 30 აქტივობიდან 6 აქტივობა სრულად შესრულდა 2020-2021 წლებში, ხოლო 24 აქტივობის შესრულება მიმდინარეობდა 2022 წელს. 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით განხორციელებული იყო სამოქმედო გეგმის აქტივობათა 63% (19 აქტივობა), მეტწილად შესრულდა აქტივობათა 30% (9 აქტივობა), ხოლო ნაწილობრივ - 7% (2 აქტივობა). აქტივობების განხორციელების პროგრესმა შეადგინა 87%.

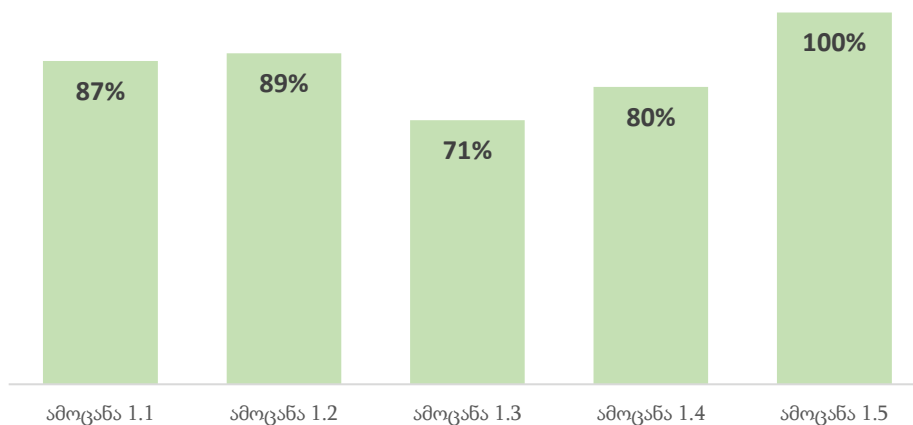

სურ. 4.1 სამოქმედო გეგმის აქტივობების განხორციელების დონე 2002 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

ამოცანების 1.1, 1.2 და 1.4 შესრულების პროგრესი 80-90%-ის ფარგლებში მერყეობს. 71%-ით შესრულდა ამოცანა 1.3. ხოლო ამოცანა 1.5 სრულად შესრულდა.

სურ 4.2 სამოქმედო გეგმის განხორციელების დონე ამოცანების ჭრილში

სურ 4.3 სამოქმედო გეგმის განხორციელების დონე ამოცანების ჭრილში, %

შეფასების კითხვა 5 - რომელმა მთავარმა ფაქტორებმა შეუწყო ან შეუშალა ხელი სამიზნე ინდიკატორების მიღწევას

ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების მიღწევა ხშირად შედარებით გრძელვადიანი პროცესია და ასევე, კომპლექსურ მიდგომას საჭიროებს გამომდინარე იქედან, რომ ჰაერის დაბინძურება მრავლობითი ფაქტორით არის განპირობებული. გაუმჯობესების მიუხედავად, გავლენის ინდიკატორის 1.1 - PM₁₀-ის და PM_{2.5}-ის საშუალო წლიური კონცენტრაციის სამიზნე მაჩვენებლების მიღწევა ვერ მოხერხდა, თუმცა პოზიტიური ტრენდი იმის მაჩვენებელია, რომ შემდგომი გაუმჯობესებისთვის და ზღვრული ნორმების მიღწევისთვის უნდა გაგრძელდეს მოცემული მიმართულებებით აქტივობების განხორციელება. მიღწეული ეტაპობრივი გაუმჯობესების განმაპირობებელი მთავარი ფაქტორებია ჰაერდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნების გამკაცრება და ინსპექტირების შესაძლებლობების გაზრდა. კერძოდ, უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის მოთხოვნის დაწესებამ უზრუნველყო საწარმოების რეალური გაფრქვევების დაფიქსირება, რაც მანამდე თითქმის შეუძლებელი იყო. ასეთი მონიტორინგის სისტემების დანერგვამ გამოავლინა, რომ მრავალი საწარმოს შემთხვევაში მავნე ნივთიერებათა რეალური გაფრქვევები მნიშვნელოვნად აღემატება მათთვის მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვებ გაფრქვევის ნორმებით დადგენილ მნიშვნელობებს²⁹. ხოლო დარღვევებისთვის სანქციების მნიშვნელოვნად გაზრდამ, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ადამიანური რესურსების გაძლიერებამ და ინსპექტირების გააქტიურებამ ხელი შეუწყო სამრეწველო სექტორის მოთხოვნებთან შესაბამისობის გაუმჯობესებას. გავლენის ინდიკატორის 1.2 გაუმჯობესება ვერ მოხერხდა გამომდინარე იქედან, რომ ტრანსპორტით გამოწვეული დაბინძურების რეალური შემცირება მხოლოდ სამოქმედო გეგმით დაგეგმილი აქტივობების განხორციელებით მიულწეველია და უფრო გადამჭრელი ზომების მიღებას საჭიროებს.

4.2.2. ამოცანა 1.1-ის შესრულების დეტალური პროგრესი

პროგრესის შეფასება - ამოცანის დონე

ამოცანა 1.1 სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შემცირება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.1.1:	ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	14,151 ტონა	2,010 ტონა	8,446 ტონა

2022 წლის მდგომარეობით ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა საბაზისო დონესთან შედარებით 40%-ით შემცირდა. აღნიშნული შემცირება მეტწილად 2022 წელს იქნა მიღწეული. 2020 წელს დაფიქსირებული გაფრქვევების შემცირება (12,880 ტონა) ძირითადად იმით იყო განპირობებული, რომ COVID-19-ის გავრცელების საწინააღმდეგოდ დაწესებული შეზღუდვების შედეგად ადგილობრივი სტაციონარული ობიექტების დიდი ნაწილი არ ფუნქციონირებდა სრული დატვირთვით. 2021 წლის განმავლობაში კი ეტაპობრივად ძალაში შევიდა საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლის შედეგადაც სავალდებულო გახდა

²⁹ ინტერვიუ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის წარმომადგენელთან ნელი კორკოტაძესთან, 19.07.2023

მსხვილი სამრეწველო ობიექტების მიერ უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის წარმოება და გამკაცრდა პასუხისმგებლობა გარემოსდაცვითი რეგულაციების დარღვევისთვის. კერძოდ, 10-ჯერ გაიზარდა ჯარიმა აირმტვერდამჭერი მოწყობილობების ექსპლუატაციის წესების დარღვევისთვის ან/და ამ მოწყობილობების გაუმართაობისთვის (10,000 ლარამდე) და დაწესდა მაღალი სანქციები ამ მოწყობილობების გამოუყენებლობისთვის (5,000-დან 15,000 ლარამდე) და უქონლობისთვის (10,000-დან 20,000 ლარამდე) და მაქსიმალური ჯარიმის გაორმაგებული ოდენობები განმეორებითი დარღვევებისთვის.³⁰ ასევე მაღალი ჯარიმები დაწესდა უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის ვალდებულების დარღვევისთვის (10,000 ლარი პირველ ჯერზე, შემდეგ კი გაორმაგებული და გაოთხმაგებული ოდენობები),³¹ და გაფრქვევების ზღვრული მნიშვნელობების გადაჭარბებისთვის (5,000-დან 45,000 ლარამდე).³² გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის ან ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით გათვალისწინებული პირობების დარღვევისთვის გათვალისწინებულ სანქციებს დაემატა 'დარღვევა, რამაც გამოიწვია ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის დადგენლი ნორმის გადამეტება' და გადამეტების ჯერადობის მიხედვით დაწესდა ჯარიმა 5,000-დან 45,000 ლარის ოდენობით.³³ პარალელურად, გააქტიურდა ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო საწარმოების ინსპექტირება. გაიზარდა გზდ-ს ქვემო ქართლის რეგიონული სამმართველოს ინსპექტორების რაოდენობა, ასევე, ცენტრალურ აპარატში შეიქმნა სპეციალური დანაყოფი სამრეწველო ემისიების და ნარჩენების კონტროლის მიმართულებით, რომელიც დაკომპლექტდა გამოცდილი ინსპექტორებით. აღნიშნული დანაყოფი რეგიონულ ინსპექტორებთან ერთად ახდენს მნიშვნელოვანი საწარმოების ინსპექტირებას რეგიონებში, რაც უზრუნველყოფს რეგიონის ინსპექტორების შესაძლებლობათა გაძლიერებას.³⁴ განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად, 2021 წელს გაფრქვევების 9%-იანი შემცირება დაფიქსირდა (12,921 ტონა). 2022 წელს კი 2021 წლის მაჩვენებელთან შედარებით გაფრქვევები კიდევ 35%-ით შემცირდა.

მიუხედავად გარკვეული პროგრესისა, დარღვევების აღმოფხვრის არსებული მასშტაბი არ არის საკმარისი დაგეგმილი სამიზნე მაჩვენებლის მისაღწევად, რაც გულისხმობს 2019 წლის საბაზისო მაჩვენებლის 86%-ით შემცირებას. ამოცანის შესრულების პროგრესზე გავლენა იქონია საკანონმდებლო ცვლილებების მიღების დაგვიანებამაც, რომლებიც 2020 წლის ნაცვლად 2021 წლის მეორე ნახევრიდან შევიდა ძალაში. ჩვეულებრივ, მსგავსი რეგულაციების აღსრულება მყისიერი არ არის და რეგულირების ობიექტებს დრო სჭირდებათ რეაგირებისთვის. დღესდღეობით, ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების ნაწილი სრულად ჯერაც ვერ აკმაყოფილებს სავალდებულო ჰაერდაცვით მოთხოვნებს. ინსპექტირების შედეგები აჩვენებს, რომ სამრეწველო ობიექტების მფლობელების ცნობიერება, ინფორმირებულობის დონე და მგრძობელობა იზრდება მათი ობიექტების გარემოსდაცვითი მახასიათებლების, მათ შორის ატმოსფერულ ჰაერში რეალური გაფრქვევების შესახებ და ასევე, დაწესებული საკანონმდებლო მოთხოვნების შესახებ. საწარმოების უმეტესობამ მოაწესრიგა მათი გარემოსდაცვითი დოკუმენტაცია, თუმცა,

³⁰ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, მუხლი 78

³¹ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, მუხლი 76¹

³² ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, მუხლი 77

³³ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, მუხლი 79²

³⁴ ინტერვიუ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის წარმომადგენელთან ნელი კორკოტაძესთან, 19.07.2023

გაფრქვევების ინსტრუმენტული მონიტორინგის და კონტროლის მოწყობილობებით აღჭურვა, რაც ხშირ შემთხვევაში მნიშვნელოვან ფინანსურ დანახარჯებს უკავშირდება, კვლავაც მიმდინარეობს.

ამოცანის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი იყო საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

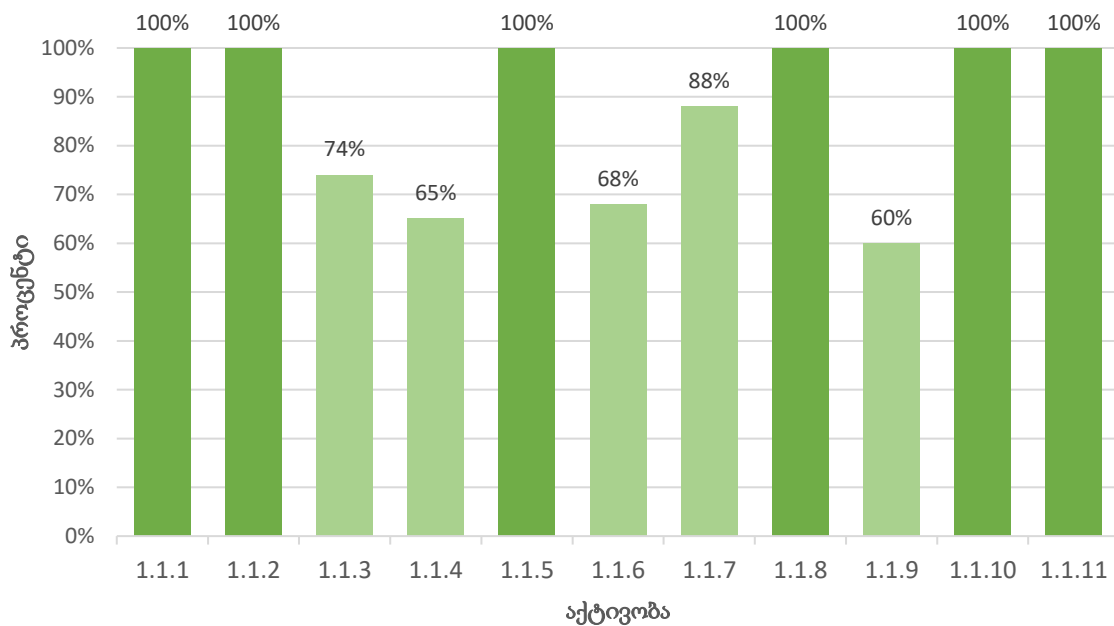
პროგრესის შეფასება - აქტივობის დონე

ამოცანა 1.1-ის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობების შესრულების პროგრესმა 2022 წლის მდგომარეობით 87% შეადგინა. დაგეგმილი 11 აქტივობიდან სულ განხორციელდა 6 აქტივობა, ხოლო 5 აქტივობა მეტწილად შესრულდა.

სრულად შესრულდა საკანონმდებლო ცვლილებების მიღებასთან დაკავშირებული აქტივობები, რომელთა შესრულება გადავადდა და ნაცვლად 2020 წლისა განხორციელდა 2021 წლის მარტში. კერძოდ, მიღებულ იქნა საკანონმდებლო ცვლილებები სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა ზენორმული გაფრქვევებისთვის სანქციების გაზრდის (აქტივობა 1.1.1), სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვის (აქტივობა 1.1.2) და სამინისტროსთვის გარკვეულ პირობებში რეგულირების ობიექტის საქმიანობის დროებით შეზღუდვის უფლებამოსილების მინიჭების (აქტივობა 1.1.8) მიზნით. აგრეთვე, გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დასანერგად მიღებულ იქნა შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტები და შეიქმნა თვითმონიტორინგის ელექტრონული სისტემა (აქტივობა 1.1.3), რომელშიც 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ქ. რუსთავში განთავსებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის განმახორციელებელი 17 აქტიური ობიექტიდან რეგისტრირებული იყო 8 სამრეწველო ობიექტი. 9 მოქმედ ობიექტს არ ჰქონდა დანერგილი უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის სისტემა. მიუხედავად ამისა, აღსანიშნავია, რომ ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის მიხედვით, დამატებით 8 საწარმოს აქვს შეძენილი თვითმონიტორინგის ხელსაწყო, რომელთა უმრავლესობამაც 2022 წლის მდგომარეობით ჩამოიტანა იგი და ახორციელებდა მონტაჟს/ტესტირებას (აქტივობა 1.1.3).

აღსანიშნავია ქ. რუსთავში გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის სისტემის გამლიერების მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯები. კერძოდ, 2022 წლის მდგომარეობით, ქ. რუსთავში გზდ-ს მიერ განხორციელდა 108 რეგულირების ობიექტის 165 ინსპექტირება, მათგან 42 გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის/გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მქონე ობიექტის კომპლექსური შემოწმება (აქტივობა 1.1.11). ინსპექტირების ფარგლებში გამოვლენილი დარღვევების აღმოფხვრისათვის 27 ობიექტს წარედგინა ადმინისტრაციული მიწერილობები და განესაზღვრა კონკრეტული გამოსასწორებელი ღონისძიებები შესაბამისი ვადებით (აქტივობა 1.1.5). 14 ობიექტზე განხორციელდა ინსპექტირება ადმინისტრაციული მიწერილობებით განსაზღვრული ღონისძიებების შესრულების გადამოწმების მიზნით, საიდანაც 9 ობიექტზე გამოვლინდა ვალდებულებების დადგენილ ვადებში შეუსრულებლობა (აქტივობა 1.1.6). ამასთანავე, გზდ-ს ქვემო ქართლის რეგიონული სამმართველოს ადამიანური რესურსები გაიზარდა 5 ინსპექტორით (აქტივობა 1.1.10).

2022 წლის მდგომარეობით ქ. რუსთავში აღრიცხული „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ რეგულირებას დაქვემდებარებული სამრეწველო ობიექტებიდან სამინისტროს მიერ ტექნოლოგიური პროცესის/ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებით მოქმედ 11 ობიექტზე გაიცა 9 სკრინინგის გადაწყვეტილება და 8 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება (აქტივობა 1.1.4). სამინისტრომ შეითანხმა 11 კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმა. 108 რეგულირების ობიექტის 165 ინსპექტირებისას გამოვლინდა ნარჩენების მართვის კოდექსის დარღვევა 25 ობიექტის მიერ, რაზედაც შედგა შესაბამისი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა ოქმები (აქტივობა 1.1.7). ასევე აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს მომზადდა [„სამრეწველო ემისიების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის](#) საბოლოო ვერსია, რომელიც მოიწონა საქართველოს მთავრობამ და წარდგენილია საქართველოს პარლამენტში (აქტივობა 1.1.9).

სურ. 4.4 ამოცანა 1.1-ის აქტივობების განხორციელების პროგრესი

გამოწვევები:

ამოცანა 1.1-ის შესრულების ფარგლებში განხორციელებული აქტივობების შედეგად, როგორცაა საკანონმდებლო ცვლილებების მიღება, პასუხისმგებლობის გამკაცრება გარემოსდაცვითი რეგულაციების დარღვევისთვის და ასევე, თვითმონიტორინგის მონაცემების მიმღები ელექტრონული სისტემის შექმნა, ჩამოყალიბდა ჩარჩო ქ. რუსთავში არსებული ჰაერის დაბინძურების მთავარი პრობლემის გრძელვადიანი მოგვარებისთვის. ასევე, ინსპექტირების გააქტიურებამ ერთი მხრივ, ხელი შეუწყო ცოდნის დაგროვებას ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების მდგომარეობის შესახებ და მეორე მხრივ, გაზარდა საწარმოების მფლობელების ცნობიერება და ინფორმირებულობა მათი ობიექტების გარემოსდაცვითი მახასიათებლების და არსებული პრობლემების შესახებ. ასევე, გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის დანერგვის შედეგად შესაძლებელი გახდა რეალური და ხშირ შემთხვევაში გადაჭარბებული გაფრქვევების დაფიქსირება, რასაც გაზრდილი ჯარიმების და სხვა, უფრო მკაცრი ზომების თავიდან ასაცილებლად, შედეგად მოყვება გაფრქვევების ნორმებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

ჯერ-ჯერობით გამოწვევად რჩება ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების, მათ შორის მსხვილი ობიექტების მიერ ჰაერდაცვითი მოთხოვნების და გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის/გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების პირობების სრულად შესრულება, რისთვისაც როგორც ჩანს, სამრეწველო სექტორს გარკვეული დრო დასჭირდება. 1.1 ამოცანის ფარგლებში მეტწილად შესრულებული აქტივობების უმრავლესობა (5-დან 4 აქტივობა) ბოლომდე ვერ შესრულდა სწორედ საწარმოთა მხრიდან საკანონმდებლო მოთხოვნების არასათანადოდ დაცვის გამო. სამოქმედო გეგმის გავლენის 1.1 ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებლის მიღწევაც, რაც ქ. რუსთავში მტვრის უმცირესი ნაწილაკების საშუალო წლიური კონცენტრაციის ნორმის ფარგლებში მოქცევას გულისხმობს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება შესაძლებელი, თუ მსხვილი სამრეწველო ობიექტების მიერ სრულად იქნება უზრუნველყოფილი კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების შესრულება.

საყურადღებოა, რომ 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ქ. რუსთავში განთავსებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებისადმი და ჰაერში გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის განმახორციელებელი ყველა სუბიექტი ჯერ კიდევ არ იყო დარეგისტრირებული თვითმონიტორინგის ელექტრონულ სისტემაში და არ ახორციელებდა გაფრქვევების თვითმონიტორინგს (აქტივობა 1.1.3). თუმცა, აღსანიშნავია საქმიანობის სუბიექტების უმრავლესობის მიერ გაწეული და მიმდინარე ძალისხმევა უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვის პროცესში და მნიშვნელოვანია, რომ ეს პროცესი წარმატებით დასრულდეს, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ადგილზე საწარმოო გაფრქვევების ეფექტური კონტროლი.

შემდგომი ნაბიჯები:

ამოცანა 1.1-ის ფარგლებში დაგეგმილი იმ ამოცანების განხორციელება, რომლებიც სრულად არ შესრულდა, გაგრძელდება სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული განხორციელების პერიოდის დასრულების შემდეგ მომდევნო წლებშიც. კერძოდ:

- სამრეწველო ობიექტებში ეტაპობრივად დაინერგება ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემები (აქტივობა 1.1.3);
- გაგრძელდება ტექნოლოგიური პროცესის/ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებით მოქმედი საქმიანობის სუბიექტების სკრინინგის/გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცედურები (აქტივობა 1.1.4);
- ქ. რუსთავში არსებული რეგულირების ობიექტების ინსპექტირების შედეგად გამოვლენილი დარღვევებისთვის ობიექტებს დაეკისრებათ პასუხისმგებლობა, ხოლო დარღვევის აღმოფხვრისათვის წარედგინებათ ადმინისტრაციული მიწერილობები (აქტივობები 1.1.5, 1.1.6);
- საქართველოს პარლამენტის მიერ განიხილება და დამტკიცდება „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ საქართველოს კანონი (აქტივობა 1.1.9).

ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შესამცირებლად აღნიშნულ საკითხს დაეთმობა ცალკე ამოცანა და დამატებითი აქტივობები დაიგეგმება „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის“ ფარგლებში, რომლის შემუშავებაც მიმდინარეობს.

4.2.3. ამოცანა 1.2-ის შესრულების დეტალური პროგრესი

პროგრესის შეფასება - ამოცანის დონე

ამოცანა 1.2 ქ. რუსთავში ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიდან გამონაბოლქვის შემცირება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.2.1:	მთავარი მაგისტრალის გასწვრივ აზოტის დიოქსიდის (NO ₂) წლიური კონცენტრაცია		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	NO ₂ – 55 მკგ/მ ³	NO ₂ – <40 მკგ/მ ³	NO ₂ – 56 მკგ/მ ³

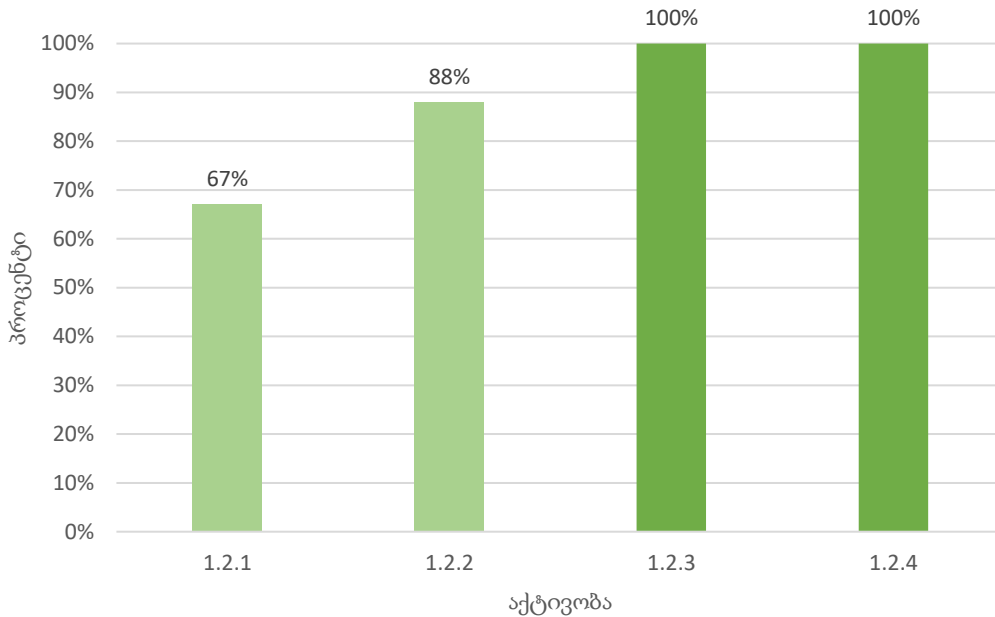
როგორც აღინიშნა, 2022 წლის მდგომარეობით 1.2 ამოცანის შედეგის ინდიკატორის მაჩვენებელი საბაზისო დონესთან შედარებით არ შეცვლილა. ამოცანის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობების სრულად განხორციელების შემთხვევაშიც, სავარაუდოდ, ვერ მოხდებოდა მოცემული ამოცანის სამიზნე ინდიკატორის მიღწევა. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული აქტივობების განხორციელება ძალიან მნიშვნელოვანია მოცემული ამოცანის დაგეგმილი შედეგის მისაღწევად, დამატებით აუცილებელია ავტომობილების შემზღუდავი ღონისძიებების გატარება, რაც მრავალ გამოწვევას უკავშირდება და მხოლოდ ადგილობრივ დონეზე ამის განხორციელება პრაქტიკულად შეუძლებელია.

ამოცანის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი იყო ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია.

პროგრესის შეფასება - აქტივობის დონე:

ამოცანა 1.2-ის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობების შესრულების პროგრესმა 2022 წლის მდგომარეობით 89% შეადგინა. დაგეგმილი 4 აქტივობიდან განხორციელდა 2 აქტივობა, ხოლო დანარჩენი 2 აქტივობა მეტწილად შესრულდა.

2021 წლის მდგომარეობით სრულად განახლდა ქ. რუსთავის მუნიციპალური ავტობუსების პარკი 40 ახალი ეკოლოგიურად სუფთა ავტობუსით (აქტივობა 1.2.4). ასევე, დაწესდა შეღავათიანი ტარიფები მუნიციპალური ტრანსპორტით სარგებლობისთვის. 2020 წელს მოეწყო ავტობუსებისთვის განკუთვნილი სადგომი შესაბამისი ინფრასტრუქტურით (აქტივობა 1.2.3). 2020-2022 წლებში ფეხით გადაადგილების ინფრასტრუქტურა გაუმჯობესდა 78,518 მ² ფართობზე (აქტივობა 1.2.1), რაც დაგეგმილი სამიზნე მაჩვენებლის 67%-ს შეადგენს. ხოლო ველობილიკები მოეწყო 9,505 მ² ფართობზე (აქტივობა 1.2.2), რაც დაგეგმილის 88%-ია.

სურ. 4.5 ამოცანა 1.2-ის აქტივობების განხორციელების პროგრესი

გამოწვევები:

მნიშვნელოვანი პროგრესი იქნა მიღწეული ამოცანა 1.2-ის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობების განხორციელების მიმართულებით, განსაკუთრებით, ქ. რუსთავში საზოგადოებრივი ტრანსპორტის გაუმჯობესების კუთხით. დაგეგმილი აქტივობებიდან ვერ მოხერხდა ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების ინფრასტრუქტურის გეგმით გათვალისწინებული სამიზნე მაჩვენებლების მიღწევა (აქტივობები 1.2.1, 1.2.2). აღნიშნული აქტივობები მიმდინარე სამი პროექტის ფარგლებში მიმდინარეობდა, რომლებიც დაგეგმილ ვადებში ვერ დასრულდა.³⁵ შესაბამისად, საჭიროა მიმდინარე ინფრასტრუქტურული აქტივობების დროული დასრულება და ამ მიმართულებით ღონისძიებების გაგრძელება მომდევნო წლებშიც.

როგორც აღინიშნა, მიუხედავად განხორციელებული ღონისძიებებისა, ვერ გაუმჯობესდა ამოცანის შედეგის ინდიკატორი - აზოტის დიოქსიდით ჰაერის დაბინძურება. მოძველებული ავტოპარკის და ავტომობილების მზარდი რაოდენობის პრობლემის გადაჭრას დამატებით ავტომობილების შემზღუდავი ღონისძიებების გატარება სჭირდება, რისი დაგეგმვა და განხორციელება მხოლოდ ადგილობრივ დონეზე პრაქტიკულად შეუძლებელია. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული ამოცანის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობები აუცილებელი ნაწილია კომპლექსური ღონისძიებებისა, რომელთა საშუალებითაც მთლიანობაში უნდა მივაღწიოთ აზოტის დიოქსიდით გამოწვეული დაბინძურების პრობლემის მოგვარებას. ავტომობილების გამოყენების შემცირებისთვის საჭირო შემზღუდავი ზომების გატარების თანადროულად აუცილებელია მოქალაქეებისთვის გაუმჯობესებული საზოგადოებრივი ტრანსპორტის და

³⁵ ინტერვიუ ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის ქონების მართვისა და ეკონომიკური განვითარების სამსახურის წარმომადგენელთან, ნინო დოღონაძესთან, 19.07.2023

აღსანიშნავი გადაადგილების საშუალებებისთვის საჭირო ინფრასტრუქტურის შეთავაზება, რის გარეშეც აღნიშნული შემზღვევითი ზომები ეფექტური არ იქნება.

შემდგომი ნაბიჯები:

ქ. რუსთავში ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიდან გამონაბოლქვის შემცირების მიმართულებით დამატებითი აქტივობები გათვალისწინებულია ცალკე ამოცანის სახით „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმაში“, რომლის შემუშავებაც მიმდინარეობს. აღნიშნული აქტივობები ასევე მოიცავს ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას ქალაქში გადაადგილების ალტერნატიული ფორმების განსავითარებლად, რაც სრულად ვერ განხორციელდა 2020-2022 წლების ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის ფარგლებში. დამატებითი აქტივობები საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის განვითარების მიმართულებით ასევე შეიძლება დაიგეგმოს ქ. თბილისის აგლომერაციის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის ფარგლებშიც, რომლის შემუშავებაც დაწყებულია.

ეროვნულ დონეზე უკვე მიღებულ იქნა ცვლილებები ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში, რომლის მიხედვითაც დაიწყება ავტომობილების გამონაბოლქვის გზებზე კონტროლი საქართველოს ოთხ დიდ ქალაქში, მათ შორის ქ. რუსთავში.³⁶ ასევე, მიღებულ იქნა რეგულაცია EURO-5-ზე დაბალი სტანდარტის ავტომობილების იმპორტის აკრძალვის შესახებ, რომელიც 2024-2025 წლებში შევა ძალაში.³⁷

4.2.4. ამოცანა 1.3-ის შესრულების დეტალური პროგრესი

პროგრესის შეფასება - ამოცანის დონე

ამოცანა 1.3 ქ. რუსთავში მწვანე ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.3.1:	ქალაქ რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	985 ჰა	1,008 ჰა	999 ჰა

2022 წლის მდგომარეობით საბაზისო 2019 წელთან შედარებით ქ. რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი გაიზარდა 14 ჰა-ით და 999 ჰა შეადგინა, რაც მიღწეულ იქნა ქალაქში რეკრეაციული ზონების შექმნით და არსებული რეკრეაციული სივრცეების რეაბილიტაციით. აღნიშნული მაჩვენებელი დაგეგმილს 9 ჰექტრით ჩამორჩება და შეადგენს მწვანე ზონების ჯამური ფართობის დაგეგმილი ზრდის 61%-ს. 2022 წელს მიმდინარეობდა კიდევ ერთი სკვერის კეთილმოწყობა 3 ჰა ფართობზე. აღნიშნული ტერიტორიის ჩათვლით, დაგეგმილი მაჩვენებელი მიღწეულ იქნება 74%-ით.

ამოცანის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი იყო ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია.

³⁶ <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/337230>

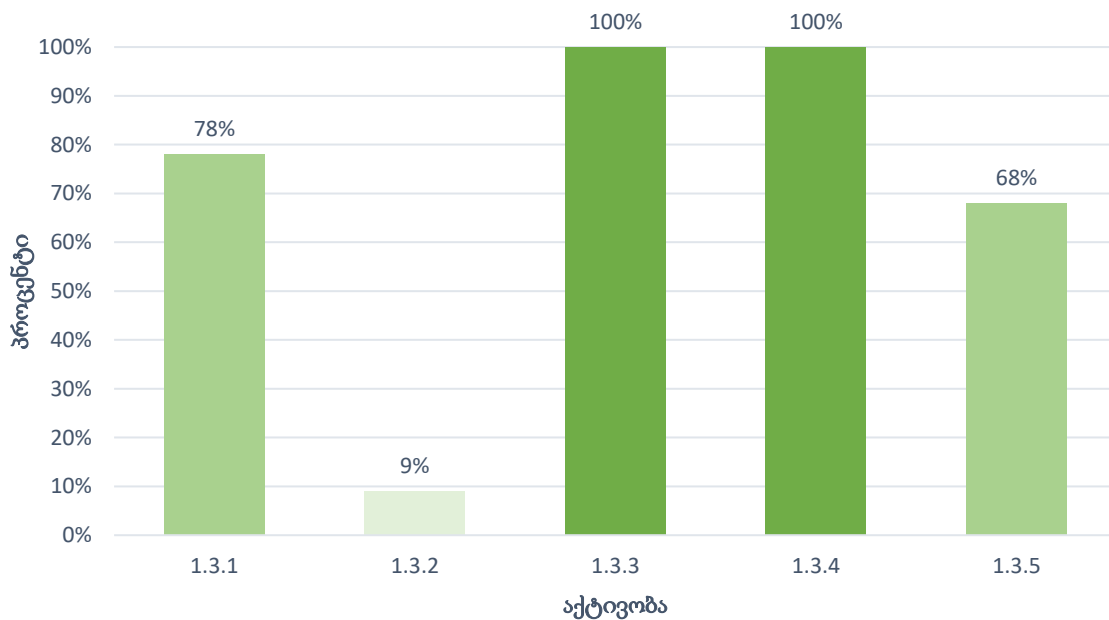
³⁷ საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 28 ივნისის დადგენილება #238 „ტექნიკური რეგლამენტის – ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დამაბინძურებელი სხვადასხვა სახეობის სატრანსპორტო და სხვა მოძრავ-მექანიკური საშუალებებიდან გაფრქვევის (გამონაბოლქვის) ევროკავშირის კანონმდებლობით გათვალისწინებული ზღვრულად დასაშვები ნორმების საქართველოს ტერიტორიაზე სამოქმედოდ შემოღების შესახებ“ დამტკიცების თაობაზე <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5845990?publication=0>

პროგრესის შეფასება - აქტივობის დონე:

ამოცანა 1.3-ის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობების შესრულების პროგრესმა 2022 წლის მდგომარეობით 71% შეადგინა. დაგეგმილი 5 აქტივობიდან განხორციელდა 2 აქტივობა, მეტწილად შესრულდა 2 აქტივობა, ხოლო ნაწილობრივ - 1 აქტივობა.

ამოცანის შესრულების ფარგლებში ქ. რუსთავის ტერიტორიაზე დაირგო 2,500 ძირი ბუჩქი და 7,323 ძირი ხემცენარე (აქტივობა 1.3.1), კეთილმოეწყო 12 რეკრეაციული ზონა (აქტივობა 1.3.3), ჩატარდა გზის საფარის სარეაბილიტაციო სამუშაოები 206,605 მ² ფართობზე (აქტივობა 1.3.4), სველი წესით რეგულარულ დასუფთავებას დაქვემდებარებული გზების სიგრძემ მიაღწია 15 კმ-ს (აქტივობა 1.3.5).

ამოცანის შესრულების პროგრესის შედარებით დაბალი მაჩვენებელი ძირითადად განაპირობა 1.3.2 აქტივობის - რუსთავის კულტურისა და დასვენების პარკის რეკრეაციული შესაძლებლობების კიდევ უფრო განვითარება - შესრულების მცირე პროგრესმა (9%).

სურ. 4.6 ამოცანა 1.3-ის აქტივობების განხორციელების პროგრესი

გამოწვევები

ამოცანა 1.3-ის ფარგლებში დაგეგმილი 3 აქტივობის შესრულების შეფერხება ძირითადად გამოწვეული იყო 2020-2022 წლებში არსებული ეპიდემიოლოგიური სიტუაციითა და ტენდერების და ინფრასტრუქტურული საქმიანობების გაჭიანურებით. აღნიშნული შეფერხება გარკვეულწილად დაბალანსდა ქალაქში დაგეგმილზე (10) მეტი (12) რეკრეაციული სივრცის მოწყობითა და რეაბილიტაციით. საჭიროა მიმდინარე მწვანე ინფრასტრუქტურული აქტივობების დროულად დასრულება და მომდევნო წლებში დამატებითი ძალისხმევის გამოჩენა სათანადო ფინანსური რესურსების მობილიზებით, განსაკუთრებით კულტურისა და დასვენების პარკის რეკრეაციული შესაძლებლობების განვითარების (აქტივობა 1.3.2) მიმართულებით.

შემდგომი ნაბიჯები:

ქ. რუსთავში მწვანე ინფრასტრუქტურის განვითარების მიმართულებით შემდგომი აქტივობები გათვალისწინებულია „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმაში“, რომლის შემუშავებაც მიმდინარეობს.

4.2.5. ამოცანა 1.4-ის შესრულების დეტალური პროგრესი

პროგრესის შეფასება - ამოცანის დონე

ამოცანა 1.4 ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შეფასების სისტემის გაუმჯობესება					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი 1.4.1:	დაკვირვების პუნქტების/სადგურე ბის და მონიტორინგის დაქვემდებარებული დამბინძურებლების რაოდენობა		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022
		მაჩვენებელი	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 8 დამბინძურებელი: PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂ , SO ₂ , CO, O ₃ , Pb, C ₆ H ₆ .	2 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂ , SO ₂ , CO, O ₃ , Pb, C ₆ H ₆ , Cd, Ni, As, C ₂₀ H ₁₂ .	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂ , SO ₂ , CO, O ₃ , Pb, C ₆ H ₆ , Cd, Ni, As, C ₂₀ H ₁₂ .

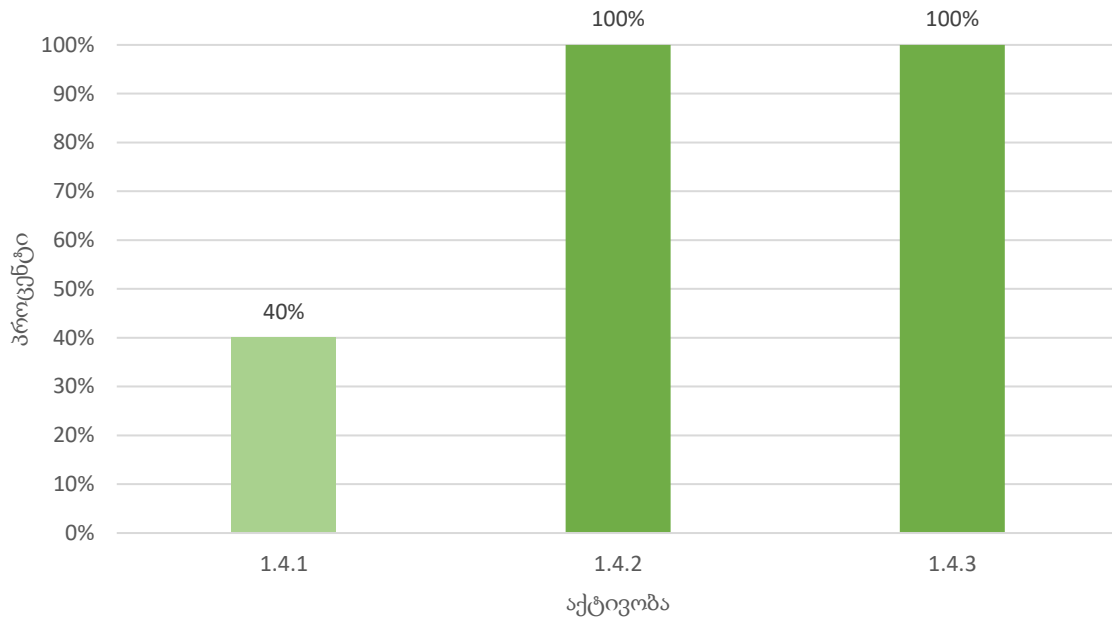
2022 წლის მდგომარეობით ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური და გრავიმეტრიული მონიტორინგი ხორციელდებოდა 1 სადგურზე, ხოლო ინდიკატორული გაზომვები ტარდებოდა 6 დაკვირვების პუნქტზე. ქ. რუსთავში ისაზღვრებოდა 12 დამბინძურებელი: PM₁₀, PM_{2.5}, NO₂, SO₂, CO, O₃, Pb, C₆H₆, Cd, Ni, As, C₂₀H₁₂.

ამოცანის სამიზნე მაჩვენებელი მეტწილად მიღწეულია. ამოცანის სრულად განსახორციელებლად საჭიროა ქ. რუსთავში დამატებითი ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის სადგურის ამოქმედება, რაც განხორციელდება 2023 წლისათვის შვედეთის საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) დახმარებით.

ამოცანის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი იყო სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო.

პროგრესის შეფასება - აქტივობის დონე:

ამოცანა 1.4-ის ფარგლებში დაგეგმილი 3 აქტივობებიდან 2 განხორციელდა, ხოლო 1 - ნაწილობრივ შესრულდა. 2021 წელს გაფართოვდა ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის სპექტრი, კერძოდ მონიტორინგს დაქვემდებარებულ პარამეტრებს დაემატა ბენზ(ა)პირენი, კადმიუმი, დარიშხანი და ნიკელი (აქტივობა 1.4.2). 2020-2022 წლებში ყოველწლიურად განხორციელდა ინდიკატორული გაზომვების 12 ეტაპი 6 გაზომვის პუნქტში (აქტივობა 1.4.3). 2022 წელს დასრულდა ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის სადგურის შესყიდვების პროცედურები და გაფორმდა ხელშეკრულება (აქტივობა 1.4.1).

სურ. 4.6 ამოცანა 1.4-ის აქტივობების განხორციელების პროგრესი

გამოწვევები:

ამოცანის ფარგლებში დაგეგმილი აქტივობებიდან დროულად ვერ განხორციელდა მხოლოდ ერთი აქტივობა - ქ. რუსთავში დამატებითი ავტომატური მონიტორინგის სადგურის განთავსება (აქტივობა 1.4.1), რაც გამოწვეული იყო დონორული დაფინანსების მიღების და შესყიდვის პროცედურების გაჭიანურებით, რა რისკიც იდენტიფიცირებული იყო დაგეგმვის საწყისი ეტაპიდანვე. აღნიშნული აქტივობის განხორციელება გადავადდა 2023 წლისათვის.

შემდგომი ნაბიჯები:

როგორც უკვე აღნიშნა, სამოქმედო გეგმის 1.4 ამოცანით გათვალისწინებული ნაწილობრივ შესრულებული აქტივობა - ქ. რუსთავში დამატებითი ავტომატური სადგურის განთავსება - განხორციელდება 2023 წელს. აღნიშნული საკითხი ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შეფასების სისტემის გაუმჯობესების მიმართულებით სხვა აქტივობებთან ერთად გათვალისწინებული იქნება ცალკე ამოცანის სახით „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმაში“, რომლის შემუშავებაც მიმდინარეობს.

4.2.6.ამოცანა 1.5-ის შესრულების დეტალური პროგრესი

პროგრესის შეფასება - ამოცანის დონე

ამოცანა 1.5 ქ. რუსთავში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების და მასში ჩართული მონაწილეების რაოდენობის გაზრდა					
ამოცანის შედეგის ინდიკატორი	ქ. რუსთავში ჩატარებული გარემოსდაცვითი ღონისძიებების და		საბაზისო	სამიზნე	მიღწეული
		წელი	2019	2022	2022

1.5.1:	ამ ღონისძიებების მონაწილეთა რაოდენობა	მაჩვენებელი	1. ჩატარებული 1 აქტივობა და 50-მდე მონაწილე პირი 2. ჩატარებული 1 ტრენინგი და 30 მონაწილე პირი 3. გავრცელებული 150-მდე ბროშურა/ფლაერი	1. სულ მცირე 15 ჩატარებული გარემოსდაცვითი ღონისძიება, რომელშიც ჯამში ჩაერთო 1500 პირი 2. 15 ჩატარებული ტრენინგი და 300 გადამზადებული პირი 3. მომზადებული და გავრცელებული 1500 ცალი საინფორმაციო მასალა	1. ჩატარებული 20 ღონისძიება/ აქტივობა და მონაწილე 1,517 პირი. 2. ჩატარებული 21 ტრენინგი და გადამზადებული 759 პირი. 3. მომზადებული და გავრცელებული 2,000-მდე საინფორმაციო მასალა.
---------------	---------------------------------------	--------------------	--	--	--

1.5 ამოცანის შედეგის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებელი სრულად იქნა მიღწეული. სრულად განხორციელდა ამოცანის 7-ვე აქტივობა. შესაბამისად, აქტივობების შესრულების პროგრესმა 100% შეადგინა.

ამოცანის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი იყო სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი. ასევე, ამოცანის 1.5.7 აქტივობაზე პასუხისმგებელი იყო გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი.

პროგრესის შეფასება - აქტივობის დონე:

ამოცანის შესრულების ფარგლებში 2020-2022 წლებში ჩატარდა 20 გარემოსდაცვითი ღონისძიება, რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 1,517-მა პირმა (აქტივობა 1.5.1), გარემოსდაცვით, მათ შორის ჰაერის დაბინძურების საკითხებზე ჩატარდა 15 ტრენინგი, რომლებსაც დაესწრო 463 პირი (აქტივობა 1.5.3), გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტორებისათვის ახალ საკანონმდებლო მოთხოვნებთან დაკავშირებით, მათ შორის ჰაერის დაცვის საკითხებზე ჩატარდა 6 ტრენინგ კურსი, რომლის ფარგლებშიც გადამზადდა 296 თანამშრომელი (აქტივობა 1.5.4), ე. რუსთავის სამრეწველო საწარმოების ჩართულობით განხორციელდა 31 გარემოსდაცვითი ღონისძიება (აქტივობა 1.5.5), მომზადდა და გავრცელდა 2,200 ეგზემპლარი საინფორმაციო მასალა (1.5.2). გარემოსდაცვით საკითხებზე საზოგადოების ინფორმირების და მათი გადაწყვეტილების პროცესში ჩართულობის გაზრდის მიზნით, შესაბამისი ინფორმაციის გამომწერთა ბაზას დაემატა ე. რუსთავის მაცხოვრებელთა, მათ შორის სკოლის პედაგოგების, მოსწავლეების, მერიის თანამშრომლების ელ-ფოსტის მისამართები (აქტივობა 1.5.6). სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ვებ-გვერდზე გამოქვეყნდა 2020-2022 წლებში ჩატარებული ინსპექტირების შედეგები (აქტივობა 1.5.7). შესაბამისად, 1.5 ამოცანის შედეგის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებელი სრულად იქნა მიღწეული.

გამოწვევები:

მოცემული ამოცანის ფარგლებში დაგეგმილი გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები წარმატებით განხორციელდა, რის შედეგადაც სრულად იქნა მიღწეული ამოცანის შედეგის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებელი. თუმცა, გამოიკვეთა მეტი

საპილოტე აქტივობების ჩატარების საჭიროება სამიზნე ჯგუფებში (მოსწავლეები, მასწავლებლები, აღმზრდელები) ცნობიერების მაღალი დონის მისაღწევად. შესაბამისად, აუცილებელია მსგავსი აქტივობების გაგრძელება მომავალში და კიდევ უფრო მეტი დაინტერესებული პირის ჩართვა გარემოსდაცვით აქტივობებში.

შემდგომი ნაბიჯები:

მიმდინარეობს „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის“ შემუშავება, რომელიც ცალკე ამოცანის სახით მოიცავს გარემოსდაცვითი ცნობიერების დონის ამაღლების კომპონენტს.

4.3. ეფექტიანობა

შეფასების კრიტერიუმი „ეფექტიანობა“ ადგენს რამდენად მოხერხდა შედეგების მიღწევა ყველაზე დაბალი ხარჯებით და როგორია შედეგების შეფარდება აუცილებელ ხარჯებთან.

შეფასების კითხვა 6 - როგორია ხარჯების/თანხების ათვისების მაჩვენებელი და რამდენად მოხდა რესურსების ინვესტირება საუკეთესო შედეგების მისაღწევად თითოეული ამოცანის შესრულების მიმართულებით.

ეფექტიანობის კრიტერიუმი ასახავს, თუ რამდენად ხდება გამოყოფილი რესურსების გამოყენება შედეგების საუკეთესო დონის მისაღწევად. რესურსებში იგულისხმება როგორც ფინანსური, ისე ადამიანური და საოპერაციო/ლოგისტიკური რესურსები და დრო.

ათვისების მაჩვენებელი გვიჩვენებს ფაქტობრივი ხარჯების პროპორციას თავდაპირველად დაგეგმილ ხარჯებთან. საანგარიშო პერიოდში სამოქმედო გეგმით დაგეგმილი ბიუჯეტი 74%-ით შესრულდა. კერძოდ, დაგეგმილი 62,377,948 ლარის ნაცვლად დაიხარჯა 16,173,372 ლარით ნაკლები - 46,204,576 ლარი.

ცხრილი 4.1 ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის ბიუჯეტის შესრულება ლარებში

ამოცანა	დაგეგმილი ბიუჯეტი	ბიუჯეტის შესრულება	პროგრესი	ბიუჯეტის შესრულება %
1.1	255,380	108,097	87%	42%
1.2	31,076,693	23,412,869	89%	75%
1.3	30,125,200	22,288,309	71%	74%
1.4	764,175	225,068	80%	29%
1.5	156,500	170,233	100%	109%
სულ:	62,377,948	46,204,576	87%	74%

2020 წლის დაგეგმილი ბიუჯეტი 86%-ით შესრულდა, კერძოდ, დაგეგმილი 31,372,118 ლარის ნაცვლად დაიხარჯა 26,926,722 ლარი. 2021 წლის ბიუჯეტი შესრულდა 67%-ით. დაგეგმილი 18,174,605 ლარიდან დაიხარჯა 12,131,632 ლარი. ხოლო 2022 წლის ბიუჯეტი შესრულდა 56%-ით, დაგეგმილი 12,831,225 ლარიდან დაიხარჯა 7,146,221 ლარი. ქვემოთ ცხრილში მოცემულია დაგეგმილი ბიუჯეტი და ბიუჯეტის შესრულება წლების მიხედვით.

ცხრილი 4.2 ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის ბიუჯეტის შესრულება წლების მიხედვით, ლარებში

ამოცანა	2020			2021			2022		
	დაგეგმილი	შესრულება	%	დაგეგმილი	შესრულება	%	დაგეგმილი	შესრულება	%
1.1				255,380	42,494	17	0	65,603	26
1.2	22,572,693	16,877,965	75	6,784,000	6,027,158	89	1,720,000	507,747	30
1.3	8,759,200	10,043,033	115	10,920,000	5,818,213	53	10,446,000	6,427,063	62
1.4	4,725	4,724	100	154,725	214,692	139	604,725	5,651	1
1.5	35,500	1,000	3	60,500	29,076	48	60,500	140,157	232
სულ:	31,372,118	26,926,722	86	18,174,605	12,131,632	67	12,831,225	7,146,221	56

ხოლო ცხრილში 4.3 მოცემულია ეფექტიანობის ანალიზი, კერძოდ, რამდენად შეესაბამება აქტივობების შესრულების პროგრესი ბიუჯეტის შესრულებას. შეფასებისთვის გამოყენებულ იქნა შემდეგი ფერთა აღნიშვნა:

ლურჯი	აქტივობა შესრულდა გადაჭარბებით გათვალისწინებულზე ბევრად ნაკლები ბიუჯეტით
მწვანე	აქტივობა შესრულდა ან შესრულდა გადაჭარბებით გათვალისწინებულზე ნაკლები ბიუჯეტით
თეთრი	შესრულების დონე შეესაბამება დაფინანსების დონეს
ნარინჯისფერი	აქტივობა შესრულდა დაბალი ხარისხით გათვალისწინებული ბიუჯეტის ფარგლებში ან აქტივობა შესრულდა გათვალისწინებულზე მეტი ბიუჯეტით
წითელი	აქტივობა ვერ შესრულდა მიუხედავად თითქმის სრული ან სრული დაფინანსებისა

ცხრილი 4.3 სამოქმედო გეგმის აქტივობების შესრულების ეფექტიანობის ანალიზი

#	აქტივობა	აქტივობის პროგრესი	დაგეგმილი ბიუჯეტი (ლ)	ბიუჯეტის შესრულება	ბიუჯეტის შესრულება %
1.1.1	სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა ზენორმული გაფრქვევების შემაკავებელი პრევენციული ეფექტის მისაღწევად სანქციების გაზრდა საკანონმდებლო ცვლილების საფუძველზე	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.2	სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვისა და ინსტრუმენტულ მეთოდზე გადასვლისთვის საკანონმდებლო ბაზის შექმნა	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.3	სტაციონარული წყაროების მიერ მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვის მონიტორინგი და სამინისტროს ბაზაზე თვითმონიტორინგის მონაცემების მიმღები ელექტრონული სისტემის შექმნა	74%	100,000	20,000	20%
1.1.4	„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელება ქ. რუსთავში ტექნოლოგიური პროცესის ცვლილებით მოქმედი ობიექტებისთვის	65%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.5	ადმინისტრაციული მიწერილობით განსაზღვრული კონკრეტული გეგმის შემუშავება ობიექტებისათვის, რომლებიც არ არიან შესაბამისობაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების პირობებთან ან კანონით დადგენილ მოთხოვნებთან	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	

#	აქტივობა	აქტივობის პროგრესი	დაგეგმილი ბიუჯეტი (ლ)	ბიუჯეტის შესრულება	ბიუჯეტის შესრულება %
1.1.6	ქ. რუსთავში არსებული სტაციონარული ობიექტებისთვის ადმინისტრაციული მიწერილობით განსაზღვრული გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების ზედამხედველობა	68%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.7	ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების მიერ ნარჩენების მართვის კოდექსის ვალდებულებების აღსრულების პროცესის გააქტიურება	88%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.8	სამინისტროსთვის გარკვეულ პირობებში რეგულირების ობიექტის საქმიანობის დროებით შეზღუდვის უფლებამოსილების მინიჭების შესახებ კანონპროექტის შემუშავება	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.9	სამრეწველო ემისიების შესახებ საქართველოს კანონის მიღება	60%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.1.10	გზდ-ის ქვემო ქართლის რეგიონულ სამმართველოს დამატებითი ადამიანური რესურსებით უზრუნველყოფა	100%	155,380	88,096	57%
1.1.11	გზდ-ს მიერ ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების ინსპექტირების რაოდენობის გაზრდა	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.2.1	ფეხით გადაადგილების დამატებითი ინფრასტრუქტურის მოწყობა	67%	4,680,000	3,101,321	66%
1.2.2	ველოსიპედით გადაადგილების ინფრასტრუქტურის მოწყობა	88%	324,000	602,584	186%
1.2.3	ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება მუნიციპალური ავტობუსებისთვის	100%	1,595,693	1,257,385	79%
1.2.4	მუნიციპალური ავტობუსების პარკის განახლება	100%	24,477,000	18,451,580	75%
1.3.1	არსებული მწვანე საფარის მოვლა/პატრონობა და ახალი მწვანე ნარგავების განთავსება ქალაქის ტერიტორიაზე	78%	4,999,200	1,242,781	25%
1.3.2	რუსთავის კულტურისა და დასვენების პარკის რეკრეაციული შესაძლებლობების განვითარება	9%	266,000	0	0%
1.3.3	ქ. რუსთავში ახალი რეკრეაციული ზონების შექმნა და არსებული რეკრეაციული ზონების რეაბილიტაცია	120%	9,000,000	11,044,767	123%
1.3.4	მყარი ნაწილაკების გაფრქვევების შემცირების მიზნით ქ. რუსთავში გზის საფარის გაუმჯობესება	109%	15,200,000	9,724,797	64%
1.3.5	ძველ რუსთავში არსებული გზების სველი წესით დასუფთავება	68%	660,000	275,964	42%
1.4.1	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის ქსელის გაფართოება	40%	600,000	0	0%
1.4.2	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის სპექტრის გაზრდა	100%	150,000	209,800	140%
1.4.3	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ინდიკატორული გაზომვების ჩატარება	100%	14,175	15,268	108%
1.5.1	გარემოსდაცვითი, მათ შორის ჰაერის დაცვის საკითხებზე საინფორმაციო და ცნობიერების ასამაღლებელი აქტივობების ჩატარება	151%	60,000	14,119	24%
1.5.2	ქ. რუსთავში, გარემოსდაცვით, მათ შორის ჰაერის დაზიანების თემაზე საინფორმაციო მასალების მომზადება და გავრცელება	147%	3,000	24,250	808%
1.5.3	ქ. რუსთავის გარემოსდაცვით საკითხებზე, მათ შორის ჰაერის დაზიანების თემაზე ტრენინგების ჩატარება	127%	24,000	6,408	27%
1.5.4	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტორებისთვის ტრენინგების ჩატარება ახალ საკანონმდებლო მოთხოვნებთან დაკავშირებით, მათ შორის ჰაერის დაცვის საკითხებზე	100%	19,500	39,202	201%

#	აქტივობა	აქტივობის პროგრესი	დაგეგმილი ბიუჯეტი (ლ)	ბიუჯეტის შესრულება	ბიუჯეტის შესრულება %
1.5.5	გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებში ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების ჩართვა	207%	50,000	86,255	173%
1.5.6	ქ. რუსთავში დაგეგმილი პროექტების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ფართო საზოგადოების ჩართვის ხელშეწყობა	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	
1.5.7	ჩატარებული ინსპექტირების შედეგების გამოქვეყნების და აღნიშნულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება	100%	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	

შეფასების კითხვა 7 - შედეგების მიღწევის პროგრესის და საწყისი საბიუჯეტო დაგეგმვისას გათვალისწინებული რესურსების გათვალისწინებით, იქნა თუ არა მიღწეული შედეგი ნაკლები დანახარჯებით.

როგორც ცხრილი 4.3-დან ჩანს, ზოგიერთი აქტივობის შემთხვევაში, შესრულების მეტი პროგრესია მიღწეული დაგეგმილზე ნაკლები დანახარჯით, ხოლო ზოგ შემთხვევაში კი პირიქით, აქტივობის შესრულების პროგრესი დაბალია ბიუჯეტის გადაჭარბებული ხარჯვის მიუხედავად. უმეტეს შემთხვევებში ეს განპირობებული იყო ბიუჯეტის არაზუსტად დაგეგმვით, ან აქტივობაში ცვლილებების შეტანით, რამაც გამოიწვია ფასის გაზრდა ან შემცირება. აქტივობის 1.3.1 - არსებული მწვანე საფარის მოვლა/პატრონობა და ახალი მწვანე ნარგავების განთავსება ქალაქის ტერიტორიაზე - ბიუჯეტის შესრულების დაბალი მაჩვენებელი (25%) აქტივობის შესრულების პროგრესთან შედარებით (78%) განპირობებული იყო იმით, რომ ნარგავების დიდი ნაწილი მერიამ უფასოდ მიიღო კერძო კომპანიების შემოწირულობის სახით. შესაბამისად, თანხა ძირითადად ნერგების მოვლა-პატრონობაზე დაიხარჯა. აქტივობის 1.2.2 - ველოსიპედით გადაადგილების ინფრასტრუქტურის მოწყობა - შემთხვევაში კი გადაჭარბებული ხარჯვა (186%) პროგრესთან შედარებით (88%) განაპირობა იმან, რომ დაგეგმიდან განხორციელებმდე, ორი წლის მანძილზე, ფასებმა მოიმატა და გარდა ამისა, ველოსიპედების საფარისთვის გამოყენებული იყო დაგეგმილზე უფრო მაღალი ხარისხის, და შესაბამისად, უფრო ძვირადღირებული მასალები და საღებავები.³⁸ ცნობიერების ამაღლების აქტივობების შემთხვევაში, ბიუჯეტის როგორც დაბალი, ისე გადაჭარბებული ხარჯვა (აქტივობა 1.5.2 - პროგრესი 147%, ბიუჯეტის შესრულება 808%; აქტივობა 1.5.3 - პროგრესი 127%, ბიუჯეტის შესრულება 27%; აქტივობა 1.5.4 - პროგრესი 100%, ბიუჯეტის შესრულება 201%; აქტივობა 1.5.5 - პროგრესი 207%, ბიუჯეტის შესრულება 173%) ძირითადად განპირობებული იყო იმით, რომ ბიუჯეტის დაგეგმვის დროს არ არსებობდა დაზუსტებული ინფორმაცია საჭირო ხარჯების შესახებ და დაახლოებით განისაზღვრა ბიუჯეტი მსგავსი პროექტების მაგალითზე. ზოგ შემთხვევებში კი ეს გამოწვეული იყო გაუთვალისწინებელი გარემოებებით ან დაგეგმილ აქტივობებში ცვლილების შეტანით. მაგ., კორონავირუსის პანდემიის პირობებში ტრენინგები ონლაინ რეჟიმში ტარდებოდა, რითაც ხარჯები შემცირდა. ხოლო გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტორებისათვის დაგეგმილი ტრენინგების თბილისის ნაცვლად ადგილზე, რეგიონებში ჩატარებამ, პირიქით, ბიუჯეტის გაზრდა გამოიწვია.

³⁸ ინტერვიუ ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის ქონების მართვისა და ეკონომიკური განვითარების სამსახურის წარმომადგენელთან, ნინო დოლონაძესთან, 19.07.2023

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული 30 აქტივობიდან ეფექტიანობის თვალსაზრისით საუკეთესო შედეგი - აქტივობის შესრულება გადაჭარბებით, დაგეგმილზე ბევრად ნაკლები ბიუჯეტით მოხერხდა 3 აქტივობის შემთხვევაში (10%). აქტივობის შესრულება გათვალისწინებულზე ნაკლები ბიუჯეტით მოხერხდა ასევე 3 აქტივობის შემთხვევაში (10%). გადაჭარბებული ბიუჯეტით აქტივობა შესრულდა 4 შემთხვევაში (13%). ხოლო 19 შემთხვევაში (63%) აქტივობათა განხორციელების დონე (პროგრესი) დაფინანსების დონეს შეესაბამებოდა (აქედან, 11 შემთხვევაში აქტივობები ადმინისტრაციული ხარჯით დაფინანსდა). 1 შემთხვევაში (3%) აქტივობა სრულად ვერ შესრულდა, თუმცა ბიუჯეტი გადაჭარბებით დაიხარჯა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ აქტივობის შესრულების მეტი პროგრესის მიღწევა დაგეგმილზე ნაკლები დანახარჯებით ძირითადად იმით იყო განპირობებული, რომ ბიუჯეტი მოგვიანებით დაზუსტდა, ან აქტივობაში შევიდა ცვლილებები, რამაც ბიუჯეტის ცვლილება გამოიწვია და არა იმით, რომ გამოინახა დაგეგმილი აქტივობების უფრო დაბალი ბიუჯეტით განხორციელების საშუალება.

ცხრილი 4.4 სამოქმედო გეგმის აქტივობების შესრულების ეფექტიანობის ანალიზი (შეჯამებული)

					სულ
3	3	19	4	1	30
10%	10%	63%	13%	3%	

4.4. გავლენა

შეფასების კრიტერიუმი „გავლენა“ ადგენს თუ როგორია განვითარების სფეროში ჩარევის შედეგები: პირდაპირი/არაპირდაპირი, გამიზნული/დაუგეგმავი, პოზიტიური /ნეგატიური, მთავარი/მეორეული.

შეფასების კითხვა 8 - რა შეიცვალა პოლიტიკის განხორციელების შედეგად?

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმით“ გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების შედეგად მცირედ გაუმჯობესდა ქალაქში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხობრივი მდგომარეობა, კერძოდ, საბაზისო წელთან შედარებით აღინიშნა მტვრის უმცირესი ნაწილაკების (PM₁₀, PM_{2.5}) საშუალო წლიური კონცენტრაციის მცირედ კლება. თუმცა, უფრო მნიშვნელოვანია, რომ გადაიდგა ნაბიჯები ჰაერის დაბინძურების შემდგომი შემცირების და დასახული სამიზნე მაჩვენებლების მიღწევის მიმართულებით. კერძოდ, ამოცანა 1.1-ის ფარგლებში, ჰაერდაცვითი რეგულაციების გაუმჯობესების და გამკაცრების და თვითმონიტორინგის მონაცემების მიმღები ელექტრონული სისტემის შექმნის შედეგად ჩამოყალიბდა ჩარჩო საქართველოში და მათ შორის, ქ. რუსთავში მყარი ნაწილაკებით ჰაერის დაბინძურების პრობლემის მოგვარებისთვის.

ამოცანა 1.2-ის ფარგლებში ქ. რუსთავში მოეწყო და გაუმჯობესდა ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების ინფრასტრუქტურა და გაუმჯობესდა საზოგადოებრივი ტრანსპორტი. აღნიშნული ღონისძიებები გარდა იმისა, რომ წახალისებს კერძო ავტომობილების გამოყენების შემცირებას, ზრდის ქ. რუსთავის მაცხოვრებლების ცხოვრების ხარისხს. ასევე, ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების აქტივობის გაზრდა დადებითად აისახება მათი ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე. ამოცანა 1.3-ის ფარგლებში განხორციელებული გზის საფარის გაუმჯობესების ღონისძიებები გზებზე ამტკერების

შემცირების გარდა ზრდის ავტომობილებით და საზოგადოებრივი ტრანსპორტით გადაადგილების კომფორტის ხარისხს.

ამოცანა 1.3-ის ფარგლებში განხორციელდა მწვანე საფარის მოვლის და გაუმჯობესების სამუშაოები და შეიქმნა ახალი რეკრეაციული ზონები. მწვანე სივრცეებს, გარდა იმისა, რომ არბილებს ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ზემოქმედებას, სხვა მრავალი სარგებელი მოაქვს საზოგადოებისთვის. კერძოდ, მწვანე სივრცეები სოციალური ინტერაქციის, დასვენების, რელაქსაციის და ფიზიკური აქტივობის ადგილია, ასევე, დადებით გავლენას ახდენს ადამიანის ფიზიკურ და მენტალურ ჯანმრთელობაზე და არბილებს ქალაქებში სითბური ტალღების ზემოქმედებას.

ამოცანა 1.4-ის ფარგლებში გაუმჯობესდა ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი. კერძოდ, გაიზარდა მონიტორინგს დაქვემდებარებული პარამეტრების რაოდენობა და განხორციელდა მოსამზადებელი სამუშაოები ქ. რუსთავში დამატებით ერთი ახალი ავტომატური სადგურის განთავსებისთვის. მონიტორინგის სისტემის გაუმჯობესება უმნიშვნელოვანესია არსებული მდგომარეობის და მისი შედეგების შეფასებისთვის და შესაბამისი გაუმჯობესების ღონისძიებების სწორად დაგეგმვისთვის.

ამოცანა 1.5-ის ფარგლებში განხორციელებული აქტივობები ხელს უწყობს გარემოსდაცვით, მათ შორის ატმოსფერული ჰაერის საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას და გადაწყვეტილების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის გაზრდას. სამრეწველო სექტორის ჩართულობით განხორციელებული ღონისძიებები ხელს უწყობს ამ სექტორის წარმომადგენლების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებას და მათი პასუხისმგებლობის გაზრდას გარემოსდაცვით მოთხოვნებთან შესაბამისობის კუთხით. ასევე, ამოცანის ფარგლებში ჩატარებული ტრენინგების შედეგად ამაღლდა გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლების კვალიფიკაცია.

4.5. მდგრადობა

შეფასების კრიტერიუმში „მდგრადობა“ ადგენს რამდენად განგრძობადია განვითარების სფეროში ჩარევის სარგებლის მოქმედება ჩარევის დასრულების შემდეგ და როგორია ხანგრძლივ პერსპექტივაზე გათვლილი სიკეთეების გაგრძელების ალბათობა.

შეფასების კითხვა 9 - როგორია სამოქმედო გეგმის გრძელვადიანი ზემოქმედება და გავლენა

„ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმით“ გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელებით მიღებული შედეგები გრძელვადიანად მოახდენს გავლენას ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მდგომარეობაზე. კერძოდ, მიღებული საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლითაც მოხდა ჰაერდაცვითი რეგულაციების გამკაცრება და მათი აღსრულების გაუმჯობესება, გრძელვადიანად აუმჯობესებს რეგულირების ობიექტების ჰაერდაცვით კანონმდებლობასთან შესაბამისობას და ასევე, ზრდის მათ მზადყოფნას სამომავლოდ სამრეწველო ემისიების შესახებ კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებისთვის. გარემოსდაცვითი ინსპექტირების გააქტიურება ხელს უწყობს არა მხოლოდ აღსრულების გაუმჯობესებას, არამედ რეგულირების ობიექტების შესახებ ინფორმაციის დაგროვებას, ინსპექტირების შემდგომ დახვეწას და ოპტიმიზაციას.

გრძელვადიანი დადებითი ეფექტი აქვს ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების და საზოგადოებრივი ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას, რაც გავლენას ახდენს მოქალაქეების ქვევის შეცვლაზე და უბიძგებს მათ შეამცირონ კერძო ავტომობილების გამოყენება და არჩევანი გააკეთონ გადაადგილების ალტერნატიული საშუალებების სასარგებლოდ.

სარეკრეაციო სივრცეების განვითარების და ასევე, ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების აქტივობის მომატების დადებითი ეფექტები გრძელვადიანად აისახება საზოგადოების ჯანმრთელობაზე.

სამოქმედო გეგმის ფარგლებში განხორციელებული ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის გაუმჯობესების ღონისძიებები მონიტორინგის და შეფასების სისტემის ეტაპობრივ გაუმჯობესებას ემსახურება. შესაბამისად, ამ ღონისძიებებსაც გრძელვადიანი დადებითი ეფექტი აქვს.

ასევე, განგრძობადია საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები. მიუხედავად იმისა, რომ მნიშვნელოვანი ეფექტის მიღწევას დრო სჭირდება, რეგულარული ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების განხორციელებით იზრდება ადამიანების ინფორმირებულობა გარემოსდაცვითი პრობლემების, მათი გაუმჯობესების საჭიროებების და ამ პრობლემების გადაჭრაში საზოგადოების როლის შესახებ, როგორც გადაწყვეტილების პროცესში მონაწილეობის, ისე ქვევის შეცვლის გზით.

შეფასების კითხვა 10 - გაგრძელდება ის სარგებელი, რომელიც პოლიტიკის განხორციელებას მოჰყვება?

ატმოსფერული ჰაერის დაცვა საქართველოს გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა. „ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმების შემუშავება იმ ზონებისა და აგლომერაციებისათვის, სადაც ძირითადი დამაბინძურებლების კონცენტრაცია აჭარბებს ზღვრულად დასაშვებ ნორმებს ან სამიზნე მნიშვნელობებს“ კანონით განსაზღვრული ვალდებულებაა. ამრიგად, „ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმა“ ეტაპობრივი დოკუმენტია, რომელიც საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამების გრძელვადიანი მიზნის: „საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სუფთა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ჰაერის უზრუნველყოფა“ შესრულებას ემსახურება. შესაბამისად, აღნიშნული მიმართულებით აქტივობა გაგრძელდება მომავალშიც, საბოლოო მიზნის მიღწევამდე.

აღსანიშნავია, რომ უკვე შემუშავების პროცესშია მოცემული სამოქმედო გეგმის შემდეგი ციკლის პოლიტიკის დოკუმენტი - „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმა“. აღნიშნულ სამოქმედო გეგმაში შეტანილი იქნება აქტივობები ყველა იმ პრიორიტეტული მიმართულებით, რომლებიც წარმოდგენილი იყო ქ. რუსთავის გეგმაში. გარდა ამისა, დამატებითი აქტივობები, რომლებსაც შეიძლება გავლენა ჰქონდეთ ცენტრალური ზონის და მათ შორის, ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მგომარეობაზე, მაგ., საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის განვითარება, შეიძლება დაიგეგმოს „ქ. თბილისის აგლომერაციის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის“ ფარგლებშიც, რომლის შემუშავებაც დაწყებულია.

5. გამოწვევები და რეკომენდაციები

საქართველოში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის შედეგების მიხედვით, უმცირესი ზომის მყარი ნაწილაკები (PM₁₀, PM_{2.5}) საქართველოს მსხვილი ქალაქებისა და ინდუსტრიული ცენტრებისთვის ერთ-ერთ ყველაზე პრობლემურ მავნე ნივთიერებად რჩება. მათ შორის, განსაკუთრებით საყურადღებოა მყარი ნაწილაკების მომატებული მნიშვნელობები ქ. რუსთავში. ასევე პერმანენტულად აჭარბებს ნორმას აზოტის დიოქსიდის (NO₂) კონცენტრაცია გზისპირა დაკვირვების პუნქტებზე ქ. რუსთავსა და საქართველოს სხვა ქალაქებში.³⁹

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, სამოქმედო გეგმის სამიზნე მაჩვენებლების მიღწევისთვის და შესაბამისად, ქ. რუსთავში ჰაერის დაბინძურების პრობლემის მოგვარებისთვის მთავარ გამოწვევას ქალაქში არსებული მსხვილი საწარმოო ობიექტების მიერ ჰაერდაცვითი მოთხოვნების არასათანადოდ შესრულება წარმოადგენს, მათ შორის აირმტვერდამჭერი მოწყობილობების გამართვისა და ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის ვალდებულებების შეუსრულებლობა. აღსანიშნავია, რომ 2022 წლის მდგომარეობით ქ. რუსთავის 9 საწარმომ დანერგა უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემა, ხოლო 8 საწარმომ შეიძინა და უახლოეს მომავალში გეგმავდა სისტემის ამოქმედებას. აღნიშნული პროცესის დასაჩქარებლად მიზანშეწონილია გაგრძელდეს როგორც ხელშემწყობი (კონსულტაცია, საინფორმაციო შეხვედრა და ა.შ.), ასევე საზედამხედველო საქმიანობა. აგრეთვე, მიზანშეწონილია გაგრძელდეს აქტიური გარემოსდაცვითი საზედამხედველო საქმიანობა ადგილზე სხვა ჰაერდაცვითი რეგულაციების აღსრულების კონტროლის მიზნით. რეკომენდებულია შესაბამისობის გაუმჯობესების ზოგადი პროგრესის მონიტორინგი და მნიშვნელოვანი შეფერხების დაფიქსირების შემთხვევაში შესაძლო მიზეზების ანალიზი და მათ აღმოფხვრაზე მუშაობა. მაგ., სამრეწველო ობიექტების მხრიდან მოთხოვნებთან შესაბამისობის კუთხით მნიშვნელოვანი გამოწვევების გამოვლენის შემთხვევაში, შეიძლება განხილულ იქნეს სამრეწველო ობიექტების მხარდაჭერის ღონისძიებები, როგორცაა დამატებითი საკონსულტაციო შეხვედრების მოწყობა, რაიმე სახის ფინანსური შეღავათების დაწესება და სხვ. ასევე, მნიშვნელოვანია, რომ გაგრძელდეს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტორების შესაძლებლობათა გაძლიერება და განხორციელდეს ღონისძიებები კადრების გადინების პრევენციისთვის.

გამომდინარე იქედან, რომ ქ. რუსთავში განსაკუთრებით პრობლემურია სამრეწველო სექტორიდან დაბინძურება, სამოქალაქო საზოგადოების მიერ ხშირად კეთდება აქცენტი ე.წ. „დატვირთვის ნორმების“ შემოღების აუცილებლობაზე, რომელიც საჭიროებისამებრ შეზღუდავდა ქალაქში არსებული სამრეწველო წარმადობების გაზრდას ან ახალი სამრეწველო ობიექტების დამატებას.⁴⁰ ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის კარგი სტატუსის უზრუნველსაყოფად და სამრეწველო ობიექტების კუმულაციური ზემოქმედების

³⁹ 2018-2021 წლების გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენება, პროექტი, 2023, <https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/34067>

⁴⁰ სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ მიერ მომზადებული რეკომენდაციები ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების 2020-2022 სამოქმედო გეგმის განხორციელების თაობაზე, <https://gavigudet.org/reports/haeris-khariskhis-gaumjobesebis-samoqmedo-gegma-samoqalaqo-modzraobis-gavigudeth-rekomendatsiebi/>; ინტერვიუ სამოქალაქო მოძრაობის „გავიგუდეთ“ წარმომადგენელთან თინათინ მალედანთან, 10.07.2023

უარყოფითი ეფექტის თავიდან ასარიდებლად, რეკომენდებულია დაინერგოს ევროკავშირის ქვეყნების მიდგომა, რომლის მიხედვითაც გადაწყვეტილებების მიღებისას საკვანძო მნიშვნელობა ენიჭება ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის სტატუსს. თუ ჰაერის სტატუსი არ შეესაბამება კარგ ხარისხობრივ მაჩვენებელს, იგეგმება შესაბამისი ემისიების შემცირების ღონისძიებები. ეს შეიძლება შემზღუდავი ფაქტორიც გახდეს ახალი საქმიანობებისთვის. ამ მიდგომის განხორციელებას ხელს შეუწყობს სამრეწველო ემისიების შესახებ კანონი, რომელიც 2023 წლის 29 ივნისს იქნა მიღებული.⁴¹

გარდა სტაციონარული დაბინძურების წყაროებისა, ჰაერის მტვრის ნაწილაკებით დაბინძურების წყაროა გზებზე ამტვერება. საჭირო იქნება მეტი ძალისხმევა დაზიანებული გზების რეაბილიტაციის და სველი წესით დასუფთავების ღონისძიებების გაგრძელების და გაფართოებისთვის, ისე რომ მოცული იყოს საწარმოო ზონაში არსებული პრობლემური გზებიც, რომლებიც ამტვერების მნიშვნელოვანი წყაროა.

აუცილებელია დასრულდეს სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული მწვანე ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები, კერძოდ, ქ. რუსთავის კულტურისა და დასვენების პარკის რეკრეაციული შესაძლებლობების განვითარება (აქტივობა 1.3.2), რომელიც განსაკუთრებული შეფერხებით მიმდინარეობდა. ასევე, გამომდინარე იქედან, რომ ქ. რუსთავში ღია გრუნტი მყარი ნაწილაკებით ჰაერის დაბინძურების ერთ-ერთი წყაროა, მნიშვნელოვანია ამ მხრივ პრობლემური ადგილების გამოვლენა და მწვანე საფარით დაფარვა. ქ. რუსთავისთვის ერთ-ერთი ასეთი პრობლემური ტერიტორიაა ქალაქის მომიჯნავე იაღლუჯის მთის ფერდობი. ფერდობის გატყიანების პროცესის დაწყება გათვალისწინებულია „ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის 2023-2025 წწ. გეგმითაც“.

კიდევ ერთი გამოწვევაა, ქ. რუსთავში და ასევე სხვა მსხვილ ქალაქებში ჰაერში აზოტის დიოქსიდის კონცენტრაციის ზღვრულად დასაშვებ ნორმაზე გადაჭარბება, რის მოსაგვარებლადაც, როგორც აღინიშნა, არ არის საკმარისი მხოლოდ სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული აქტივობების განხორციელება და აუცილებელია დამატებით უფრო ამბიციური აქტივობების დაგეგმვა და დროული განხორციელება ეროვნულ და ადგილობრივ დონეზე. აღსანიშნავია, რომ მნიშვნელოვანი პროგრესია მიღწეული ქალაქის საზოგადოებრივი ტრანსპორტის განვითარების მიმართულებით, თუმცა, რუსთავსა და თბილისს შორის ინტენსიური მოძრაობის გათვალისწინებით, ასევე მნიშვნელოვანია დედაქალაქთან დამაკავშირებელი საქალაქთაშორისო საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სისტემის გაუმჯობესება.

საზოგადოებას მნიშვნელოვანი როლი აქვს გარემოსდაცვითი პრობლემების, მათ შორის ჰაერის დაბინძურების მოგვარებაში. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია საზოგადოების ცნობიერების და ინფორმირებულობის დონის ამაღლების აქტივობების გაგრძელება და საზოგადოების გადაწყვეტილების პროცესში მონაწილეობის ხელშეწყობა. მნიშვნელოვანია საზოგადოებისთვის ჰაერის ხარისხის შესახებ ინფორმაციის მაქსიმალურად ეფექტურად მიწოდება და მონაცემებზე წვდომის გამარტივება. ამ მხრივ, შესაძლებელია ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის პორტალის air.gov.ge გაუმჯობესება და მისი შემდგომი პოპულარიზაცია. ინფორმაციის სანდოობის გაზრდის მიზნით,

⁴¹ საქართველოს კანონი სამრეწველო ემისიების შესახებ, 2023
<https://matsne.gov.ge/document/view/5845429?publication=0>

რეკომენდებულია საზოგადოების მეტად ინფორმირება ტრანსსასაზღვრო დაბინძურების შემთხვევების შესახებ, მათ შორის, ტრანსსასაზღვრო დაბინძურების დადგენის მეთოდების, ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო უარყოფითი ზეგავლენის და შესაბამისი პრევენციული ზომების შესახებ და აგრეთვე, დაინტერესებული საზოგადოების ინფორმირება ავტომატური მონიტორინგის სადგურებიდან მიღებული მონაცემების ვალიდაციის და ამ პროცესში გამოყენებული მეთოდოლოგიების შესახებ.

სამოქმედო გეგმის განხორციელების მონიტორინგმა და შეფასებამ აჩვენა, რომ ძალიან მნიშვნელოვანია აქტივობების დროულად, დადგენილ ვადებში შესრულება. მაგ., დაგეგმილი საკანონმდებლო ცვლილებების მიღების ერთი წლით გადავადებამ გამოიწვია აღსრულების და შესაბამისად, ამ ღონისძიებების ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე ეფექტის გამოვლენის დაგვიანება. ჰაერის ხარისხის მდგომარეობის გაუმჯობესების გეგმები სამწლიანია, რაც ისედაც ძალიან მცირე პერიოდია ჰაერის ხარისხის რეალური გაუმჯობესების მისაღწევად. ხოლო ღონისძიებების დაგვიანებით განხორციელება მნიშვნელოვნად აქვეითებს გეგმის ეფექტურობას.

დასასრულს აღსანიშნავია, რომ „2023-2025 წლების ცენტრალური ზონის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის“ ფარგლებში საჭიროა დაიგეგმოს სათანადო აქტივობები ქ. რუსთავში ჰაერის დაბინძურების პრობლემის მოსაგვარებლად, რადგან ცენტრალური ზონის ქალაქებიდან ჰაერის დაბინძურების პრობლემა ყველაზე მწვავედ სწორედ ქ. რუსთავში დგას. არსებული დაბინძურების მდგომარეობის გათვალისწინებით, 2023-2025 წლებში პრობლემის სრულად აღმოფხვრა სავარაუდოდ ვერ მოხერხდება, თუმცა აუცილებელია ახალი გეგმით უფრო ამბიციური ღონისძიებების გათვალისწინება, რათა ეტაპობრივად შესაძლებელი გახდეს დაბინძურების მასშტაბის შემცირება და საბოლოოდ, დასახული სამიზნე მაჩვენებლების მიღწევა.

6. დანართი: სამოქმედო გეგმის აქტივობების განხორციელების კონსოლიდირებული სტატუს ანგარიში

2020-2022 წლების ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის განხორციელების კონსოლიდირებული სტატუს ანგარიში								
#	მიზანი/ამოცანა	გავლენის/ამოცანის შედეგის ინდიკატორი	საბაზისო მაჩვენებელი	სამიზნე მაჩვენებელი	მაჩვენებელი 2020 წლისთვის	მაჩვენებელი 2021 წლისთვის	მაჩვენებელი 2022 წლისთვის	პროგრესი (აღწერა)
1	ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესება	მტვრის უმცირესი ნაწილაკების (PM10, PM2.5) საშუალო წლიური კონცენტრაცია	PM10 - 63 მკგ/მ ³ PM2.5 - 32 მკგ/მ ³	PM10 - <40 მკგ/მ ³ PM2.5 - <20 მკგ/მ ³	PM10 - 58 მკგ/მ ³ PM2.5 - 31 მკგ/მ ³	PM10 - 63 მკგ/მ ³ PM2.5 - 32 მკგ/მ ³	PM10 - 55 მკგ/მ ³ PM2.5 - 27 მკგ/მ ³	PM10-ის საშუალო წლიურმა კონცენტრაციამ 2022 წლის მდგომარეობით 55 მკგ/მ ³ (1.4 ზღვრული ნორმა), ხოლო PM2.5-ის კონცენტრაციამ - 27 მკგ/მ ³ (1.4 ზღვრული ნორმა) შეადგინა, რაც შესაბამისად 13%-ით და 16%-ით ნაკლებია საბაზისო 2019 წლის მნიშვნელობებთან შედარებით, თუმცა აჭარბებს სამიზნე მაჩვენებელს, შესაბამისად 38%-ით და 35%-ით. ამრიგად, 2022 წლის მდგომარეობით ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის უმცირესი მყარი ნაწილაკებით დაბინძურება შემცირდა, თუმცა ვერ მოხერხდა სამიზნე მაჩვენებლების - კანონით დადგენილი ზღვრული ნორმების მიღწევა. PM10-ის დღე-ღამური კონცენტრაციის გადაჭარბების შემთხვევებიც (187 დღე 2022 წელს, საიდანაც 43 შემთხვევა განპირობებული იყო სინოპტიკური პროცესებით - საქართველოს ტერიტორიაზე უდაბნოს მტვრის მასების შემოჭრით, მნიშვნელოვნად აღემატება ზღვრულად დასაშვებ ნორმას (35 გადაჭარბება წლის მანძილზე). PM10-ის და PM2.5-ის საშუალო წლიური მაჩვენებლების მიღწეული გაუმჯობესება სავარაუდოდ განპირობებულია მსხვილი სამრეწველო ობიექტების მიერ მათთვის დაწესებული საკანონმდებლო მოთხოვნების შესრულების გაუმჯობესებით.
		მონიტორინგის პუნქტების რაოდენობა, სადაც NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას	NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე	NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს მონიტორინგის არცერთ პუნქტზე	NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე	NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე	NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე	NO2-ის საშუალო წლიური კონცენტრაცია აჭარბებს ნორმას მონიტორინგის ორ პუნქტზე

								ადგილობრივ დონეზე დამატებითი ღონისძიებების დაგეგმვა და დროული განხორციელება.
		SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	SO ₂ -ის, CO-ს, O ₃ -ის, Pb-ისა და C ₆ H ₆ -ის საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებში იყო საბაზისო 2019 წლის მდგომარეობით. ამ პარამეტრების საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებში რჩებოდა მომდევნო წლების განმავლობაშიც, 2022 წლის ჩათვლით. შესაბამისად, მოცემული გავლენის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებლები მიღწეულია.
		Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის საშუალო კონცენტრაცია	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია არ იზომება	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია იზომება და საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია იზომება	2021 წლის დეკემბრიდან Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია ისაზღვრება და წლის საშუალო კონცენტრაცია წარმოდგენილი იქნება 2022 წლის დეკემბერში	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის კონცენტრაცია იზომება და საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია	Cd-ის, Ni-ის, As-ისა და C ₂₀ H ₁₂ -ის გაზომვა გრავიმეტრიული მეთოდით დაიწყო 2021 წლის დეკემბრიდან. მიღებული შედეგების მიხედვით, აღნიშნული პარამეტრების საშუალო კონცენტრაცია ნორმის ფარგლებშია. შესაბამისად, მოცემული გავლენის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებლები მიღწეულია.
1.1	სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების შემცირება	ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა	14,151 ტონა	2,010 ტონა	12,880 ტონა	12,921 ტონა	8,446 ტონა	2022 წელს ქ. რუსთავში სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მყარი ნივთიერებების მასა 40%-ით (5,705 ტონა) შემცირდა 2019 წლის საბაზისო მაჩვენებელთან შედარებით, თუმცა სამიზნე მაჩვენებლის მიღწევა ვერ მოხერხდა. 2022 წლის მდგომარეობით მიღწეული შედეგი განპირობებულია ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების მიერ ჰაერდაცვითი მოთხოვნების შესრულების გაუმჯობესების და აირმტვერდამჭერი სისტემების (ფილტრების) გამართვის შედეგად, რასაც ხელი შეუწყო სამოქმედო გეგმის აქტივობების განხორციელებამ, კერძოდ, ერთი მხრივ საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელებამ, რომლის შედეგად გამკაცრდა პასუხისმგებლობა გარემოსდაცვითი რეგულაციების დარღვევისთვის, ხოლო მეორე მხრივ, საკანონმდებლო მოთხოვნების აღსრულების მიზნით ინსპექტირების ღონისძიებების გააქტიურებამ. ზემოაღნიშნული შემცირება ნაწილობრივ ასევე გამოწვეულია ცალკეული სამრეწველო ობიექტების მიერ ფუნქციონირების შეჩერებით, რაც ასევე განაპირობა განახლებულმა საკანონმდებლო მოთხოვნებმა და გააქტიურებულმა ზედამხედველობამ. მიუხედავად ამისა, არსებული დარღვევების აღმოფხვრის არსებული მასშტაბი არ აღმოჩნდა საკმარისი დაგეგმილი სამიზნე

								<p>მაჩვენებლის მისაღწევად, რაც გულისხმობს 2019 წლის საბაზისო მაჩვენებლის 86%-ით შემცირებას. იმისთვის, რომ სრულად შესრულდეს აღნიშნული ამოცანა და მიღწეულ იქნეს შესაბამისი სამიზნე მაჩვენებელი, აუცილებელია მსხვილი საწარმოო ობიექტების მიერ ჰაერდაცვითი რეგულაციების და გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის/გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების პირობების სრულად შესრულება. რაც შემთხვევებში საჭირო იქნება აღნიშნული ობიექტების მიერ ინვესტიციების გაღება აირმტვერდამჭერი სისტემების გამართვისთვის ან/და გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემების დანერგვისთვის. აღსანიშნავია, რომ ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების აბსოლუტურ უმრავლესობას აღნიშნული მიმართულებებით 2022 წლის მდგომარეობით დაწყებული ჰქონდა მუშაობა, მათ შორის გარემოსდაცვითი დოკუმენტაციის მოწესრიგება, საწარმოო პროცესის გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების პირობებთან შესაბამისობაში მოყვანა, აირმტვერდამჭერი სისტემების გამართვა და გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემების შექმნა-დანერგვა.</p>
1.2	ქ. რუსთავში ავტოსატრანსპორტო საშუალებებიდან გამონაბოლქვის შემცირება	მთავარი მაგისტრალის გასწვრივ აზოტის დიოქსიდის (NO ₂) წლიური კონცენტრაცია	NO ₂ – 55 მკგ/მ ³	NO ₂ – <40 მკგ/მ ³	NO ₂ – 55 მკგ/მ ³	NO ₂ – 52 მკგ/მ ³	NO ₂ – 56 მკგ/მ ³	<p>2022 წელს 1.2 ამოცანის შედეგის ინდიკატორის მდგომარეობა საბაზისო დონესთან შედარებით უცვლელია. კერძოდ, ქ. რუსთავში, მთავარი მაგისტრალის გასწვრივ 2022 წელს აზოტის დიოქსიდის (NO₂) საშუალო წლიურმა კონცენტრაციამ 56 მკგ/მ³ შეადგინა, რაც 1 მკგ/მ³ მეტია საბაზისო მაჩვენებელთან შედარებით. აღნიშნული გარემოება კიდევ ერთხელ მიუთითებს, რომ აზოტის დიოქსიდით დაბინძურების პრობლემის გადასაწყვეტად არასაკმარისია სამოქმედო გეგმის ფარგლებში გათვალისწინებული აქტივობები და საჭიროა დამატებითი, უფრო ამბიციური აქტივობების დაგეგმვა და დროული განხორციელება ეროვნულ და ადგილობრივ დონეზე.</p>
1.3	ქ. რუსთავში მწვანე ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება	ქალაქ რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი	985 ჰა	1,008 ჰა	990 ჰა	997 ჰა	999 ჰა	<p>2022 წლის მდგომარეობით, ქ. რუსთავში მწვანე ზონების ჯამური ფართობი საბაზისო მნიშვნელობასთან შედარებით 14 ჰექტრით გაიზარდა, რაც დაგეგმილი სამიზნე მაჩვენებლის (დამატებით 23 ჰა მწვანე ზონის მოწყობა) 61%-ს შეადგენს. აღნიშნული მაჩვენებლის მიღწევა მოხერხდა როგორც ახალი რეკრეაციული ზონების შექმნით, ისე არსებული რეკრეაციული სივრცეების რეაბილიტაციით. 2022 წლის მდგომარეობით</p>

								მიმდინარეობდა კიდევ ერთი სკვერის კეთილმოწყობა 3 ჰა ფართობზე, რომლის დასრულების შემდეგ დაგეგმილი სამიზნე მაჩვენებელი მიღწეულ იქნება 74%-ით. დაგეგმილი სამიზნე მნიშვნელობის მისაღწევად საჭიროა მწვანე ზონების მოწყობა დამატებით 9 ჰა ტერიტორიაზე.
1.4	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის შეფასების სისტემის გაუმჯობესება	დაკვირვების პუნქტების/სადგურების და მონიტორინგის დაქვემდებარებული დამბინძურებლების რაოდენობა	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 8 დამბინძურებელი: PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3, Pb, C6H6.	2 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3, Pb, C6H6, Cd, Ni, As, C20H12.	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 8 დამბინძურებელი: PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3, Pb, C6H6.	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3, Pb, C6H6, Cd, Ni, As, C20H12.	1 ავტომატური სადგური 6 ინდიკატორული გაზომვის პუნქტი 12 დამბინძურებელი: PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3, Pb, Ni, As, C20H12.	2022 წელს ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური და გრავიმეტრიული მონიტორინგი ხორციელდებოდა 1 სადგურზე, ხოლო ინდიკატორული გაზომვები ტარდებოდა 6 დაკვირვების პუნქტზე. ქ. რუსთავში ისაზღვრებოდა 12 დამბინძურებელი: PM10, PM2.5, NO2, SO2, CO, O3, Pb, C6H6, Cd, Ni, As, C20H12. ამოცანის შედეგის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებელი მეტწილად მიღწეულია. ამოცანის სრულად განსახორციელებლად საჭიროა ქ. რუსთავში დამატებითი ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის სადგურის ამოქმედება, რაც განხორციელდება 2023 წლისათვის შვედეთის საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) დახმარებით.
1.5	ქ. რუსთავში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების და მასში ჩართული მონაწილეების რაოდენობის გაზრდა	ქ. რუსთავში ჩატარებული გარემოსდაცვითი ღონისძიებების და ამ ღონისძიებების მონაწილეთა რაოდენობა	1. ჩატარებული 1 აქტივობა და 50-მდე მონაწილე პირი 2. ჩატარებული 1 ტრენინგი და 30 მონაწილე პირი 3. გავრცელებული 150-მდე ბროშურა/ფლაერი	1. სულ მცირე 15 ჩატარებული გარემოსდაცვითი ღონისძიება, რომელშიც ჯამში ჩაერთო 1500 პირი 2. 15 ჩატარებული ტრენინგი და 300 გადამზადებული პირი 3. მომზადებული და გავრცელებული 1500 ცალი საინფორმაციო მასალა	1. ჩატარებული 3 გარემოსდაცვითი ღონისძიება და 100-მდე მონაწილე პირი 2. ჩატარებული 3 ტრენინგი და 148 მონაწილე პირი და გავრცელებული 0 ცალი საინფორმაციო მასალა	1. ჩატარებული 13 გარემოსდაცვითი ღონისძიება და 381 მონაწილე პირი. 2. ჩატარებული 13 ტრენინგი და 523 გადამზადებული პირი. 3. მომზადებული და გავრცელებული 1300-მდე საინფორმაციო მასალა.	1. ჩატარებული 20 ღონისძიება/აქტივობა და მონაწილე 1 517 პირი. 2. ჩატარებული 21 ტრენინგი და გადამზადებული 759 პირი. 3. მომზადებული და გავრცელებული 2 000-მდე საინფორმაციო მასალა.	კორონავირუსის პანდემიის გამო 1.5 ამოცანის შესაბამისი აქტივობების განხორციელება ძირითადად 2021 წლიდან დაიწყო. თუმცა, 2022 წლის მდგომარეობით სრულად განხორციელდა ამოცანის ფარგლებში დაგეგმილი ყველა აქტივობა. კერძოდ, 2020-2022 წლებში ჩატარდა 20 გარემოსდაცვითი ღონისძიება, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 1,517-მა მონაწილემ, ჩატარდა 21 ტრენინგი და გადამზადდა 759 პირი, მომზადდა და გავრცელდა 2,200-მდე საინფორმაციო მასალა. შესაბამისად, 1.5 ამოცანის შედეგის ინდიკატორის სამიზნე მაჩვენებლები სრულად იქნა მიღწეული.

#	აქტივობა	აქტივობის შედეგის ინდიკატორი	პასუხისმგებელი უწყება	შესრულების ვადა	სტატუსი	პროგრესი	მოკლე აღწერა	ფერი	ბიუჯეტი (ლ)	ბიუჯეტის შესრულება
1.1.1	სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა ზეწორბული გაფრქვევების შემაკავებელი პრევენციული ეფექტის მისაღწევად სანქციების გაზრდა საკანონმდებლო ცვლილების საფუძველზე	მიღებული ცვლილებების პროექტი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	2020 წლის IV კვარტალი	შესრულდა დაგვიანებით	100%	2021 წლის 2 მარტს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი N249-IVმს-XXმ „საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, რომლის მიხედვითაც გაიზარდა სანქციები სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა ზეწორბული გაფრქვევებისთვის და ასევე, აირმტვერდამჭერი სისტემის არქონის ან გამოუყენებლობისა და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების ან გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის პირობების დარღვევისთვის. ამასთან, დაწესდა ფულადი ჯარიმები სტაციონარული წყაროებიდან გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის ინსტრუმენტული მეთოდით უწყვეტად განსაზღვრის ვალდებულების შესრულებლობისთვის.		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი
1.1.2	სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვისა და ინსტრუმენტულ მეთოდზე გადასვლისთვის საკანონმდებლო ბაზის შექმნა	მიღებული ცვლილებების პროექტი „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	2020 წლის IV კვარტალი	შესრულდა დაგვიანებით	100%	2021 წლის 2 მარტს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი N246-IVმს-XXმ „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, რომლის მიხედვით 2021 წლის 1 ივნისიდან სავალდებულო გახდა ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების ინსტრუმენტული მეთოდით უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვა. ახალი საკანონმდებლო მოთხოვნა შეეხო 100-მდე საქმიანობის სუბიექტს, რომელთა შორის დაახლოებით 25 (17 აქტიური) მდებარეობს ქალაქ რუსთავში. ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებების შესაბამისად, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ ბიზნეს ოპერატორებთან კონსულტაციით შეიმუშავა ცვლილებები „დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების თვითმონიტორინგის და ანგარიშგების წარმოების ტექნიკურ რეგლამენტში“ , რომელიც დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 27 აპრილის N192 დადგენილებით. აღნიშნული ცვლილების მიზანს წარმოადგენდა ტექნიკური მოთხოვნების დაწესება ინსტრუმენტული მეთოდით ორგანიზებული გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტი განსაზღვრისთვის და აგრეთვე, იმ მავნე ნივთიერებების და პარამეტრების ნუსხის დადგენა, რომელთა განსაზღვრაც სავალდებულოა.		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი

1.1.3	<p>სტაციონარული წყაროების მიერ მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვის მონიტორინგი და სამინისტროს ბაზაზე თვითმონიტორინგის მონაცემების მიმღები ელექტრონული სისტემის შექმნა</p>	<p>სამინისტროს ბაზაზე დანერგული შესაბამისი ელექტრონული სისტემა</p> <p>სტატ. წყაროების რაოდენობა, რომლებიც ჩართულნი არიან სამინისტროს ბაზაზე დანერგულ ელექტრონული სისტემაში</p>	<p>გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი</p> <p>გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი</p>	2021 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	74%	<p>გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბაზაზე დაინერგა დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის ელექტრონული სისტემა. ამასთან, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2021 წლის 24 მაისის N2-740 ბრძანებით დამტკიცდა დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის ელექტრონული სისტემის წარმოების ინსტრუქცია, რომელიც ადგენს ელექტრონული სისტემის წარმოების წესს, განსაზღვრავს სისტემის ძირითად მომხმარებლებსა და მათ უფლებებს და აწესებს ტექნიკურ მოთხოვნებს.</p> <p>2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ქ. რუსთავში განთავსებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის განმახორციელებელი 17 აქტიური სუბიექტიდან თვითმონიტორინგის ელექტრონულ სისტემაში რეგისტრირებული იყო 8 სამრეწველო ობიექტი.</p> <ul style="list-style-type: none"> - შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯია“ - მანგანუმის ოქსიდისა და მანგანუმის სულფატის საწარმო; - სს რუსთავის აზოტი - ქიმიური მრეწველობა; - შპს ჯეოსთილი - მეტალურგიული წარმოება; - შპს ჰაიდელბერგემენტ ჯორჯია - ცემენტის წარმოება; - შპს მაქს იმპორტი - ცემენტის წარმოება; - შპს გა-2019 - ცემენტის წარმოება; - შპს სოლო - ცემენტის წარმოება (ვებ-სერვისის აწყობის პროცესში); - შპს მშენებელი 2004 - ცემენტის წარმოება (ვებ-სერვისის აწყობის პროცესში, ამასთან მოსაწესრიგებელი აქვს სანებართვო დოკუმენტაცია). <p>ასევე, სისტემაში დარეგისტრირდა ცემენტის მწარმოებელი შპს ლევ 2019 (ვებ-სერვისის აწყობის პროცესში), რომელიც არ ფუნქციონირებს.</p> <p>აღსანიშნავია, რომ ქ. რუსთავში განთავსებული საწარმოების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის შესაბამისად, დამატებით 8 საწარმოს (7 მოქმედი, 1 არ მუშაობს) შექმნილი ჰქონდა თვითმონიტორინგის ხელსაწყო, რომელთა შორის 6-მა საწარმომ (5 მოქმედი, 1 არ მუშაობს) ჩამოიტანა ხელსაწყო და ახორციელებდა მის მონტაჟს/ტესტირებას/დაკალიბრებას.</p>		100,000	20,000
1.1.4	<p>„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელება ქ. რუსთავში ტექნოლოგიური პროცესის ცვლილებით მოქმედი ობიექტებისთვის</p>	<p>ტექნოლოგიური პროცესის/ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებით მოქმედ ყველა საქმიანობის სუბიექტს, არსებული რეალობის გათვალისწინებით, აქვს გავლილი სკრინინგის/გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცედურა</p> <p>ქ. რუსთავში ტექნოლოგიური</p>	<p>საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო</p>	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	65%	<p>ქ. რუსთავში მოქმედი გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის განმახორციელებელი სუბიექტიდან (იდენტიფიცირებული 17 აქტიური სუბიექტიდან, რომელსაც ეხება თვითმონიტორინგის ვალდებულება), 2020-2022 წლებში ტექნოლოგიური პროცესის/ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებით მოქმედ 11 საქმიანობის სუბიექტზე გაცემულია 9 სკრინინგის გადაწყვეტილება და 8 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება.</p>		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი

		პროცესის ცვლილებით მოქმედი საქმიანობის სუბიექტის რაოდენობა, რომელიც ფუნქციონირებს ახალი სკრინინგის/გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით								
1.1.5	ადმინისტრაციული მიწერილობით განსაზღვრული კონკრეტული გეგმის შემუშავება ობიექტებისათვის, რომლებიც არ არიან შესაბამისობაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების პირობებთან ან კანონით დადგენილ მოთხოვნებთან	ქ. რუსთავში არსებული სტაციონარული ობიექტების რაოდენობა, რომელსაც აქვთ განსაზღვრული კონკრეტული გეგმა, მათ შორის დამატებითი შემარბილებელი ღონისძიებები	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2021 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა დავიანებით	100%	2019-2022 წლებში ქ. რუსთავში ჩატარებული ინსპექტირების შედეგად გამოვლენილი დარღვევების აღმოფხვრისათვის 2020-2022 წლებში 27 ობიექტს წარედგინა ადმინისტრაციული მიწერილობა (სულ - 35 მიწერილობა) და განესაზღვრა კონკრეტული გამოსასწორებელი ღონისძიებები შესაბამისი გონივრული ვადებით. ქ. რუსთავში 2022 წელს ინსპექტირებული ობიექტების მიმართ დარღვევათა გამოსწორების მიზნით ღონისძიების შემუშავების პროცედურები გაგრძელდება.		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი
1.1.6	ქ. რუსთავში არსებული სტაციონარული ობიექტებისთვის ადმინისტრაციული მიწერილობით განსაზღვრული გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების ზედამხედველობა	ყოველწლიურად განხორციელებული ინსპექტირება ადმინისტრაციული მიწერილობით განსაზღვრული ღონისძიებების შესრულების მიზნით ინსპექტირებული რეგულირების ობიექტების წილი, რომელიც ასრულებს წარდგენილი ადმინისტრაციული მიწერილობებით დადგენილ ღონისძიებებს განსაზღვრულ ვადებში	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	68%	2020-2022 წლებში 14 ობიექტზე (2020 წ. - შპს თეთრი ქუდი, შპს ალავერდი, შპს რუსელოსი; 2021 წ. - შპს ჯეოსთილი, შპს მაქსიმორტი, შპს სოლო; 2022 წ. - სს რუსთავის აზოტი, შპს რუსელოსი, შპს რუსთავის ფოლადი, სს რუსთავილი, შპს არესემ კორპ, შპს vivacement, შპს ფერო ელის ფროდაქშენი, შპს ეკო ოილი) განხორციელდა ინსპექტირება ადმინისტრაციული მიწერილობებით განსაზღვრული ღონისძიებების შესრულების გადამოწმების მიზნით. ინსპექტირებით გამოვლინდა 9 ობიექტის (შპს თეთრი ქუდი, შპს ალავერდი, შპს ჯეოსთილი, სს რუსთავის აზოტი, შპს რუსელოსი, შპს რუსთავის ფოლადი, შპს არესემ კორპ, შპს vivacement, შპს ეკო ოილი) მიერ ადმინისტრაციული მიწერილობით განსაზღვრული ვალდებულებების დადგენილ ვადებში შეუსრულებლობა. ხოლო 5 ობიექტის (შპს რუსელოსი, შპს მაქს იმპორტი, შპს სოლო, სს რუსთავილი, შპს ფერო ელის ფროდაქშენი) მიერ ადმინისტრაციული მიწერილობებით განსაზღვრულ გონივრულ ვადებში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დარღვეული პირობები გამოსწორებული იყო.		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი
1.1.7	ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების მიერ ნარჩენების მართვის კოდექსის ვალდებულებების აღსრულების პროცესის გააქტიურება	ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების მიერ სამინისტროსთან შეთანხმებული კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმების რაოდენობა ინსპექტირებული კომპანიების წილი, რომლებიც ასრულებენ შეთანხმებულ ნარჩენების მართვის გეგმებს და ნარჩენების მართვის კოდექსით განსაზღვრულ სხვა ვალდებულებებს	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	88%	2020-2022 წლებში საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმების შესათანხმებლად მიმართა ქ. რუსთავში არსებულმა 17-მა სამრეწველო ობიექტმა, მათ შორის შეთანხმებული იქნა 11 მართვის გეგმა, ხოლო 3 კომპანიის გეგმები განხილვის ეტაპზეა. 1 კომპანიას უარი ეთქვა შეთანხმებაზე, 1 კომპანიის განაცხადი დახარვეზდა, ხოლო 1 კომპანიას წარდგენილი აქვს შენიშვნები. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ ქ. რუსთავში განხორციელდა 108 რეგულირების ობიექტის 165 ინსპექტირება. აღნიშნული ობიექტებიდან 25 ობიექტის ინსპექტირებისას გამოვლინდა ნარჩენების მართვის კოდექსის დარღვევა, რაზედაც შედგა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა ოქმები. ასევე, 2022 წელს რეგულირების ობიექტების მიმართ გაცემული ადმინისტრაციული მიწერილობების საერთო რაოდენობიდან 2		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი

							რეგულირების ობიექტის მიმართ (შპს ახალი ტექნოლოგიები, სს რუსთავილი) დეპარტამენტის მიერ გაცემულია ადმინისტრაციული მიწერილობები გონივრულ ვადაში ნარჩენების მართვის კოდექსით დადგენილი ვალდებულებების შესრულებას მიზნით.			
1.1.8	სამინისტროსთვის გარკვეულ პირობებში რეგულირების ობიექტის საქმიანობის დროებით შეზღუდვის უფლებამოსილების მინიჭების შესახებ კანონპროექტის შემუშავება	მიღებული ცვლილებების პროექტი „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	2020 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა დაგვიანებით	100%	<p>2021 წლის 2 მარტს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი N245-IVმს-ჯმპ „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე”, რომლის მიხედვით თუ შესაბამისი რეგულირების ობიექტი საქმიანობას საქართველოს გარემოს დაცვის სფეროში მოქმედი კანონმდებლობით გათვალისწინებული სავალდებულო დოკუმენტის გარეშე ახორციელებს, ან მისი საქმიანობა გარემოს მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის და მისი აღმოფხვრა სავალდებულოა, თუმცა ამის დაუყოვნებლივ განხორციელება შეუძლებელია, ან რეგულირების ობიექტის საქმიანობამ შეიძლება საფრთხე შეუქმნას ადამიანის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას ანდა მტკიცებულებებს, სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი უფლებამოსილია დროებით შეზღუდოს რეგულირების ობიექტის საქმიანობა.</p> <p>გარემოსთვის შექმნილი მნიშვნელოვანი საფრთხის განმსაზღვრელი კრიტერიუმების განსაზღვრის მიზნით შემუშავდა და დამტკიცდა ცვლილებები „საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სახელმწიფო საექსპერტიზო დაწესებულების – გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 თებერვლის N61 დადგენილებაში.</p> <p>კანონის ამოქმედების შემდეგ, ქ. რუსთავში არსებულ 2 ობიექტს წარედგინა ადმინისტრაციული მიწერილობა: შპს ეი-ემ-ბი ალიის - ადმინისტრაციული მიწერილობა გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით გათვალისწინებული შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებამდე არ განახორციელონ ნამუშევარი ზეთების რეგენერაცია; შპს მეგა ცემენტს - ადმინისტრაციული მიწერილობა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღებამდე უნებართვოდ მოწყობილი სილოსების (2 ერთეული) ექსპლუატაციის შეჩერების თაობაზე.</p>		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი
1.1.9	სამრეწველო ემისიების შესახებ საქართველოს კანონის მიღება	მიღებული საქართველოს კანონი „სამრეწველო ემისიების შესახებ“	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	2021 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	60%	შემუშავებულია „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი. საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა არაერთი სამუშაო შეხვედრა (ბმული 1 ; ბმული 2) კანონის პროექტთან დაკავშირებით ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებთან. „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი წარედგინა საქართველოს მთავრობას, რომელმაც იგი მოიწონა და წარუდგინა საქართველოს პარლამენტს.		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი
1.1.10	გზდ-ის ქვემო ქართლის რეგიონულ სამმართველოს დამატებითი ადამიანური რესურსებით უზრუნველყოფა	გაზრდილი ადამიანური რესურსები სულ მცირე 5 ინსპექტორით	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2021 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა დაგვიანებით	100%	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ქვემო ქართლის რეგიონულ სამმართველოში 2021 წელს აყვანილ იქნა ოთხი ინსპექტორი, ხოლო 2022 წელს დამატებით 1 ინსპექტორი. შესაბამისად, სამმართველოს ადამიანური რესურსები გაიზარდა 5 ინსპექტორით.	155,380	88,096	
1.1.11	გზდ-ს მიერ ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების ინსპექტირების რაოდენობის გაზრდა	• 2020 წ. – 20-ზე მეტი ინსპექტირებული რეგულირების ობიექტი (მათგან, 8 - ნებართვის/	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	100%	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ განხორციელდა 108 რეგულირების ობიექტის 165 ინსპექტირება , მათგან 42 გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის / გარემოსდაცვითი	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი	

		<p>გადაწყვეტილების პირობების კომპლექსური შემოწმება).</p> <ul style="list-style-type: none"> •2021 წ. – 40-ზე მეტი ინსპექტირებული რეგულირების ობიექტი (მათგან 15 ნებართვის/ გადაწყვეტილების პირობების კომპლექსური შემოწმება). •2022 წ. - 40-ზე მეტი ინსპექტირებული რეგულირების ობიექტი; (მათგან 15 ნებართვის/ გადაწყვეტილების პირობების კომპლექსური შემოწმება). 					გადაწყვეტილების მქონე ობიექტის კომპლექსური (გეგმიური/არგეგმიური) შემოწმება.			
1.2.1	ფეხით გადაადგილების დამატებითი ინფრასტრუქტურის მოწყობა	<p>განახლებული ტროტუარების ჯამური ფართობი:</p> <p>2020 წ. – 38,000 მ² 2021 წ. – 39,000 მ² 2022 წ. – 40,000 მ²</p>	ქ.რუსთავის მუნიციპალიტეტი ს მერია	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	67%	<p>2020 წელს ქ. რუსთავში რეაბილიტაცია ჩატარდა ფეხით მოსიარულეთათვის განკუთვნილ სავალ ნაწილს 10 მისამართზე, სადაც საერთო ჯამში მოწესრიგდა 42,000 მ² ფართობი.</p> <p>2021 წელს ტროტუარები მოეწყო ქ. რუსთავის შემდეგ ლოკაციებზე: 1. ჭყონდიდელის დასახლებაში შიდა კვარტალური გზების მიმდებარედ; 2. ქ. რუსთავის N18 ბაგა-ბაღის მიმდებარედ, მე-12 მკ.რ.-სა და მე-16 მკ.რ.-ს შორის არსებული ტროტუარი, ამირან ფანცულაიას ქუჩის მიმდებარედ (მე-18 მკ.რ.) და მე-19 მკ.რ.-ს N11 კორპუსის მიმდებარედ არსებული ტროტუარები; 21 -ე მკ.რ.-ის #21-ის , სტამბულის ბაზრის ტერიტორიის, ზოსტან ქალაქის , მე-8, მე-18, მე-19 მკ.რ.-ების და ამფითეატრის მიმდებარედ; რუსთაველის ქუჩის მიმდებარედ; ჭავჭავაძის ქუჩების მიმდებარედ. მთლიანობაში მოხდა 16,453 მ²-მდე ტროტუარის მოწყობა.</p> <p>2022 წელს ქ. რუსთავში ტროტუარები მოეწყო შემდეგ ლოკაციებზე: 1. ფიროსმანის ქუჩის N31, 33, 35, 37, 37ა შიდა ეზოები, ოდიშარაის, 1-ლი მარტისა და გაგარინის (ფიროსმანის ქუჩიდან მშენებელთა ქუჩის კვეთამდე) ქუჩები (2,681 მ²); 2. 9 ძმა ხერხეულიძის, გურამიშვილის, ლერმონტოვის და შევჩენკოს ქუჩები (6,293 მ²-ზე); 3. კონსტიტუციის, ქაშაკაშვილის და მშენებელთა ქუჩები (7,921 მ²-ზე). 4. შარტავას გამზირის N19 კორპუსიდან მე-20 მკ/რ-ნის N1 კორპუსამდე (3,170 მ²). ჯამურად ტროტუარების კეთილმოწყობის სამუშაოები განხორციელდა 20,065 მ² ფართობზე.</p> <p>მთლიანობაში, 2020-2022 წლებში ფეხით გადაადგილების ინფრასტრუქტურა გაუმჯობესდა 78,518 მ² ფართობზე.</p>		4,680,000	3,101,321

1.2.2	ველოსიპედიით გადაადგილების ინფრასტრუქტურის მოწყობა	ველობილიკებით დაფარული ქუჩების ჯამური ფართობი: 2020 წ. – 3,300 მ ² 2021 წ. – 3,500 მ ² 2022 წ. – 4,000 მ ²	ქ.რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	88%	2020 წელს ქ. რუსთავში ველობილიკები მოეწყო 3 მისამართზე, დაახლოებით 3,500 მ ² ფართობზე, შესაბამისი საგზაო აღნიშვნებით, რისთვისაც დამატებითი თანხები იქნა მობილიზებული. 2021 წელს ფალიაშვილის ქუჩაზე დასრულდა ახალგაზრდობის პარკის მოწყობის სამუშაოები, პარკის გარშემო 2,300 მ ² ფართობზე მოეწყო ველობილიკები შესაბამისი საგზაო აღნიშვნებით. 2022 წელს მოეწყო ველობილიკები 3,705 მ ² ფართობზე. კერძოდ: 1. მე-18 და მე-19 მკ.რ. შორის არსებული სკვერის მიმდებარედ მოეწყო 1,660 მ ² ფართობის ველობილიკი; 2. შარტავას გამზირის N19 კორპუსიდან მე-20 მკ/რ-ნის N1 კორპუსამდე მოეწყო ველობილიკი 745 მ ² ფართობზე. 3. მიმდინარეობდა ველობილიკის მოწყობა 2,148 მ ² ფართობზე კლდიაშვილის პარკის და შარტავას გამზირის N19-დან N1-მდე ტერიტორიაზე, რომლის სამუშაოების 60% (დაახ. 1,300 მ ²) 2022 წლის მდგომარეობით შესრულებული იყო. მთლიანობაში, 2020-2022 წლებში ქ. რუსთავში ველობილიკები მოეწყო 9,505 მ ² ფართობზე.		324,000	602,584
1.2.3	ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება მუნიციპალური ავტობუსებისთვის	ავტობუსების ახალი სადგომი და დამატებითი მოწყობილობები და საშუალებები	ქ.რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	2021 წლის IV კვარტალი	შესრულდა	100%	2020 წელს მოეწყო ავტობუსებისთვის განკუთვნილი სადგომი, მიმდებარე ტერიტორიით და ყველა საჭირო ინფრასტრუქტურით. ქალაქის მასშტაბით რიგ ლოკაციებზე მოეწყო ავტობუსების გაჩერებები.		1,595,693	1,257,385
1.2.4	მუნიციპალური ავტობუსების პარკის განახლება	40 ახალი მუნიციპალური ავტობუსი	ქ.რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	2021 წლის IV კვარტალი	შესრულდა	100%	2020 წელს ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD) ფინანსური მხარდაჭერით შეძენილ იქნა ევრო 5-ის სტანდარტის „ოტოკარის“ წარმოების მწვანე ფერის 40 ახალი მუნიციპალური ავტობუსი. ავტობუსები ადაპტირებულია შშმ პირებზე. 2021 წლიდან ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტს ემსახურება 40 ახალი ავტობუსი. აგრეთვე, შემუშავდა ქალაქში ახალი მუნიციპალური ავტობუსების მარშრუტები. ახალი ავტობუსების შემოყვანის პარალელურად გაუმჯობესდა მუნიციპალური ტრანსპორტით სარგებლობის სოციალური პაკეტი. ნაცვლად 7,795 ბენეფიციარისა შეღავათიანი ტარიფით იმგზავრებს 60,000 რუსთაველი. მუნიციპალური ტრანსპორტით მგზავრობა სრულიად უფასო იქნება ვეტერანებისთვის და შშმ პირებისთვის, 10 თეთრად შეძლებენ ქალაქში გადაადგილებას სოციალურად დაუცველები და მოსწავლეები. ხოლო დანარჩენი ბენეფიციარებისთვის ავტობუსით გადაადგილების საფასური 20 თეთრი იქნება. შეღავათიანი ტარიფები კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს მუნიციპალური ტრანსპორტის პოპულარიზაციას.		24,477,000	18,451,580

1.3.1	არსებული მწვანე საფარის მოვლა/პატრონობა და ახალი მწვანე ნარგავების განთავსება ქალაქის ტერიტორიაზე	<p>ყოველწლიურად ჩატარებული მოვლითი სამუშაოების რაოდენობა.</p> <p>2020 წ. - კოსტავას გამზირზე 2500 მირი ბუჩქი; განთავსებული 3000 მირი ხე-მცენარე (მათ შორის 150 მირი ვარდი, 1000 ც ყვავილოვანი ბუჩქი); 8 სკოლისთვის გადაცემული 800 მირი მცენარე.</p> <p>2021 წ. - განთავსებული 5000 მირი ხე-მცენარე</p> <p>2022 წ. - განთავსებული 6000 მირი ხე-მცენარე</p>	ა(ა)იპ „რუსთავსერვის ცენტრი“	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	78%	<p>2020 წელს ქ. რუსთავში განხორციელდა მწვანე ნარგავების შემდეგი მოვლითი სამუშაოები: ნიადაგის დამუშავება განხორციელდა წელიწადში ორჯერ; ხე-მცენარეთა ფორმირება - გადაბეღვა განხორციელდა წელიწადში ორჯერ; სანიტარული ჭრა ხორციელდებოდა ყოველდღიურად მოქალაქეთა მოთხოვნის შესაბამისად; მორწყვის სამუშაოები ხორციელდებოდა მუდმივად გარემო პირობების გათვალისწინებით; ქიმიური დამუშავება ხორციელდებოდა წელიწადის განმავლობაში საჭიროებისამებრ.</p> <p>ქ. რუსთავში კოსტავას გამზირზე გამწვანების ზოლში დაირგო 2,500 მირი ბუჩქი. ქალაქის მასშტაბით 10 ლოკაციაზე დაირგო 3,000 მირი ხე-მცენარე. პანდემიური მდგომარეობიდან გამომდინარე სკოლებისთვის მცენარეთა ნერგების დარიგება არ მომხდარა.</p> <p>2021 წელს ქ. რუსთავში მწვანე საფარის მოვლითი სამუშაოები მიმდინარეობდა სისტემატურად. 7 სხვადასხვა ლოკაციაზე დაირგო 2,100 მირი ხე-მცენარე. კერძოდ, ფალიაშვილის ქუჩის შუა გამყოფი ზოლი - 285 მირი, ლეონიძის სახელობის სკვერი - 90 მირი, ქ. რუსთავის N34 ბაღი - 33 მირი, იალღუჯის მ/ტ - 400 მირი, ჭყონდიდელის დასახლება - 65 მირი, ქ. რუსთავის ცენტრალური სტადიონი - 6 მირი. განსაკუთრებით აღსანიშნავია, რომ დაიწყო ქალის ტყის ტერიტორიის აღდგენა და აღნიშნულ ტერიტორიაზე დაირგო 1,100-ზე მეტი ხე-მცენარე.</p> <p>2022 წელს ქ. რუსთავის სხვადასხვა ლოკაციაზე დაირგო 2,233 მირი ხე-მცენარე. კერძოდ, ლეონიძის სახელობის სკვერი - 87 მირი, გონაშვილის სახელობის სკვერი - 35 მირი, გამსახურდიას სახელობის სკვერი - 17 მირი, კოსტავას გამზ. (მველი) - 190 მირი, ტაშკენტის ქ. - 64 მირი, მე-16 მ/რ - 35 მირი, ახალგაზრდობის სკვერი - 47 მირი, ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერიის ადმინისტრაციული შენობის გარშემო - 47 მირი, ქ. რუსთავის შემოსასვლელი - 62 მირი, მე-12 მ/რ - 38 მირი, ქუთაისის ქუჩის გზაგამყოფი - 2 მირი, ჩიკავოს სკვერი - 18 მირი, ტყე-ჭალა - 70 მირი, კოსტავას გამზირის N15-ის მიმდებარედ - 110 მირი, მეგობრობის გამზირი (რუსთაველის ძეგლთან) - 3 მირი, ტაშკენტის ქუჩის შუა ზოლი - 50 მირი, 21-ე ბაგა-ბაღის მიმდებარედ - 34 მირი, მველი და ახალი რუსთავის დამაკავშირებელი ხიდი - 700 მირი, №44 ბაგა - ბაღი - 19 მირი, დ.გარეჯის ქ. - 226 მირი, თოდრას. ქ. - 39 მირი, ფიროსმანის ქ. (თეატრის მიმდებარედ) - 68 მირი, იალღუჯი - 104 მირი, ფალიაშვილის ქ. - 14 მირი, მესხიშვილის სკვერი - 10 მირი, მეგობრობის გამზ. (პოლიციის შენობის მ/ტ) - 18 მირი, მე-19 მ/რ - 60 მირი, თბილისის ქ. (შუა ზოლი) - 14 მირი, თოდრია-მესხიშვილი - 30 მირი, 21-ე მ/რ - 2 მირი, №34 ბაგა-ბაღი - 10 მირი.</p> <p>მთლიანობაში 2020-2022 წლებში დაირგო 2,500 მირი ბუჩქი და 7,323 მირი ხე-მცენარე.</p>		4,999,200	1,242,781
1.3.2	რუსთავის კულტურისა და დასვენების პარკის რეკრეაციული შესაძლებლობების განვითარება	<p>2021 წ. - პარკში განთავსებული 1000 მირი ხე-მცენარე</p> <p>2022 წ. - პარკში განთავსებული 1,200 მირი ხე-მცენარე</p>	ა(ა)იპ „რუსთავსერვის ცენტრი“	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - ნაწილობრივ შესრულდა	9%	<p>2021 წელს ქ. რუსთავის კულტურისა და დასვენების პარკში შპს კავკასუს ავტო იმპორტის მხარდაჭერით დაირგო 276 მირი ხე-მცენარე.</p> <p>2022 წელს ქ. რუსთავის კულტურისა და დასვენების პარკში დაირგო 118 მირი ხე-მცენარე.</p>		266,000	0

		პარკში განთავსებული ველო ბილიკები და სხვა ინფრასტრუქტურა					მთლიანობაში საანგარიშო პერიოდში ქ. რუსთავის კულტურისა და დაცვების პარკში დაირგო 394 ძირი ხე-მცენარე.			
1.3.3	ქ. რუსთავში ახალი რეკრეაციული ზონების შექმნა და არსებული რეკრეაციული ზონების რეაბილიტაცია	<p>2020 წ. - მოწყობილი მინიმუმ ოთხი რეკრეაციული ზონა (ლეონიძის სკვერი, ლიტერატურული სკვერი და ორი მცირე ზომის სკვერი საერთო ფართობით 51,500 მ²)</p> <p>2021 წ. - რეაბილიტირებული ორი რეკრეაციული ზონა (ფალიაშვილის ქუჩის მ/ტ(35 616 მ²) სკვერი და მშენებელთა ქუჩის მ/ტ (25,698 მ²) სკვერი)</p> <p>2022 წ. - მოწყობილი მინიმუმ 4 სკვერი</p>	ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტი ს მერია	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	120%	<p>2020 წელს ქ. რუსთავში მოეწყო ლეონიძის სკვერი და კოსტავას გამზირის შუა გამყოფი ზოლი. აგრეთვე, დასრულებულია ორი მცირე ზომის სკვერის მოწყობის სამუშაოები (მესხიშვილის პირველი გასასვლელის N7-ის მიმდებარედ და ლეონიძის N28-ის მიმდებარედ). განახლებული რეკრეაციული ზონების ჯამური ფართი შეადგენს- 47,200 მ²-ს.</p> <p>2021 წელს ქ. რუსთავში დასრულდა ლიტერატურული სკვერის მოწყობის და ფალიაშვილის ქუჩაზე და მშენებელთა ქუჩის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული სკვერების სარეაბილიტაციო სამუშაოები.</p> <p>2022 წლის განმავლობაში ქ. რუსთავის სხვადასხვა ლოკაციაზე მიმდინარეობდა ახალი რეკრეაციული ზონების შექმნა და არსებული რეკრეაციული ზონების რეაბილიტაცია, რომლის ფარგლებშიც კეთილმოეწყო 6 სკვერი. კერძოდ,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. დასრულდა ლემონტოვის ქუჩის N5-N7-ის მიმდებარედ სკვერის მოწყობა, რომლის ფართობია - 2,560 მ²; 2. დასრულდა თოდრიას ქუჩის N7-თან არსებული სკვერის კეთილმოეწობა, რომლის ფართობია - 1,035 მ². 3. დასრულდა მე-12 მკ/რ-ში N24-თან სკვერის მოწყობა, რომლის ფართობია - 1,824 მ²; 4. დასრულდა დიდების მემორიალთან ცურტაველის ქუჩაზე სკვერის მოწყობა, სადაც განხორციელებული სამუშაოს ფართობია 8 907 მ²; 5. დასრულდა მეგობრობის გამზირის N1-ის მიმდებარედ არსებული სკვერის კეთილმოეწობა, სადაც განხორციელებული სამუშაოს ფართობია 2,222 მ²; 6. დასრულდა მესხიშვილის ქუჩაზე არსებული სკვერის სარეაბილიტაციო სამუშაოები, სადაც განხორციელებული სამუშაოს ფართობია 1,896 მ². <p>ასევე, 2020 წლის მდგომარეობით მიმდინარეობდა კლდიაშვილის ქუჩაზე არსებული სკვერის სარეაბილიტაციო სამუშაოები, რომლის ფართობია 27,477 მ².</p> <p>მთლიანობაში, 2020-2022 წლებში ქ. რუსთავში მოეწყო 12 სკვერი. 2022 წელს დამატებით მიმდინარეობდა კიდევ ერთი სკვერის სარეაბილიტაციო სამუშაოები 27,477 მ ფართობზე.</p>	9,000,000	11,044,767	
1.3.4	მყარი ნაწილაკების გაფრქვევების შემცირების მიზნით ქ. რუსთავში გზის საფარის გაუმჯობესება	<p>რეაბილიტირებული და ახლად დაგებული გზების ჯამური ფართობი (მ²)</p> <p>2020 წ. - 62,000 მ²</p> <p>2021 წ. - 63,000 მ²</p> <p>2022 წ. - 65,000 მ²</p>	ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტი ს მერია	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	109%	<p>2020 წელს რეაბილიტაცია ჩატარდა ქ. რუსთავის მასშტაბით რამდენიმე ქუჩას სრულად და შიდა კვარტალური ეზოებს. ჯამურად რეაბილიტირებული და ახლად დაგებული გზების ფართობმა (მათ შორის სავალი ნაწილი, მიერთებები და პარკინგები) შეადგინა 64,500 მ².</p> <p>2021 წელს ქ. რუსთავის ტერიტორიაზე გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჩატარდა 58,003 მ² ფართობზე შემდეგ ლოკაციებზე: რჩეულიშვილის შიდა კვარტალური გზები; რჩეულიშვილის N 2, 4, 6, 2ა, 4ა, 6ა, 8, 8ა, 10, (10ა, 10ბ), 12, 14, 16; ჯავახიშვილის ქუჩის</p>	15,200,000	9,724,797	

						<p>მიმდებარედ N 1, 3, 5, 7, 3ა, 5ა; ლევ ტოლსტოის ქუჩის მიმდებარედ N1, 3, 5, 7, (7ა); ბერიტაშვილის ქუჩის მიმდებარედ N2, 4, 6, 8, 6ა; დუშაბის N3-ის შიდა ეზო; მე-17 მ/რ #9 კორპუსიდან #27 კორპუსამდე ტროტუარებისა და მე-7 მ/რ #13-თან შიდა ეზო; ბოსტან-ქალაქის #5, 5ა, 5ბ, 5გ, 7 შიდა ეზოები; მე-17 მ/რ #9 კორპუსიდან #27 კორპუსამდე ტროტუარებისა და მე-7 მ/რ #13-თან შიდა ეზოს გზა; ფიროსმანის ქუჩის და შოთა მოღვაძის ქუჩის ტროტუარების მოწყობა-რეაბილიტაციის და XII მ/რ-ში #1-თან შიდა ეზოს გზა, #11, #17, #18, #20, #21, #22, #23, #27, #31, #33 და #43 საბავშვო ბაღების ეზოები.</p> <p>2022 წელს ქ. რუსთავის ტერიტორიაზე გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჯამში ჩატარდა 84,102 მ² ფართობზე შემდეგ ლოკაციებზე: 1. ფიროსმანის ქუჩის N31, 33, 35, 37, 37ა შიდა ეზოები, ოდიშარიას, 1-ლი მისისა და გაგარინის (ფიროსმანის ქუჩიდან მშენებელთა ქუჩის კვეთამდე) ქუჩები (8,015 მ²); 2. 9 ძმა ხერხეულიძის, გურამიშვილის, ლერმონტოვის და შეჩენკოს ქუჩები (24,645 მ²-ზე); 3. კონსტიტუციის, ქაშაკაშვილის და მშენებელთა ქუჩები (20 479 მ²-ზე); 4. მე-16 მკ/რ-ში N5 და N8 კორპუსების მიმდებარე ტერიტორიაზე (1,266 მ²); 5. მე-16 მკ/რ-ში სტამბულის ბაზრის მიმდებარე ტერიტორიაზე (6,790 მ²); 6. თამარ მეფის სახელობის, ყიული შარტავას სახელობისა და შოთა რუსთაველის სახელობის მოედნები (20,503 მ²); 7. გონაშვილის, დოლიძისა და ჩოხელის ქუჩების მიმდებარედ (2,404 მ²).</p>						
1.3.5	ძველ რუსთავში არსებული გზების სველი წესით დასუფთავება	რეგულარულად (ყოველდღიურად) სველი წესით დასუფთავებული ქუჩების სიგრძე: 2020-2021 წწ: სიგრძე -12 კმ და ფართობი - 120,000 მ² 2022 წ: სიგრძე - 20 კმ და ფართობი - 200,000 მ²	ა(ა)იპ „რუსთაველის ცენტრი“	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - მეტწილად შესრულდა	68%	2020 წელს ქ. რუსთავში სველი წესით ქუჩების დამუშავების პროცესი მიმდინარეობდა ყოველდღიურად 8 კმ სიგრძეზე.	2021 წელს ქ. რუსთავში სველი წესით ქუჩების დამუშავების პროცესი მიმდინარეობდა ყოველდღიურად 8 კმ სიგრძეზე (მშვიდობის, გაგარინის, დავით-გარეჯის ქუჩები, შიდა შემავალი გზები, მეორეხარისხოვანი ქუჩები).	2022 წლის I-II კვარტლებში სველი წესით ქუჩების დამუშავების პროცესი მიმდინარეობდა ყოველდღიურად 13.3 კმ სიგრძეზე (მშვიდობის, გაგარინის, მოღვაძის ქუჩებზე და 21-ე მ/რ-ში), ხოლო III-IV კვარტლებში სველი წესით ქუჩების დამუშავების პროცესი მიმდინარეობდა ყოველდღიურად 15 კმ სიგრძეზე (მშვიდობის, გაგარინის, თბილისის ქ., ლეონიდის ქ. (სკვერის ირგვლივ), მოღვაძის ქ., ქუთაისის ქ., მე-18 და მე-19 მრ-ები, შარტავას გამზ (სასტუმროდან-შემოსასვლელამდე).	შესაბამისად, საანგარიშო პერიოდში სველი წესით რეგულარულ დასუფთავებას დაქვემდებარებული ქუჩების სიგრძემ 15 კმ-ს მიაღწია.	660,000	275,964
1.4.1	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის ქსელის გაფართოება	ქალაქში განთავსებული მინიმუმ 1 ახალი ავტომატური სადგური	სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო	2022 წლის IV კვარტალი	მიმდინარე - ნაწილობრივ შესრულდა	40%	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ავტომატური მონიტორინგის ქსელის 1 სადგურით გაფართოება დაგეგმილია შვედეთის საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) მხარდაჭერით. შესაბამის საგრანტო შეთანხმებას ხელი მოეწერა 2021 წლის 17 დეკემბერს, დასრულდა სადგურის შესყიდვების პროცედურები, გაფორმდა ხელშეკრულება და სადგურის მოწოდება და მონტაჟი განხორციელდება 2023 წლისთვის.			600,000	0	

1.4.2	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის სპექტრის გაზრდა	ქალაქში გაზომილი ბენზ(ა)პირენის, კადმიუმის, დარიშხანის და ნიკელის კონცენტრაციები	სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო	2021 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	100%	ქ. რუსთავში ბენზ(ა)პირენის, კადმიუმის, დარიშხანის და ნიკელის კონცენტრაციების გაზომვები დაიწყო 2021 წლის მეოთხე კვარტლიდან.		150,000	209,800
1.4.3	ქ. რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ინდიკატორული გაზომვების ჩატარება	განხორციელებული ინდიკატორული გაზომვების 12 ეტაპი 6 გაზომვის პუნქტში	სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	100%	2020-2022 წლებში ყოველწლიურად განხორციელდა ინდიკატორული გაზომვების 4 ეტაპი ქ. რუსთავის 6 პუნქტში. გაზომვების შედეგები ხელმისაწვდომია ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის პორტალზე - air.gov.ge.		14,175	15,268
1.5.1	გარემოსდაცვითი, მათ შორის ჰაერის დაცვის საკითხებზე საინფორმაციო და ცნობიერების ასამაღლებელი აქტივობების ჩატარება	ყოველწლიურად ჩატარებული სულ მცირე 5 გარემოსდაცვითი ღონისძიება/აქტივობა ჩატარებულ აქტივობებში ყოველწლიურად სულ მცირე 300 მონაწილის ჩართულობის უზრუნველყოფა	სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	151%	2020 წელს ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებით გამოწვეული ეპიდემიოლოგიური ვითარების გამო 1.5.1 აქტივობები ონლაინ რეჟიმში ჩატარდა. აღნიშნული შეზღუდვების გამო დაგეგმილი გარემოსდაცვითი ცნობიერების ასამაღლებელი 5 აქტივობიდან განხორციელდა 3 აქტივობა. 2021 წელს განხორციელდა ჰაერის დაცვის საკითხებზე საინფორმაციო და ცნობიერების ასამაღლებელი 7 აქტივობა, მათ შორის: საინფორმაციო შეხვედრები ქ. რუსთავის სკოლების ეკო-კლუბების წარმომადგენლებთან, ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის საკრებულოსა და მერიის თანამშრომლებთან, კონკურსები და სხვა ღონისძიებები ქ. რუსთავის სკოლებისთვის, საინფორმაციო შეხვედრა ქ. რუსთავში არსებული საწარმოების წარმომადგენლებთან, ცნობიერების ასამაღლებელი შეხვედრა მემატივერე-ტექნიკოსებისათვის და სხვ. 2022 წელს ჩატარდა გარემოსდაცვითი, მათ შორის ჰაერის დაცვის საკითხებზე საინფორმაციო და ცნობიერების ასამაღლებელი 10 აქტივობა, რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 1,136 პირმა. მათ შორის: ვებინარი სკოლის მოსწავლეებისთვის, ორი საინფორმაციო შეხვედრა კერძო სექტორის წარმომადგენლებთან შწარმოების გაფართოებული ვალდებულების დანერგვის მხარდაჭერისთვის, ესეების კონკურსები, მათ შორის სკოლის მოსწავლეებისთვის, შეხვედრა საქართველოში არსებული საწარმოების წარმომადგენლებთან დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის შესახებ, შეხვედრა უნივერსიტეტის სტუდენტებთან, მედიაკონკურსი ჟურნალისტებისთვის, ეკო-კლუბების ქსელის პრეზენტაცია, საინფორმაციო შეხვედრა მწვანე ბანაკის „კლიმატის ელჩების“ მონაწილეებისთვის და სხვ. 2020-2022 წლებში მთლიანობაში ჩატარდა 20 ღონისძიება/აქტივობა, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 1,517 პირმა.		60,000	14,119
1.5.2	ქ. რუსთავში, გარემოსდაცვითი, მათ შორის ჰაერის დაბინძურების თემაზე საინფორმაციო მასალების მომზადება და გავრცელება	ყოველწლიურად მომზადებული და გავრცელებული 500 ცალი საინფორმაციო მასალა	სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	147%	აქტივობა 1.5.2-ის ფარგლებში ზოგადსაგანმანათლებლო სივრცეში გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრმა შეიმუშავა და მხმარე სახელმძღვანელო „გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში“, რომელიც განკუთვნილია I-VI კლასის მასწავლებლებისათვის და შედგება 8 სხვადასხვა თემატური წიგნისგან. ერთ-ერთი წიგნი მთლიანად ეძღვნება ჰაერის დაცვას დაბინძურებისგან (დაიბეჭდა 1000 ეგზემპლარი), წიგნების ელ-ვერსია ხელმისაწვდომია გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ოფიციალურ ვებ-გვერდზე.		3,000	24,250

						<p>2020 წელს გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით, მმართველობის რეფორმის ფონდის (GRF) ინიციატივის ფარგლებში გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ მომზადდა და 2021 წელს გამოცა საინფორმაციო ბუკლეტი „ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი“ (დაიბეჭდა 500 ეგზემპლარი). ბუკლეტის ელ-ვერსია ხელმისაწვდომია გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ოფიციალურ ვებ-გვერდზე. 2021 წელს სულ გავრცელდა დაახლოებით 1,300 ეგზემპლარი საინფორმაცია მასალა ჰაერის დაცვასთან დაკავშირებით.</p> <p>2022 წელს გამოცა დამატებით 1,000-მდე და გავრცელდა 800 ეგზემპლარი დამხმარე სახელმძღვანელო „გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში“. ასევე, გავრცელდა 100-მდე საინფორმაცია ბრუშურა „ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი“.</p> <p>საანგარიშო პერიოდში სულ დაიბეჭდა 2,500 და გავრცელდა 2,200 ეგზემპლარამდე საინფორმაციო მასალა.</p>			
1.5.3	ქ. რუსთავის გარემოსდაცვით საკითხებზე, მათ შორის ჰაერის დაბინძურების თემაზე ტრენინგების ჩატარება	ყოველწლიურად ჩატარებული სულ მცირე 5 ტრენინგი გადამზადებული სულ მცირე 100 პირი	სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	127%	<p>2020 წელს ჩატარდა 3 ტრენინგი (დაგეგმილი 5-ის ნაცვლად), რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 148 პირმა. მათ შორის: ტრენინგები საჯარო სკოლების პედაგოგებისთვის თემაზე “გარემოსდაცვითი და აგრარული საკითხების ინტეგრირება სასწავლო პროცესებში” (60 მონაწილე), ტრენინგი სამაცივრო ტექნიკისა და ჰაერის კონდიციონერების სექტორის სერტიფიცირებული ტექნიკოსებისთვის ოზონდამშლელი ნივთიერებების, ფტორირებული სათბური აირების ემისიების შემცირების ალტერნატიული ტექნოლოგიების/ენერგოეფექტურობის ზომების შესახებ (23 მონაწილე) და ონლაინ ტრენინგი სახელმწიფო უწყებების შესყიდვებზე პასუხისმგებელი პირებისათვის ოზონდამშლელი ნივთიერებების კონტროლის მექანიზმების შესახებ (65 მონაწილე).</p> <p>2021 წელს ჩატარდა 7 ტრენინგი , რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 161-მა პირმა. მათ შორის: ტრენინგების კურსი საჯარო სკოლის პედაგოგებისათვის „გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლებში“ (50 მონაწილე ქ. რუსთავიდან), ტრენინგი სკოლის პედაგოგებისათვის „ჰაერის ხარისხი და მისი დაცვა დაბინძურებისაგან“ (55 მონაწილე). სამაცივრო ტექნიკისა და ჰაერის კონდიციონერების სექტორის სერტიფიცირებული ტექნიკოსების ტრენინგი (15 მონაწილე), ტრენინგი „მწვანე შესყიდვების“ საკითხები სამაცივრო და ჰაერის კონდიციონერების სექტორში“ სახელმწიფო შესყიდვებზე პასუხისმგებელი პირებისთვის (22 მონაწილე). მეზავე ოფიცრების ტრენინგი თემაზე „ოზონდამშლელი ნივთიერებები და მათი ამოცნობა“ (19 მონაწილე).</p> <p>2022 წელს ჩატარდა 5 ტრენინგი ქ. რუსთავში გარემოსდაცვით საკითხებზე, მათ შორის ჰაერის დაბინძურების თემაზე, რომელთაც ჯამში დაესწრო 154 მონაწილე. მათ შორის: ტრენინგების კურსი საჯარო სკოლების დაწყებითი საფეხურის პედაგოგებისათვის „გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში“ (32 მონაწილე), საქართველოში მონრეალის ოქმის განხორციელების სამოქმედო პროგრამის ფარგლებში სამაცივრო ტექნიკისა და ჰაერის კონდიციონერების სექტორის სერტიფიცირებული ტექნიკოსების ტრენინგი (25 მონაწილე), ორი ტრენინგი რუსთავის N4 და N5</p>	24,000	6,408

						საჯარო სკოლების მოწვევებისათვის გარემოს დაცვის საკითხებზე (56 მონაწილე), ტრენინგი სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების პედაგოგებისთვის გარემოს დაცვის საკითხებზე (29 მონაწილე); ტრენინგი ქვემო ქართლში არსებული მედიასაშუალებებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურების წარმომადგენლებისთვის ატმოსფერული ჰაერის შესახებ (12 მონაწილე).			
						2020-2022 წლებში ჯამში ჩატარდა 15 ტრენინგი ჰაერის დაბინძურების თემასთან დაკავშირებით, რომლებსაც დაესწრო 463 პირი.			
1.5.4	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ინსპექტორებისთვის საკანონმდებლო მოთხოვნებთან დაკავშირებით, მათ შორის ჰაერის დაცვის საკითხებზე	ყოველწლიურად ინსპექტორებისთვის ჩატარებული სულ მცირე 2 ტრენინგი დატრენინგებული ყველა ინსპექტორი	სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	100%	2021 წელს ჩატარდა 3 ტრენინგ კურსი (12 ტრენინგი) გზდ-ს ინსპექტორებისთვის, რომლის ფარგლებშიც გადაამზადა 214 თანამშრომელი. ტრენინგები ჩატარდა შემდეგ საკითხებზე: ატმოსფერული ჰაერის დაცვის ახალი რეგულაციები და ნარჩენების მართვა (20 მონაწილე); გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის სისტემა; (62 მონაწილე); ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმისწარმოება (132 მონაწილე). 2022 წლის იანვარ-ივნისში ჩატარდა 3 ტრენინგ კურსი გზდ-ს ინსპექტორებისთვის, რომლის ფარგლებშიც გადაამზადა 82 თანამშრომელი. ტრენინგები ჩატარდა შემდეგ საკითხებზე: ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმისწარმოება (13 მონაწილე); გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის სისტემა და ბიომრავალფეროვნებაზე ზედამხედველობა (41 მონაწილე); მეტყვევების ინსპექტორების შესაძლებლობათა გაძლიერება (28 მონაწილე). სულ საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა 6 ტრენინგ კურსი, რომლის ფარგლებშიც გადაამზადა 296 მონაწილე.	19,500	39,202
1.5.5	გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებში ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტების ჩართვა	კომპანიების მიერ ყოველწლიურად ჩატარებული სულ მცირე 5 გარემოსდაცვითი ღონისძიება ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობით	ქ. რუსთავში არსებული სამრეწველო ობიექტები სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	207%	2020-2022 წლებში, ქ. რუსთავში არსებულმა საწარმოებმა ჯამურად 19 გარემოსდაცვით ღონისძიებაში მიიღეს მონაწილეობა. მათ შორის: ტრენინგები, ნერგების გადაცემა ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტისათვის, ქ. რუსთავის ტყე-ჭაღის გამწვანების აქცია და სხვ. 2022 წელს ქ. რუსთავის საწარმოების ჩართულობით განხორციელდა 12 გარემოსდაცვითი ღონისძიება. მათ შორის: ტრენინგები, გამწვანების აქციები, ხეების დარგვა საწარმოების ტერიტორიაზე და სხვ. სულ 2020-2022 წლებში ქ. რუსთავის საწარმოების ჩართულობით განხორციელდა 31 გარემოსდაცვითი ღონისძიება.	50,000	86,255
1.5.6	ქ. რუსთავში დაგეგმილი პროექტების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ფართო საზოგადოების ჩართვის ხელშეწყობა	ქ. რუსთავში დაგეგმილი პროექტების სკოპინგის/გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის განხილვის შესახებ ელექტრონულ ფოსტაზე დაგზავნილი შეტყობინებების ადრესატების გაზრდილი რაოდენობა	სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	100%	გარემოსდაცვითი ინფორმაციის გავრცელების ხარისხის, მასზე წვდომისა და ქ. რუსთავში დაგეგმილი პროექტების შესახებ გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის გაზრდის მიზნით, სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ ჩატარებული ღონისძიებებისა და ამ ღონისძიებებზე დამსწრე პირთა გათვალისწინებით განხორციელდა ელ-ფოსტით გამოწვევითა და ზაზის განახლება და ზაზის დამატება ქ. რუსთავის მაცხოვრებელთა ელ-ფოსტის მისამართები. ასევე მოხდა რუსთავის მერიიდან განახლებული ელექტრონული მისამართების ზაზის მოთხოვნა, რათა	ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი

						უმუშაოდ მერის თანამშრომლებმაც მიიღონ ინფორმაცია გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებით.				
1.5.7	ჩატარებული ინსპექტირების შედეგების გამოქვეყნების და აღნიშნულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება	გამოქვეყნებული ჩატარებული ინსპექტირების შედეგები ინსპექტირების დასრულებიდან ერთი თვის ვადაში ელ.ფოსტით გავრცელებული ინფორმაცია ქრუსთავში ჩატარებული ინსპექტირების შედეგების შესახებ	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	2022 წლის IV კვარტალი	განხორციელდა	100%	სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებულია 2020 , 2021 და 2022 წლებში ჩატარებული ინსპექტირების შედეგები. შესაბამისი ინფორმაცია ასევე მიეწოდათ ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობი სამუშაო ჯგუფის წევრებს ელ. ფოსტის საშუალებით.		ადმინისტრაციული ხარჯი	ადმინისტრაციული ხარჯი